

Mircea. Fișier nelucrat .Am aranjat puțin sumarul și am făcut câteva titluri (1-5)
 Dela la 6) la 27) trebuie să cureți tu. Ai ceva de lucru ! Scoate toate semnele și fă cap de rând și
 alte ce trebuie ..

V.CULTURA PRESA ARTA

Dec. 1936 - 28 dec. 1937

V.CULTURA PRESA ARTA.....	1
Dec. 1936 - 28 dec. 1937.....	1
-----	4
Guv.Tătărăscu . Legislatura PNL. Sesiunea a II-a ordinară .15 nov.'34 - 20 apr.'35.....	4
/ Continuare /.....	4
-----	4
1.)Comunicări și dezbateri în Parlamentul românesc. 4, 8 dec.'36.....	4
A.Pamfil Șeicaru /4 dec.'36.....	5
▣ Sărbătoarea lui 1 decembrie.....	5
▣ Ostrovski : "Sărbătoarea păcii".....	5
▣ Nota din " <i>Curentul</i> ".....	5
▣ Ravagiile cenzurii.....	5
▣ Guvernul URSS = guvern oficial.....	6
▣ Cominternul = guvern universal , neoficial.....	6
▣ Limbajul dublu	6
▣ Absurditatea cenzurării.....	7
▣ Tactica struțului.....	7
▣ Echivocul URSS : Basarabia !.....	8
▣ Expansionismul sovietic = expansionismul țarist !.....	8
▣ Încetarea echivocului !.....	8
▣ Recunoașterea Basarbiei !.....	8
B. Bentoiu (Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne) ,4 dec.'36.....	9
▣ Comunicarea lui Șeicaru	9
▣ Competența ministerului de Externe.....	9
▣ Necesitatea cenzurării propagandei sovietice.....	9
▣ Competențele cenzurii.....	10
▣ Șeicaru versus Ostrowski.....	10
▣ Rigorile cenzurii.....	11
▣ Între amor propriu - sentimente naționale - diplomație.....	11
Pamfil Șeicaru / Replică / 4 dec.'36.....	12
▣ Amiciția dintre state = recunoașterea drepturilor.....	12
▣ Carențele relațiilor României cu URSS.....	12
C.Octavian Goga / 4 dec.'36.....	13
▣ Regimul cenzurii	13
▣ Confiscarea cuvântării lui Maniu !.....	13
▣ Regimul constituțional al libertății parlamentare	14
▣ Libertatea deplină a cuvântului ; iresponsabilitatea cuvântului.....	14
D.Gh.Brătianu , 8 dec.'36.....	14
▣ Asociere la Comunicarea lui Șeicaru.....	14
▣ URSS = antirevizionism la Geneva ; iredentism la Moscova și Kiev.....	15
▣ Dovezi de iredentism sovietic.....	15
▣ Echivocul Mocovei acoperite de cenzura românească ?.....	15
▣ România și URSS.....	16
▣ Articolul lui Ostrowski ; invocarea lui Stalin.....	16
▣ Eroarea subsecretarului de Stat Bentoiu.....	16
▣ Mica Înțelegere.....	17
2.)M.Negură (ministr.Cooperației) / pr.de lege / 10 dec.'36.....	17

3) Salt peste numărătoare ! lasă așa !.....	17
4.)M.Mora (" <i>Universul</i> " , L A. R.), Comunicare ,10 dec.'36.....	18
5.)G-ral Gh.Mărdărescu : Propaganda ungurească /lipsa de reacție românească ,12 dec.'36. 18	
▫ Pasivitatea contra-propagandei românești.....	19
▫ Replică la art. "Bolchévistes de Hongarie ".....	19
[Contraofensiva română].....	20
[Pogromuri evreești].....	20
[Ofensiva și regimul lui lui Bela Kuhn].....	21
▫ Nepăsare românească !.....	21
▫ Replică la <i>Jurnalul</i> g-ralului Bandholtz.....	21
▫ Indolența românească !.....	22
▫ Replica la " Amiralul Horthy -salvatorul omenirii ".....	23
▫ Efectele lipsei unei propagande active.....	23
▫ Replică la " Amiralul Horthy".....	24
6.) In memoriam : Vasile Lucaciu (statuie la Oradea) , Senat , 12 dec.'36.....	25
7.) Ștefan Baciu , <i>Praful de pe tobă</i> / Emil Cioran / - 1936/ 1937.....	26
8.) Ghiță Popp (naț-țărăn.) - Comunicare : " <i>Ardeleni</i> " - " <i>Regățeni</i> " ,16 , 17 dec.'36.....	26
Șeicaru ("Curentul") / 16 dec.'36.....	27
▫ Valoarea elementului circulant românesc.....	27
O.Goga / 17 dec.'36.....	27
▫ Poziția desamăgitoare a PNȚ.....	27
▫ Mihalache- Moldovan -Ghelmegeanu.....	27
Victor Moldovan / 17 dec.'36.....	28
▫ Interpelarea lui Ghiță Popp.....	28
▫ Furtuna montată de Șeicaru.....	28
9.) Comunicări și polemici : "cazul Jan Șeba" : " <i>Rusia și Mica Înțelegere</i> " , 3 , 6 febr.'37.....	28
d.) Pamfil Șeicaru ("Curentul") - la <i>Sumar</i> -(p. 876-878) / 6 febr.'37.....	29
[Cenzura !].....	29
[Diplomatul imprudent !].....	29
[Disperarea Cehoslovaciei].....	29
[Iugoslavia].....	30
[România].....	30
[Cartea lui Șeba].....	30
g.) Oct.Goga (PNC) (p. 881 - 884) - replică / 6 febr.'37.....	31
[Cenzura versus presa națională / presa jidănească].....	31
[Ravagiile cenzurii].....	31
["monopolul " Titulescu = "izolarea " Titulescu]......	32
[Cartea lui Șeba].....	32
i.) Virgil Madgearu (PNȚ) (p. 885-886) / 6 febr.'37.....	32
[Răspunderea guvernului : scandal diplomatic !].....	32
k.) Al.Popescu -Necșești (PNL-1) (p. 889 -) / 6 febr.'37.....	32
[Regimul presei : cenzura , confiscarea].....	32
10.) Incident diplomatic : înmormântarea lui Moța și Marin ,Cameră , 17, 18, 19 febr.'37.....	33
b.) Pamfil Șeicaru (" <i>Curentul</i> ")/ 17 febr.'37 (p.11065- 106 7).....	34
[Participarea diplomaților].....	34
[" Șah " la implicarea Bisericii ortodoxe].....	34
[Șantajul cenzurii].....	35
f.) Aurelian Benteoiu (subsecretar de Stat) (p. 1068.1069).....	35
[Cenzura - răspuns lui Șeicaru].....	35
[Biserica - ferită de orice jignire !].....	36
11.) Atentatul contra lui Tr.Bratu, / Declarații,Senat, 2, 3 mart.'37.....	37
prof.C.Stoicescu (rector Univ.București) / 2 mart.'37.....	37
▫ Pedepsă pentru autorii materiali și pentru autorii morali !.....	37
prof.I.Botez (Univ.Iași) / 2 mart.'37.....	37
▫ Lipsa colegialității între profesori.....	37
prof.Dragomir Hurmuzescu (?) / 2 mart.'37.....	38

▫	Vinovații morali pentru atentat : toleranța, demagogia, instigarea.....	38
▫	Prăpastia dintre studenți și educatorii naturali.....	38
	prof.dr.C.Angelescu (ministr.Ed.Naționale) (p. 1901) / 2 mart.'37.....	38
▫	Politica scoasă din universități !.....	38
▫	Guvernul își va face datoria.....	38
	prof.Al.Lapedatu (președ.) (p. 1901) / 2 mart.'37.....	38
	prof.N.lorga (p.1902) / 2 mart.'37.....	39
▫	Responsabilități morale : îngăduință și ațâțare.....	39
▫	Partide violente, instigatoare la război civil.....	39
▫	Canaliile din umbră.....	39
	IPSS Miron Cristea /- la Sumar- 3 mart.'37.....	40
▫	Biserica condamnă atentatul, crima ,.....	40
▫	Memoriile IPSS Miron Cristea.....	40
▫	Schimbarea mentalității liderilor de partid.....	41
▫	Idealuri naționale și creștine.....	41
	prof.ACCuza (PNC), la Sumar. , (P.1964-1965) / 3 mart.'37.....	41
▫	Condamnă atentatul dar	41
▫	Respinge psihoza creată.....	41
▫	Contra închiderii universităților și căminelor.....	41
▫	Da : interzicerea studenților de a se înscrie în partide.....	42
▫	Nu : interzicerea studenților de a face politică.....	42
12.)	O.Goga , Comunicare : statut studenți ; statut preoți; uniforme ; 3 martie' 37.....	43
▫	Închiderea căminelor studențești = un abuz guvernamental.....	43
▫	Interzicerea studenților de a face politică ?!.....	43
	Ion Nistor (ministr.Muncii) (p. 1835) / 3 mart.'37.....	43
▫	Închiderea și reorganizarea Universităților și căminelor.....	43
13.)	G.I.Brătianu (PNL-g), intervenție : Programul partidului ; relațiile cu G de F.....	44
▫	Echivocul guvernului liberal față de Garda de Fier.....	44
▫	Alternarea violenței cu toleranța.....	44
14)	dr.C.Angelescu : <i>Legea pentru învățământul universitar</i> (modificări) Senat , 5 mart.'37...45	
	Elemer Gyarfas / 5 mart.'37.....	46
▫	Spiritul șovin al legislației școlare românești.....	46
15.)	M.Manoilescu : întrebări-comunicări , 10 mart.'37.....	47
16.)	Lege ptr.prelungirea fără limită a activității prof.N. lorga și dr. G.Marinescu.....	47
▫	Lege ptr.prelungirea fără limită a activității.....	48
	prof.N. lorga și dr. G.Marinescu la Univ.București ,.....	48
17.)	Lege: desființarea comunității de avere " <i>Universitatea Săsească și a celor 7 Juzi</i> ".....	49
	Gh.Tătăărăscu / 20 mart.'37.....	49
▫	Expunerea de motive.....	49
▫	Legea	50
	D.luca / 11 mart.'37.....	50
▫	Mesajul regal.....	50
	51
	Guvern Tătăărăscu . Vacanța parlamentară . Succesiunea. Alegeri . 1937.....	51
	51
18.)	Congresul tineretului PNȚ- Ilfov. , 4 oct.1937.....	51
d.)	prof. I.C. Petrescu (secretar g-ral PNȚ-tineret).....	51
▫	Statul național -țărănesc.....	51
▫	4 pietre unghiulare : Lumină , sănătate, gospodărie și dreptate	51
	Virgil Madgearu / 4 oct.'37.....	52
▫	"Românizarea" vieții economice ,sociale, învățământ.....	52
▫	Dezorientarea , neîmplinirile guvernului liberal : # românizarea economică.....	52
	[# lacunele învățământului].....	52
▫	Misiunea statului național -țărănesc :.....	53
19.)	Săptămâna I.L.Caragiale- spectacole omagiale (25 ani de la moarte) , oct.'37.....	53
20)C.Argetoianu, <i>Partidul Agrar</i> [Programul/ , 31 oct.'37.....		54

▫ Programul PNA.....	54
21.) Gh.Tătărăscu , <i>Expozeu</i> , șed.CC al PNL ,/ 4 ani de guvernare / 2 nov.'37.....	54
▫ Școala și cultura națională.....	54
-----	56
Guvern Tătărăscu . Succesiunea. Alegeri 1937.....	56
-----	56
22.) I.Maniiu , Declarație de presă , / Presa / Cenzura / Starea de asediu / 26 nov.'37.....	56
▫ Pactul de neagresiune - Codreanu -Maniu -Brătianu.....	56
▫ Declarația de presă.....	56
23.) Al.Vaida -Voevod, Manifestul Frontului Românesc, 1 dec.'37.....	57
24.) Iuliu Maniu , Declarații de presă , București , 3 dec.'37.....	58
▫ Dezinformări de presă , prin cenzură	58
▫ Remediul : intensă acțiune de informare directă	58
25.) Gh.Tătărăscu , discurs radiofonic, înfăptuirile de ieri, programul de mâine , 13 dec.'37....	58
▫ Campania electorală.....	59
▫ Guvernarea de 4 ani.....	59
Guvernul și Ardelenii ?!.....	59
▫ Legenda forțelor oculte.....	60
26.) Dr. Sabin Mănuilă , <i>Le cho^mage intellectuel en Roumanie</i> , [1938], 1937.....	60
27.) N.Porsena , Proportionalitatea Etnică , 1937.....	61
▫ Reacții evreiești.....	61
▫ Presa în mâinile poporului român !.....	61
▫ Suprimarea ziarelor iudeo -comuiste : <i>Dimineața, Adevărul , Lupta</i>	62
28.) Liviu Rebreanu, <i>Jurnal</i> , vol II, Ed. Minerva, 1984.....	62
▫ 13 nov.'37.Criză guvernamentală.....	62
-Inflația de partide.....	62
-Regele în dilemă.....	62
▫ 18 nov.'37.Guv.de alegeri Tătărăscu.....	62
-Solidaritatea ardelenescă spulberată.....	62
29).....	63

Guv.Tătărăscu . Legislatura PNL. Sesiunea a II-a ordinară .15 nov.'34 - 20 apr.'35

/ Continuare /

1.)Comunicări și dezbateri în Parlamentul românesc. 4, 8 dec.'36

**A)Pamfil Șeicaru ("Curentul") B)Aurelian Bentoiu (subsecretar de Stat Interne) ,
C)Armand Călinescu (PNT) D)O.Goga (PNC) E) Gh.Brătianu (PNL-2)**

"Cazul Ostrowski! "; Relațiile ruso-române ; rigorile și ravagiile cenzurii .

(DAD, MO 7, șed. din 4 și 8 dec. '36, p. 131-139)

[LD , 15 sept.'36 .Interferențe politico -diplomatice și regimul cenzurii .Greu subiect ; controversat subiect ; dificil subiect Adevăruri relative , cu confirmări sau infirmări ulterioare , care se prelungesc până astăzi... Cum să poți stabili, cu obiectivitate, cine a avut dreptate, cine a fost vizionar, cine a fost miop , cine era de rea credință ?! Contextul anului 1936 : cu războiul civil din Spania , cu fronturile antifasciste, cu axa Berlin-Roma -Tokio Totuși, totuși...]

Supratitluri , sublinieri, colorări, LD . Doc integral - fișier Politică externă VII

A.Pamfil Șeicaru /4 dec.'36

▣ Sărbătoarea lui 1 decembrie

▣ Ostrovski : "Sărbătoarea păcii"

" D-lor deputați, am avut la 1 decembrie o splendidă manifestare a instinctului nostru de conservare națională , răspuns prompt oricui pune în discuție vreunul din hotărârile noastre. Am avut prilejul să avem între noi și pe reprezentanții celor două țări care fac parte , împreună cu noi, din acea unitate politică care se cheamă *Mica Înțelegere*.

" Dar, în afară de aceste manifestări, am desprins , cu mare bucurie , o prețioasă manifestare- și zic : bine venită - fiindcă reprezenta un semn că un alt Stat vecin participă la manifestarea noastră, că se împărtășește din plin din sentimentele noastre ; această manifestare- spun - s-a exprimat printr-un articol al **ministrului Republicii Sovietice**, articol publicat în "Zorile" și având ca titlu : "*Sărbătoarea păcii*". M-am bucurat pentru că am desprins unele pasagii interesante, foarte semnificative, pentru noi. Citează un fragment:

< Bucureștii, în sărbătoare, primesc astăzi pe reprezentanții popoarelor aliate României , prin legături indisolubile de prietenie , bazate pe dragostea adâncă de pace și pe hotărârea neclintită de a apăra pământul lor , împotriva oricărei agresiuni ,oricare ar fi pretextul prin care această agresiune ar fi justificată , **fi** pretextul de a restabili dreptatea oprimată , **fi** acela de a împlânta o civilizațiune superioară **sau** încă momeala compensațiilor teritoriale pe socoteala unui al treilea.> Și acum un alt pasaj din acest articol al d-lui **Ostrovski** ; este un citat din gândirea conducătorului Statului Sovietic , din **Stalin** - aș spune dl Stalin sau camaradul Stalin ,dar acum nu știu cum se spune în protocolul sovietic.< Amicii păcii - spune Stalin - au toată posibilitatea de a lucra în plină lumină ,căci ei se sprijină pe puterea opiniei publice a întregii omeniri .De aici, superioritatea lor.Dușmanii păcii , în schimb, trebuie să lucreze pe ascuns. Din acet fapt decurge inferioritatea lor. > De perfect acord.

Șeicaru / 4 dec.'36

▣ Nota din " Curentul"

▣ Ravagiile cenzurii

[LD : 14 sept. 2003 .E pisodul este destul de ... enervant, greu de scris încât să se înțeleagă, încât am folosit și eu culori : **albastru pentru textul apărut** , **gri pentru cel cenzurat**.

Dar cum îl voi putea reda în carte ? Vom vedea...

LD o precizare : **textele din Monitorul Oficial nu puteau fi cenzurate,**

De aceea Șeicaru aduce cazul în parlament.]

" D-lor deputați, m-am simțit obligat față de această manifestare neașteptată și în deosebi de plăcută și de liniștitoare pentru îngrijorările noastre - veți vedea dvs ulterior legitimizezările îngrijorărilor noastre - de a publica o notă de comentariu . V-o citesc în întregime și vă iau pe dvs drept judecători ,dacă în cuprinsul acestei note dictate de mine și apărută în ziarul "Curentul", există o singură frază , un singur cuvânt , o singură silabă numai,în care nu s-a respectat suficient acea cuviință care trebuie s-o avem față de reprezentantul unui Stat cu care ne găsim în raporturi de bună vecinătate . Iată nota

< **DI Mihail Ostrovski , ministrul sovietelor la București , a scris un articol care a apărut ieri în "Zorile" . Acest articol reflectă un optimism pe care nu-l împărtășim [Atenție LD !]**

în ceea ce privește situațiunea internațională , ca temperatură a păcii.

DI Ostrovski , după ce vorbește de fruntariile României în cadrul Micii Înțelegeri scrie :

" Sprijinindu-ne pe marea Franță , leagănul tradițional al idealului de pace și de umanitate , Mica Înțelegere , unită corp și suflet , răspunde astăzi tuturor veleităților de agresiune prin cuvintele bărbătești rostite de omul de Stat român ,

șeful Partidului Național -Liberal , CIBrătianu : <pe aici nu se trece ! >

Foarte frumos. Suntem de acord. Articolul continuă :

< **Foarte frumos : dar dacă acestea sunt sentimentele țării pe care o reprezintă d-l Ostrovski , noi găsim că în locul atator cuvinte ar fi fost mai bine [Atenție LD !]**

ca Sovietele să ofere României mai puține prilejuri de neîncredere. >

[Cenzurat :]

În orice caz, articolul publicat de ministrul Sovietelor , nu poate avea pentru noi decât o singură semnificație : că implicit integritatea hotarelor

însemnează și recunoașterea intangibilității hotarelor noastre de la Nistru

- vorbim de o recunoaștere fățișă , nu de una lăsată la subtilitatea de interpretare a definițiunii agresorului, interpretare ce poate oricând înlesni controverse și menține un sentiment de incertitudine , corolarul firesc al echivocului .>

Pasagiul acesta a fost cenzurat .

Mă rog, este ceva subversiv , ceva ofensator , în el ? Mai departe am spus :

< Nădăduim că acest articol este o prefață la o precizare care a întârziat suficient de mult .>

Și acum vine un alt pasaj iarăși suprimat :

[Cenzurat]

< Care să legitimizeze din partea noastră suspiciunea în ceea ce privește conținutul de sinceritate a declarațiunilor ce se fac cu ocazii festive. >

Mai departe am spus : <Raporturile de prietenie implică și

o precisă delimitare a suveranității Statelor ce se găsesc în raporturi de amicitie >

- cum este cazul, cel puțin principal, cu Rusia .

[Cenzurat]

< Este foarte probabil , că ministrul Sovietelor, dl. Ostrovsky, va fi desprins acest adevăr , care , de altfel, nu avea nevoie de trecere de atâta timp , ca să impună chiar și unor nebuloase, concepțiunea de drept național burghez are hotărnicii verticale , adică Statul formează un întreg , în care se contopesc diferențierile de clase, care sunt de strictă interpretare internă.

Concepția sovietică , în raporturile dintre State , este pe planul orizontal .De aici internaționala proletariatului , pentru realizarea republicii universale sovietice. >

Pasajul acesta a fost scos.

< A stabili raporturi de drept internațional , în cadrul concepțiunii naționale a Statelor, înseamnă implicit că renunți la viziunea orizontală .>

Și acum urmează un pasaj care a fost iarăși tăiat , pentru care militează Cominternul .

- Octavian Goga (PNC) : " Nu se poate scrie despre Comintern. Este tabu !"

-Pamf.Șeicaru : < Repetăm , însă, că luăm act cu plăcere de articolul d-lui Ostrovsky, în măsura în care acest articol prefațează o concesie față de concepțiunea noastră de Stat , și așteptăm urmarea. > Acest ultim rând a fost tăiat . "

Șeicaru / 4 dec.'36

▣ Guvernul URSS = guvern oficial

▣ Cominternul = guvern universal , neoficial

▣ Limbajul dublu .

" De ce am vrut eu să profit de acest moment ,când reprezentantul Sovietelor a făcut așa de răspicade declarațiuni de amicitie , de simpatie, și când ne-a urat să avem în permanență această pasiune pentru pământul nostru ?

"Această intervenție a mea, de precizare, se baza pe faptul că ,

și după ce am reluat relațiile cu Rusia Sovietică ,

continuă să apară o revistă "Krasnaia Basarabia" - " Basarabia Roșie" .

Iată aici ultimul număr , pe care l-am avut și l-am fotografiat Nr.2 din 1936.

Am dat să facă mai multe clișee, ca să vedeți și dvs că nu este o simplă născocire ,

ci o realitate. Iată coperta . Eu nu știu rusește , am acest mare regret că nu pot să urmăresc

îndeaproape această manifestare de amicitie și de sinceritate ,

dar am întrebat pe cineva și mi s-a spus că aici , în dreapta , scrie :

< Jos labele cotropitori români , de pe Basarabia ! >

Vedeți , stilul este foarte proletar.

-**Ghiță Pop** : Ruk este mână , nu labă !

-**Șeicaru** : Mi s-a tradus așa. Avem aici colegi care știu rusește și pot să traducă exact.

În orice caz, chiar dacă este "*jos mâinile!*", șensul este același.

"Ei bine, vedeți dvs , apariția acestei reviste , **dacă** ar fi fost într-o țară cu libertatea scrisului , chiar cu cenzură, n-ar fi însemnat mare lucru. Scapă și la cenzură multe.

Dar în Rusia , totul este monopol de Stat : hârtia, tipografia, aparțin Statului.

Deci este exclus să fie o manifestare în afară de un control strict al Statului.

-**O.Goga** : Dle Șeicaru , d-ta știi că acum două luni , la postul de radio Tiraspol , s-a ținut o cuvântare la radio , în limba română , în care s-a vorbit despre Basarabia , în termeni mult mai proletari decât ceea ce spui d-ta ?

S-a spus că Basarabia este a lor , că țara noastră și burghezia de la București

" au să fie înecate în sânge "

Am căutat să public în gazete , am transmis și ziarului " Universul " ,

dar " onorabila cenzură a subtilizat-o , n-a dat voie să apară "

-**Șeicaru** : Asta este încă o manifestare. Dar eu merg mai departe.

Vedeți dvs , Rusia aceasta este un stat foarte complicat . Pe de o parte, are un guvern oficial ; pe de altă parte, un fel de guvern universal **Cominternul**, care este neoficial .

" Eu am mers mai departe și am spus : hai să zicem că nici ce spune această

" *Krasnaia Basarabia* " , n-are importanță.

Dar s-a întâmplat să se potrivească harta din revista aceasta cu o hartă care a apărut

într-o carte : "*Nouvelle Geographie de l'URSS* " - "Noua geografie a Republicii Sovietice

" .Cartea este scrisă de dl Nicolae Mihailov , care nu este un emigrant

ci este însăcinat să facă cursuri la Institutul tehnic "Stalin" din Moscova.

Deci este ceva oficial. Nu se vorbește de Baarabia. Dar mi s-a părut foarte straniu cum este făcută pe hartă Basarabia , cuprinsă în hașură , ca un teritoriu contestat.

Este grav , d-lor, la fiecare pas , găsești asta și am căutat toate hărțile

- vă pun la dispoziție cartea sa răsfoiți dvs și să desprindeți singuri ,

că invariabil, Basarabia apare cuprinsă în hașuri, ca un teritoriu contestat .

" Hai să spunem : este un curs ! Dar iată "*Journal de Moscou*" , din 1 decembrie 1936,

va să zică exact în aceeași zi , când distinsul reprezenant al Republicii vecine

ne făcea așa de frumoase urări de sănătate și integritate.

-**Voce PNL**: Așa au făcut și în Spania !

-**Șeicaru** : Ei bine, și aici se publică o hartă în care Basarabia apare,

nici în afară de teritoriu, nici înăuntru , ci însemnată ca un teritoriu în litigiu. "

Șeicaru / 4 dec.'36

▣ Absurditatea cenzurării

▣ Tactica struțului.

A fost surprins că i-a fost cenzurată Nota .Credea că este o simplă scăpare din vedere.

Și-a adus aminte de o anecdotă : odată, președintele francez Falli`eres,

trecând pe un coridor la Ellysée , a văzut o santinelă și i-a întrebat ce consemn are.

Santinela i-a spus că păzește coridorul .Interesându-se, președintele a aflat că ,

pe vremea mareșalului MacMahon fuseseră vopsiți pereții culoarului

și santinela fusese pusă acolo, pentru aceasta. (!)

"Ei bine, se prea poate să fi rămas vreo santinelă , un consemn uitat și la cenzură

și rog pe dl. ministru de Interne [**D.Luca**] și pe dl subsecretar de Stat Benteoiu,

să revizuiască consemnele , dat fiind că refuz să cred

că Partidul Liberal se poate solidariza cu această concepție

care - iertați-mi expresia - are ceva din tactica aș zice din cugetarea struțului ;

bagi capul în nisip și te-ai asigurat !

Fiindcă, dacă nu mă-nșeală memoria, după 1877,

când i s-a oferit României linia Rusciuk-Varna, șeful partidului dvs de pe atunci,

fondatorul Partidului Liberal, a refuzat această graniță , care era admirabilă pentru

noi, ca nu cumva să fie , într-o formă sau alta , interpretată

ca o renunțare la drepturile noastre imprescriptibile
asupra pământului românesc dintre Prut și Nistru.
Șeicaru / 4 dec.'36

▣ Echivocul URSS : Basarabia !

"Și mai este încă ceva : **dacă** România aceea mică, la început, abia ieșită din găoace,
avea atâta curaj, refuz să cred că România Mare caută să umble cu controverse ,
- hai s-o ascundem ! - **când în URSS**, toate cărțile, hărțile, revistele, toate,
îți indică acest pământ ca un teritoriu în litigiu . (**aplauze unanime**)

"Să ne lămurească ! Mai ales că era și un motiv tactic să pun această notă
în forma cea mai cuviincioasă , fiindcă, Dumnezeu să ne ierte,
dar nu este nevoie să fii ministru de externe ca să-ți dai seama de evenimente ;
acum sunt diferite mijloacele ca să ne informăm și noi, și știm că
elanul acesta pacific de la Moscova coincide oarecum
și cu alianța aceea între Germania și Japonia " [**Axa Berlin -Tokio**] (**Vii aplauze la PNC**)
*"Noi vă cerem doar cu ocazia aceasta să precizați
și în ce privește hotărnicia noastră de la Est .*

*Dacă dvs sunteți alături de noi, în privința intangibilității hotarelor,
hotarele noastre nu suntnumai la Vest, sunt și la Est și la Sud .!*

(**aplauze puternice , strigăte repetate de bravo , pe băncile PNC și a PNL-georgist**)

"Ne amintim că în epoca neutralității , Rusia era terbil de pasionată pentru Ardeal !
și ni se vorbea mereu de Ardeal , ca să nu ne uităm înapoi la Basarabia.

" Dar acum nu mai putem să acceptăm tactica aceasta.

Atunci spuneam : este o ierarhizare a urgențelor , și în examinarea posibilităților
de a te uni peste Carpați sau de a te uni peste Prut.

Dar astăzi, când suntem cu toții laolaltă , care este conștiința românească
care să poată accepta încontinuu

aparitiia aceasta a Basarabiei în lumina de teritoriu în litigiu ?

Hărțile sunt așa .Nu sunt eu vinovat **dacă** hărțile, dacă ziarele oficiale,
înglobează în echivoc harta Basarabiei. "

Șeicaru / 4 dec.'36

▣ Expansionismul sovietic = expansionismul țarist !

"Mai este și alt capitol. Eu am sperat , poate în naivitatea mea -
că Rusia de azi - care nu vrea să-și zică Rusia , căci dacă spui unui rus că este Rusia,
el îți răspunde că este Republica Sovietică - că a rupt cu trecutul țarist,
de cucerire de teritorii care nu le aparțin lor, ci altor națiuni,
că această procedură aparține tradiției țariste.

" Este adevărat , am tresărit, fiindcă vă amintiți cum se pusese problema
- în cazul Stu"rmer.

"Citesc dintr-o carte a lui Ion Rusu Abrudeanu , fost majoritar liberal,
care spune că , la 1917, la venirea lui Stu"rmer la guvern,
se făcuse un plan diabolic , a cărui victimă trebuia să fie România.

Noi avem prea proaspătă amintirea despre Rusia de ieri, care ,
în timp ce ne era aliată, uneltea în taină împărțirea noastră,
ca să ne fi așteptat la schimbarea tacticei.

Dar am tresărit , când, la Conferința Strâmătorilor de la Montreux,
a apărut spiritul lui Petru cel Mare , cu privirea mereu ațintită spre Constantinopol."

Șeicaru / 4 dec.'36

▣ Încetarea echivocului !

▣ Recunoașterea Basarbiei !

" De aceea, hotărât , nu solidarizez un singur moment guvernul și pe dl ministru de Interne

cu procedarea cenzurii. Probabil este o neglijență , un consemn [LD : aluzie la Titulescu ?] , care nu-și mai are rostul .

" Cer însă insistent guvernului ca să nu mai îngăduie un singur moment prelungirea acceptării , din partea oficialității , ca Basarabia să poată forma , fie chiar și pe hartă , un obiect de litigiu. Și noi astăzi venim cu hărți , ca să demonstrăm existența noastră ; să nu avem însă această hartă , care nu-și primește replica, pe care am văzut-o și la Institutul turistic de pe bulevardele mari ale Parisului, ca să nu se poată spune la un moment dat de-o acțiune introdusă din vreme și împotriva căreia nu am dat replica.

-**N.Constantinescu -Bordeni** (PNL-g) : Dle Șeicaru, în sesiunea trecută , dl Gheorghe Brătianu a făcut o comunicare în chestia de care vă ocupați dvs și a prezentat pe biroul Camerei alte hărți -în care Basarabia era trecută între teritoriile rusești și hașurată , scriindu-se :

<acesta este teritoriul vremelnic ocupat de Români. >

Nimeni nu s-a sezisat atunci de acest lucru și comunicarea d-sale a rămas fără răspuns. Nu știu ce soartă va avea comunicarea dvs .

-**Gh.Popp** (PNȚ) : Dar și Ungaria prezintă tot astfel de hărți.

-**Șeicaru** : Negreșit, dar vedeți, că s-a dat răspunsul și de oficialitate și de conștiința națiunii întregi acestor absurde pretenții ale Ungariei.

Atunci am sau nu dreptul să cer același tratament , aceeași promptitudine și împotriva acestor perfidii , care pun în controversă teritoriul Basarabiei (**Aplauze**)

"Actualul guvern, emanație a partidului al cărui fondator a fost Ion Brătianu ,

și care nu a acceptat - oricât de mari ar fi fost beneficiile vremelnice -

măcar o clipă , o transacție asupra Basarabiei ,

sunt sigur că va lua toate măsurile ca această chestiune să nu mai fie strecurată în presă.

Trebuie să se știe,că, de oriunde va veni, cea mai slabă contestație împotriva hotarelor noastre

sacre , ea va găsi națiunea întreagă , hotărîtă și neclintită

să le apere împotriva oricui. " (**aplauze unanime**)

Șeicaru / 4 dec.'36

B. Bentoiu (Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne) ,4 dec.'36

▣ Comunicarea lui Șeicaru .

▣ Competența ministerului de Externe

" D-le președinte, d-lor deputați, sunt atât de acord cu finalul cuvântării d-lui Șeicaru , **încât** ați putut observa că **l-am aplaudat și eu**.

D-sa vorbea de *un consemn* și de *o santinelă uitată* pe un culoar , pentru a păzi *o vopsea*, pe care nici nu încerc s-o ghicesc , pentru că ar fi deplasat .

"Rețin din cuvântarea d-sale că d-l Șeicaru s-a ocupat de două chestiuni bine distincte și mă surprinde că pe amândouă le-a adresat Ministerului de Interne.

" D-sa v-a prezentat **o foaie** cu harta Basarabiei , mijloc prin care - zice dl Șeicaru - se face iridentă rusească , împotriva pământului sfânt al Basarabiei.

D-sa v-a mai prezentat **un tratat de geografie** scris de un profesor de la Intitulul din Moscova,

"**Journal de Moscou**" de la 1 decembrie 1936, cu harta politicăadministrativă a URSS.

O serie de mijloace prin care - spune d-sa - se întreține iridentă

împotriva pământului Basarabiei "

Bentoiu / 4 dec.'36

▣ Necesitatea cenzurării propagandei sovietice.

-**Tilică Ioanid** (PNC) : "**Journal de Moscou**" se cumpără în București ; este liber de cenzură. Este de vânzare la orice chioșc.

- **Bentoiu** : În această privință, permiteți-mi , dle Ioanid, să vă contrazic.
Nu a fost presă mai cenzurată, mai oprită și mai confiscată, decât presa rusească.
Și este firesc să fie așa, pentru că , într-un Stat cu o ideologie socială absolut incompatibilă cu ceea ce gândim noi asupra organizării Statului, în coloanele presei rusești ,se scriu lucruri care nu trebuie lăsate să treacă granița. (**Aprobări**.) De aceea, indulgența, pe care dvs o atribuiți în chip gratuit cenzurii , este de domeniul fanteziei. " (**Aprobări la majoritatea PNL**)
[Bentoiu](#) / 4 dec.'36

▣ **Competențele cenzurii**

" Toate aceste fenomene , petrecute pe teritoriul unui Stat vecin, cu care ne găsim în raporturi perfecte de bună vecinătate ,în clipa de față, nu știu în ce măsură pot fi atribuite factorilor hotărâtori ai conducerii acestui Stat vecin. Nu știu în ce măsură poate acest Stat să fie solidarizat cu aceste fenomene , cu care conștiința noastră națională nu se împacă .
Însă, chiar dacă ar fi adevărată , aceasta constituie privitor la care , eu, subsecretar de Stat la Ministerul de Interne, ridic d-lui Șeicaru , o foarte precisă excepție de declinare de competență.
Zadarnic îmi adresați mie asemenea chestiuni.
Pentru chestiuni de asemenea natură, adresați-vă d-lui ministru al Afacerilor Străine.
Prin urmare , mă voi ocupa de celelate chestiuni , care intră în atribuțiile mele, și această precisă delimitare de atribuțiuni , o cred , pentru o bună metpdă, necesară , pentru a ști la ce trebuie să răspund și la ce fel de răspuns vă puteți aștepta de la mine."
[Bentoiu](#) / 4 dec.'36

▣ **Șeicaru versus Ostrowski**

[**LD : răspunsul lui Bentoiu este responsabil, competent , dar conjuncturist.**
Și indiferent de forma sa, este o mostră din ceea ce Șeicaru numise, pe drept cuvânt, " politica struțului" , linie introdusă de Titulescu privind raporturile cu URSS.
Nu spun că era de rea credință ; nu spun că era falsă ; nu spun că era ipocrită .
Istoria , peste timp, va da dreptate "circumspectilor", "scepticilor"]
" În ce privește cenzura, au fost două articole : unul scris de dl **Ostrowski** în ziarul "**Zorile**" , cu prilejul sărbătorii de 1 decembrie și la acest articol a răspuns d-l Șeicaru , printr-un articol apărut în "**Curentul**" .
"S-au cenzurat unele pasagii din acest articol , și singurul lucru pe care l-ar putea spune dl Șeicaru , este că serviciul cenzurii a făcut o excesivă aplicare a unei norme , emanată de la minister, pe care o voi preciza și care este perfect justificată.
" Ce spunea d-l **Ostrowski** în articolul său , ce spune și ce nu spune
- fiindcă în articolul din "**Curentul**" dl Șeicaru nu-i reproșa d-lui Ostrowski ceea ce scria în articolul din "**Zorile**" - era de acord cu d-sa și nu se putea să fie altfel - îi reproșa însă ceea ce dl Ostrowski refuzase să scrie.
" În adevăr, d-lor deputați, în acest articol, dl Ostrowski găsește justificată dorința noastră de pace - și cred că suntem de acord cu toții că suntem un popor pacific , că nu vrem război cu nimeni.
Dl Ostrowski mai subliniază imperativul păcii , pe care îl repetăm de atâtea ori ; intangibilitatea tratatelor , care ne asigură intangibilitatea frontierelor noastre - și iarăși cred că suntem de acord - și , în sfârșit, justifică independența Statului nostru , apărută de fiecare dintre noi.
"D-lor deputați, articolul d-lui ministru Ostrowski , cred că nu exagerez dacă spun , că ar fi putut fi rostit cu prilejul sărbătoririi zilei de 1 decembrie , de la această tribună, de oricare din reprezentanții Statelor Micii Înțelegeri.
" Dar d-lor, ce spune dl Șeicaru în articolul d-sale ?
Nu spune : mulțumesc d-lui Ostrowski pentru sentimentele care se degajează pentru țara mea, din articolul d-sale, pentru conținutul de idei al acestui articol, care nu face decât o subliniere a politicii noastre externe ,

afirmată de toți factorii hotărâtori ai acestei țări.
Dl.Șeicaru spune : dta , d-le Ostrowski, în acest articol,
recunoști implicit intangibilitatea hotarului nostru de la răsărit ;
articolul este foarte bun , dar are cusurul
că nu recunoaște această intangibilitate și explicit,
pentru a nu mai lăsa controversă în jurul definițiunii agresorului....
[Bentoiu / 4 dec.'36](#)

▣ Rigorile cenzurii

[Șef cenzură - col.Hotineanu ; directive și control - A.Bentoiu .]

" Ei bine, d-lor, din acest articol s-au tăiat câteva pasagii.
D-l Șeicaru , n-a făcut , cum este obiceiul la cenzură
- cel puțin de când șeful cenzurii este dl colonel Hotineanu
și de când la cenzură se lucrează sub ordinele mele -
să fi luat telefonul și să mă întrebe : aceste fraze merg ? această frază trebuie tăiată ?
Mai cu seamă, d-lor, că dl col Hotineanu obișnuiește ca , ori de câte ori un articol poartă
semnătura unui ziarist de mare talent - și în această situație îl situez eu pe dl Șeicaru -
să ia telefonul și să încerce , în bună înțelegere , să facă pe autor să recunoască ,
de bună credință, că sunt unele asperități în articol , care trebuie înlăturate.
Era tocmai cazul, d-lor, fiindcă la cenzură noi am dat următorul ordin :
tot ceea ce ar fi de natură să arunce o umbră asupra excelentelor raporturi
cu Statele cu care ne găsim în relațiuni de bună vecinătate ,
să nu fie lăsate să apară în cotidienele noastre .

"Erau acele fraze din articolul d-lui Șeicaru , încadrabile în această normă generală ?
Aceasta este problema și la aceasta pot și trebuie să răspund.
Toate celelate chestiuni - încadrarea problemelor de politică externă,
în orizonturi istorice , suprasensibilitatea sentimentului național
pe presupuse incertitudini și atitudini neleale din partea unui Stat vecin -
nu mă privesc pe mine. "

[Bentoiu / 4 dec.'36](#)

▣ Între amor propriu - sentimente naționale - diplomație.

"Ei bine, din articolul pe care l-ați auzit , pe care vi l-a citit dl Șeicaru ,
dar cu privire la care - pentru că tonul face muzica ! - dl Șeicaru , cu multă artă ,
a alunecat ușor , s-au tăiat următoarele calificative :

prilejuri de neîncredere ... echivocuri... sentimente de incertitudine...

mefiență și incertitudine... în ceea ce privește sinceritatea statului rus.

Prin urmare : mefiență, suspiciune, neîncredere , lipsă de sinceritate ș.a.m.d.

Serviciul cenzurii a interpretat că aceste calificative ,

plasate într-un articol care , la rândul său, comentează alt articol,

al cărui conținut era în deplin acord cu tot ceea ce gândim cu toții

asupra problemelor care ne interesează ,

trebuie să fie suprimate . Și le-a suprimat .

Eu cred că dl deputat Șeicaru , nu trebuie să dea prea multă importanță

și să pună amor propriu gazetăresc cu privire la această chestiune...

-Pamfil Șeicaru : Ferească Dumnezeu !

-Bentoiu : ... fiindcă în definitiv, dintre articolele pe care zilnic ni le oferă dl Șeicaru

și în care ne dă prilejul să-i apreciem și talentul și cultura,

nu acesta este unul la care trebuie să țină prea mult.

Eu îl felicit pentru sentimentele d-sale de bun român,

și îl rog să recunoască în momentul actual al politicii internaționale ,

în momentele acestea de supremă tensiune,

este necesară atitudinea de prudentă și preocuparea conștientă

de întreținere a celor mai perfecte raporturi de bună vecinătate

cu Statele cu care ne găsim în bune relațiuni . (aplauze la PNL)

Pamfil Șeicaru / Replică / 4 dec.'36

George Fotino, Armand Călinescu, A.Bentoiu / intervenții

▣ Amiciția dintre state = recunoașterea drepturilor

▣ Carențele relațiilor României cu URSS

[LD : nu știu dacă aici sau în altă parte , va trebui să anticipez destinul acestor personalități, care , într-un fel sau altul, după ce-și vor fi adus și ei contribuția în această luptă, în anume conjuncturi (1937, 1939, 1940, 1947) vor plăti cu închisoarea, exilul sau moartea , opiniile lor pe această temă. Toamana lui 1936 ... era doar un preludiu ...]

-NNSăveanu : Dl deputat Șeicaru are cuvântul în replică .

-Pamfil Șeicaru : "Dlor președinte, d-lor deputați, vreau să precizez d-lui subsecretar de Stat o nedumerire . Raporturi de bună vecinătate , raporturi de amiciție, toate acestea presupun, în prealabil, recunoașterea drepturilor mele.

Eu aș vrea să știu dacă pot să existe raporturi de prietenie

acolo unde există cea mai slabă contestație a temeiniciei drepturilor noastre .

"Vă mărturisesc că am rămas surprins când am văzut că dl subsecretar de Stat pune chestiunea pe tema adversității.

Eu am vrut numai să înlesnesc o ameliorare a raporturilor dintre Soviete și Statul român , și am spus : *fiindcă aceste raporturi ar putea să fie stânjenite ,*

deoarece nu ați făcut o recunoaștere fățișă , și cu atât mai mult , cu cât am văzut că sentimentul de care este animat acel articol , eu m-aș fi așteptat ca dvs să pășiți ceva mai departe și să precizați.

Eu înțeleg foarte bine ca reprezentanții oficiali ai Sovietelor

să nu aibă nici un interes să clarifice,

dar nu înțeleg de ce să ne lipsească nouă dorința unor clarificări , când contestarea este făcută în dauna noastră ,

sau când se socotește ca un teritoriu litigios , un teritoriu ce ne aparține de drept.

Dar mai este încă ceva : când România de ieri nu a făcut politică de acceptare a contestării de teritoriu care constituesc drepturi ale noastre ,

nu se poate concepe ca România de astăzi să poată accepta alianțe sau prietenii , când există manifestări fățișe de punere în discuție a patrimoniului nostru național.

" Dvs , dle subsecretar de Stat, cu bună dreptate spuneți :

această chestiune nu mă privește pe mine ; ea aparține ministrului de Externe.

Ei bine, în cazul acesta , cuvintele mele se adresează ministrului de Externe , care va clarifica chestiunea ridicată de mine.

" Repet , însă, în Rusia Sovietică , nu există nici o singură manifestare ,

care să nu poarte pecetea absolută a Statului. Deci, orice rând, orce se imprimă, orice manifestare verbală , reprezintă și concepția de Stat .

-Aurelian Bentoiu : Oficios este numai " *Izvestia* "

-Gh.Fotino : Dle președinte, d-lor deputați, eu cred că noi , românii,

suntem așa de tari pe dreptul asupra pământului pe care îl stăpânim , **încât** trebuie să rămânem reci și insensibili și față de declarația unora și de publicațiile altora ; iar la declarațiile unora și la publicațiile altora , să răspundem

cu toată forța dreptului și cu tot dreptul forței noastre ." (**Aplauze la PNL**)

-Armand Călinescu : Eu cred mai mult : că țara are dreptul să ia cunoștință de toate manifestațiile care constituie o primejdie pentru ea,

și să-și manifeste, în același timp, reprobarea ei.

Acesta este lucrul pe care dl ministru trebuie să-l asigure , eliminând cenzura în această chestiune . (**aplauze la opoziție**)

-Pamfil Șeicaru : D-le președinte, așteptăm clarificarea necesară

din partea d-lui ministru de Externe, fiindcă , sub nici o formă, eu nu pot admite ca mâine să mi se spună : < *ești aliat cu mine* > .

Cum pot să merg aliat , când am amintirea teribilă a lui Sturmer

și ale tuturor relațiilor noastre cu Rusia , în trecut ?

Să se clarifice. Nu am nimic împotriva ; să fim prieteni , să fim tovarăși , ca să întrebunțez un cuvânt obișnuit , dincolo de Nistru.

Dar întovărășirea presupune o cinstită recunoaștere a delimitării drepturilor și a patrimoniului național. Atâta am avut de spus."

C. Octavian Goga / 4 dec.'36

▣ Regimul cenzurii .

-**N. Săveanu** : dl deputat Goga are cuvântul

-**O. Goga** : "Dle subsecretar de Stat Bentoiu, dvs ați fixat oarecum aici atribuțiile cenzurii .

Îmi pare că dvs ați clasificat subiectele asupra cărora cineva se poate pronunța și asupra cărora nu se poate pronunța. O mică chestiune , ca să știm și lucrul acesta : ceea ce vorbim noi la tribuna parlamentară apare în *Monitorul Oficial* ?

-**N. Săveanu** : *Monitorul Oficial* nu este cenzurat .

-**Goga** : Întreb aceasta fiindcă , după câte știu eu, în Monitorul Oficial trebuie să apară orice, în afară de lucrurile care dvs, cu consensul Parlamentului, credeți că nu trebuie să apară.

Și dacă apar în *Monitorul Oficial*, cuvintele noastre , pronunțate la tribuna Camerei, de ce nu pot să apară și în gazete ?

-**Bentoiu** : " Fiindcă *Monitorul Oficial* este citit, de obicei, de organele autorităților.

Monitorul Oficial nu este hrana zilnică pe care o alcătuiesc cotidienele pentru populație, și dvs știți că presa este aceea care determină curente de opinie publică.

Credeți în chip serios că *Monitorul Oficial* poate să influențeze această opinie publică ?

-**Goga** : " Eu vreau să arăt un caz care mă privește pe mine personal, și din care se pot trage concluzii și pentru alții. Zilele trecute am avut onoarea să rostesc la Camera un discurs, care nu cred că a avut darul să tulbure câtuși de puțin opinia publică.

Ce s-a întâmplat ? Din discursul meu s-a tăiat o parte.

Dvs spuneți că dl. comisar regal Hotineanu, când se găsește în fața unor oameni pe care dânsul îi apreciază , are amabilitatea să întrebe dacă poate să publice sau nu.

" Eu am onoarea să-l cunosc pe dl Hotineanu de mult.

Când eram ministru de Interne , a fost sub ordinele mele - era maior, comisar regal - a lucrat sub îndrumările mele ; am păstrat bune raporturi , am o bună amintire despre dânsul, și totuși nu m-a consultat deloc

ci pur și simplu mi-a tăiat o parte din discurs. (**ilaritate**)

"Eu cred că oamenii , dacă sunt serioși, când vin la tribună , rostesc lucruri serioase

și gândesc ce vorbesc. Elementul de spontanietate nu joacă un rol covârșitor

la cineva care vine la tribună și care își face o problemă de conștiință din ceea ce vorbește, având sentimentul desăvârșit al răspunderii cuvintelor sale.

În orice caz, eu mă prezint cu această armătură de conștiință la tribună.

Octavian Goga / 4 dec.'36

▣ Confiscarea cuvântării lui Maniu !

[**LD** : nu am această cuvântare a lui Maniu , de la Vinț , care a făcut "valuri"

Presupun că avea oarecari critici la adresa MSR ...]

- **Goga** : De aceea, îmi vine foarte greu să văd lucruri , pe care eu le-am rostit cu socoteală și chibzuință, sunt tăiate apoi de cenzură. Ele sunt lăsate să apară în *Monitorul Oficial* , dar sunt interzise să apară în ziare, deoarece acestea ar fi organele care îndrumă opinia publică. Aceasta pare paradoxal.

Vă voi spune ce s-a tăiat căci nu știu dacă ați fost consultat în prealabil.

-**Bentoiu** : Nu fac eu cenzura întregii prese. Cenzura lucrează , în această materie, încontinuu , iar eu mă ocup și de alte lucruri.

-**Goga** : Ați luat și dvs o sarcină prea grea pe umerii dvs .

Este totuși curios să mi se amputeze mie din cuvântări, părți alese de oameni, care nu au nici o răspundere politică. Am vorbit de o chestiune pur politică

arătând -mi părerea că ar trebui să se confiște o cunoscută cuvântare rostită

Într-o gară din Ardeal, la Vinț, de către dl Iuliu Maniu.

-**Bentoiu** : Și cuvintele de acum vor fi tăiate de cenzură ! (**ilaritate**)

-**Armd.Călinescu** : Atunci vom veni să vă cerem voie și să ne arătați despre ce putem vorbi în Parlament.

-**Goga** : Dl Călinescu are perfectă dreptate : va trebui să ne dați o listă , pentru a ști și noi *quod licet* și *quod non licet* .

Noi vorbim aici între noi , în fața țării, știm ce vorbim.

Cuvântarea d-lui Maniu de la Vinț o cunoaștem cu toții , căci a circulat prin toate mâinile.

De ce tăiați atunci din ziar cererea mea de a se confisca această cuvântare ?

-**Bentoiu** : Cuvântarea a fost confiscată, de altfel, de noi.

-**Goga** : De ce nu mă lăsați atunci să spun că, bine ați făcut confiscând-o ? (**ilaritate**)

Goga -Bentoiu / 4 dec. '36

▣ Regimul constituțional al libertății parlamentare .

▣ Libertatea deplină a cuvântului ; iresponsabilitatea cuvântului

-**Goga** : Este paradoxal , ca aceleași lucruri să poată să apară în Monitorul Oficial , pe care toată lumea îl citește, iată în alt ziar zilnic să fie cenzurate .

Mi se pare că această drămuire nu se poate justifica.

- **Bentoiu** : Deosebirea dintre *Monitorul Oficial* și organele presei zilnice , deosebirea de regim aplicată între unul și celelalte , are o justificare pe care o veți înțelege imediat. Libertatea , în coloanele *Monitorului Oficial* , este reflexul libertății depline de cuvânt de la această tribună. Dvs știți că toate manifestările din această Cameră sunt supuse de *Constituția* noastră , unui regim aparte.

De pildă, orice manifestare , prin scris și vorbă, în afară, este supusă principiului responsabilității. De orice ai rosti aici, nu răspunzi. Așa vrea *Constituția.*

Prin urmare, completa libertate , fără nici un soi de limită, și iresponsabilitatea cuvântului rostit în Parlament . Și atunci, *Monitorul Oficial* care - în ce privește dezbaterile parlamentare - este prelungirea activității , fixarea în scris a activității acestui Parlament , trebuie să fie supus aceluiaș regim , sustras regimului de drept comun.

Monitorul Oficial este logic să fie supus acestui regim , fiindcă eu nu înțeleg de ce dvs nu faceți o netă diferențiere între acest organ oficial și între restul presei.

Eu cred că Monitorul Oficial nu este citit de d-ta și nu-l citește regulat nimeni ; dar cel dintâi lucru pe care-l faci dimineața, este să consulți ziarele cu privire la acea parte din ele care te interesează.

-**NNSăveanu** : **Monitorul Oficial este oglinda fidelă a dezbaterilor parlamentare .**

-**O.Goga** : Dle ministru eu cred, numai că lucrurile trebuie să fie privite sub raportul utilității practice , iar nu sub raportul subtilității juridice.

-**Bentoiu** : Nu este o subtilitate juridică , este o realitate precisă, fixată prin *Constituția* [-----] D-ta îmi dai sfatul să tai și în *Monitorul Oficial* ?

-**Goga** : Nu , eu cred că ar fi logic însă să tăiați și la *Monitorul Oficial* lucrurile care sunt indezirabile , din punctul de vedere al utilității practice , pentru opinia noastră publică.

-**Bentoiu** : Desigur, sunt anumite necuviințe care se petrec în anumite gări [**Maniu !**] , care nu se petrec aici. Acestea merg la gazetă , iar nu la Monitorul Oficial.

[-----] Nici măcar prin aluzii nu trebuie să reedităm așa ceva.

-**Goga** : Eu cred că , ați instituit cenzura ca să feriți opinia publică de infiltrațiunile unor anumite idei sau numite aluzii , care sunt subversive și antipatice.

Dacă este așa, tăiați și la *Monitorul Oficial*, cum tăiați la toate gazetele. ...

----- **Goga** / 4 dec.'36 -----

D.Gh.Brătianu , 8 dec.'36

▣ Asociere la Comunicarea lui Șeicaru

[LD : protocol parlamentar : în debutul fiecărei ședințe, se citea sumarul ședinței trecute .
Pe marginea Sumarului se admiteau scurte intervenții , asocieri sau proteste,
care așa se chemau : " La sumar"]

-Petre Gheață (vicepreșed.) : Dl Gh.Brătianu are cuvântul la Sumar

-Gh.Brătianu : " D-le președinte, d-lor deputați, din motive independente de voința mea,
am lipsit de la ședința trecută în care dl deputat Șeicaru ,
comentând un articol al d-lui ministru Ostrowski apărut recent în ziarul *Zorile* ,
a adus unele precizuni cu privire la legăturile noastre cu sovietele
și tocmai la lipsa de precizuni pe care o constata în aceste legături ,
cu privire la chestiunea fruntariilor noastre ,
d-sa a adus drept dovadă unele publicațiuni oficiale. "

Gh.Brătianu / 8 dec.'36

▣ URSS = antirevizionism la Geneva ; iredentism la Moscova și Kiev

" Eu voi aminti documentele ale căror fotografii le-am depus eu însumi , acum un an,
pe biroul Adunării , între care figura și o hartă oficială a căilor ferate sovietice .
De altfel, punctul meu de vedere , de atunci , este același și pentru aceste împrejurări.
Vă aduc aminte numai cuvintele pe care le pronunțam acum un an [19 dec.'35]
în replica pe care o dădeam d-lui Titulescu [Fișier VI] :

< Atâta vreme cât vor apărea în **Rusia Sovietică** și în **Ucraina Sovietică** , unde ,
după cum știți , nu există decât publicațiuni oficiale , cărți și broșuri
- ale căror fotografii le depun pe Biroul Camerei -
atâta vreme cât vor apărea manifeste , cum sunt acelea ale **Partidului Comunist Român**,
după reluarea legăturilor cu sovietele , în care se arată că
Sovietele nu și-au modificat atitudine de principii , în ce privește Basarabia ,
și știți că partidele comuniste sunt pretutindeni la ordinele Moscovei ,
voi stăruți și susține , oricare ar fi riscul pentru partidul meu și pentru mine,
că raporturile sunt lipsite de sinceritate , și că nu poți să fii , în același timp,
antirevizionist , la Geneva, și revizionist la Moscova și la Kiev. > "

Gh.Brătianu / 8 dec.'36

▣ Dovezi de iredentism sovietic.

" De sigur , și eu am fost izbit de coperta de pe revista **Krasnaia Basarabia**
(Basarabia Roșie) , a cărei fotografie dl Șeicaru v-a arătat-o dăunăzi ,
pe care am reprodus-o și eu în cuprinsul unei broșuri , publicate în aprilie ,
dar am fost și mai izbit de textele oficiale ,
cum sunt cele publicate de profesorul Dașcovici, într-o carte accesibilă tuturor ,
în care se află acea stranie Convenție de cale ferată ,
între Tighina și Tiraspol , în care aflăm această frază într-adevăr ciudată :
< Punctul de joncțiune al rețelelor de cale ferată sovietică și română ,
se află în axul pilei fluviale din dreapta , de peste podul Nistrului . >
Nu se pomenește însă, d-lor deputați, în textul acestei convenții ,
nici de vamă, nici de fruntarii , nici măcar ea nu este precedată de preambul ,
în care se pomenesc Statele ca părți contractante .
"Și atunci, de sigur, d-lor deputați, am fost izbit când , într-un articol al revistei pe care
v-a amintit-o și dl Șeicaru, am putut citi , la începutul lui - căci atâta rusească înțeleg și eu -
fraze de natura aceasta : < Ocupația Basarabiei , aceasta este întâia intervenție antisovietică a
imperialiștilor străini . > "

Gh.Brătianu / 8 dec.'36

▣ Echivocul Mocovei acoperite de cenzura românească ?

[LD : am mai scris undeva ... dar mereu îmi revin mărturiile zilelor tragice trăite
de Brătianu în pușcăriile comuniste, moartea lui....

Și dureroasa confirmare a avertismentelor lui în 1940 și 1944...

și tribulațiile privind Tratatul cu Rusia și Ucraina actuală, după revoluția din 1989

Cum , nu este asta o fatalitate a istoriei ! ? Nu este un blestem ?!]

" Și am fost , evident , mirat , văzând că cenzura - care , recunosc , este poate mai puțin severă azi decât înainte -a scos totuși din coloanele ziarului nostru , vineri [4 decembrie ?] , o frază ca aceasta : < Gesturile de prietenie din partea reprezentanților Sovietelor

nu pot avea nici o valoare pentru România ,

atât timp cât echivocul Moscovei față de noi , nu va avea sfârșit .>

"Știu , d-lor deputați , sunt , desigur , și acum unii binevoitori care vor susține că am folosit acest prilej pentru a face o nouă manifestație de dușmănie la adresa vecinilor noștri de peste Nistru.

Gh.Brătianu / 8 dec.'36

▣ România și URSS

[LD 16 sept.2003 : Cred că acest p.d.v. era împărțit de majoritatea covârșitoare a clasei politice românești ; cred că era împărțit de majoritatea liberalilor , inclusiv din unii aflați la guvernare ; cred că era consimțit de șeful PNL , Dinu Brătianu ; cred că prin gura lui Gh.Brătianu , vorbea IIC Brătianu .

De aceea consider "linia Titulescu" față de URSS ,

căruia îi asociez numele celor care i-au acordat nemărginita putere diplomatică ,

- dincolo de toate considerațiile " realiste" , " pacifice" , " tragice" , etc etc...

- ca o linie de lașitate , de oportunism , de neputință , de echilibristică , de obediență față de Occident , de comportament " de struț" (după cum spunea Șeicaru) .

Numai , că , din nou și din nou , istoria nu se scrie cu "bune intenții" , cu "dacă" , deci eu trebuie să consemnez opinii și gânduri din 1936.]

Cred , deci , că este nevoie să vă reamintesc că nu a fost împrejurare , în care

să nu accentuez că doresc din toată inima reluarea unor legături de bună vecinătate ;

dar tocmai pentru a le putea stabili pe o bază serioasă ,

dorim ca aceste raporturi de bună vecinătate într-o chestiune atât de importantă și de gravă ca aceea a fruntariilor țării , să fie întemeiată pe sinceritate și nu pe echivoc. "

(aplauze la PNL-georgist)

"Mai mult , d-lor deputați , m-am declarat convins de nevoia unui pact de neagresiune , de neasistență la agresiune , care să dovedească limpede și Uniunii Sovietice și lumii

că România nu are de împrumutat granițe nimănui ,

nici pentru a trece de la Apus la Răsărit , nici de la Răsărit la Apus "

(aplauze la PNL-georgist)

" Întotdeauna , punctul central al preocupărilor noastre în această privință

a fost concretizat în această întrebare- pe care am pus-o în repetate rânduri :

Cum putem să deschidem fruntariile noastre

armatelor unui Stat care nu le-a recunoscut ?

" Vă rog să recitiți , d-lor deputați , debaterile ședinței de la 13 martie [LD : fișier VI]

ședință în care mi s-au adus numeroase învinuiri , învinuiri la care mi-ar fi fost ușor de replicat ,

dacă nu aș fi avut , poate mai mult decât unii membri ai guvernului , simțul de răspundere pe care

îl avem toți față de țară , de prestigiul ei , și de actul însăși al Unirii." (aplauze la PNL-georgist)

Gh.Brătianu / 8 dec.'36

▣ Articolul lui Ostrowski ; invocarea lui Stalin

▣ Eroarea subsecretarului de Stat Bentoiu.

[LD : se simte oarecare ranchiună pentru "ramura" tătărăsciană ? Poate .

Dar , dacă în alte momente eu am avut o mare admirație pentru Bentoiu ,

atunci , pe acest subiect , a fost neinspirat . Iar în istoria eternă , intră Gh.Brătianu...]

" Este totuși o latură a chestiunii , pe care , înainte de a încheia aceste observațiuni ,

trebuie să o ating , oricât de neplăcut ar fi să discut , de la această tribună ,

manifestările reprezentantului unei puteri străine în țara noastră .

" Când am citit debaterile ședinței trecute , am văzut observațiile d-lui subsecretar

de Stat Bentoiu, care a declarat <Articolul d-lui Ostrowski ar fi putut fi rostit cu prilejul sărbătoririi de la 1 decembrie , de la această tribună, de oricare dintre reprezentanții Statelor din Mica Înțelegere >

" Tocmai aici trebuie să ne înțelegem .Articolul d-lui **Ostrowski** - pe care l-am citit cu toată atențiunea -are unele pasagii în favoarea libertății în pace și muncă ,de care m-am bucurat . Articolul d-lui **Ostrowski** cuprinde însă și unele aluziuni la focarele de incendiu care există astăzi în Europa și împotriva cărora ar trebui îndreptată acțiunea Micii Înțelegeri. < Aceste focare - ne spune d-sa - au fost definite în primăvara trecută [1935] , cu o precizie matematică de șeful nostru Stalin într-un interview acordat unui ziarist american. >
[Gh.Brătianu](#) / 8 dec.'36

▫ Mica Înțelegere

[LD : aici [Gh.Brătianu](#) crede într-o utopie. Orgoliul "Brătienilor" , concluziile lui de de istoric, sentimentele lui de român, transferate asupra acestei alianțe , sunt de esență morală , criteriu care nu a guvernat relațiile internaționale... S-a înșelat, dar este foarte frumos spus....]

" Și atunci cred că , fără a mă abate de la regulile bunei cuviințe, care însă nu exclud nici sinceritatea, nici fermitatea, este încă o dată un prilej fericit de a afirma că Mica Înțelegere nu așteaptă ca alții să-i definească sau să-i arate focarele de incendiu care trebuie să determine acțiunea ei politică. " (**aplauze la PNL-georgist**)

"Cred că nu voi contraveni dispozițiilor de amicitie , în care ne găsim față de prietenii și aliații noștri, afirmând că Mica Înțelegere nu înțelege să fie pompierul nimănui."

(**aplauze la PNL-georgist și la PNC - Goga**)

"Mica Înțelegere , ale cărei legături defensive cu Franța sunt în deajuns de firești, pentru a nu fi nevoie să fie pomenite mai pe larg,

Mica înțelegere face însă politica păcii , dar politica apărării intereselor ei, în cadrul ei propriu.

Acei care își închipuie că ea poate deveni un instrument ce ar depăși sfera intereselor lor politice , greșesc profund.

Și cred că sunt și în asentimentul altora din această Adunare , când afirm că se înșeală tot atât de mult acei care cred că armatele Micei Înțelegeri pot fi un contingent

într-o ofensivă anti-rusească ,

ca și acei care cred că ea poate fi o verigă comodă într-un lanț de încercuire a Germaniei.

(**aplauze la PNL-georgist**)

" Mica Înțelegere este și rămâne o necesitate păcii și a Europei,

dar solidaritatea ei, pentru a fi la adăpostul oricărui sdruncin , trebuie să se întemeze pe limitele firești , pe marginile ce i le definesc în cadrul legăturilor ei , aspirațiunile și interesele unei politici naționale a fiecăruia dintre statele ce o compun. "

(**aplauze la PNL-georgist**)

Gh.Brătianu / 8 dec.'36

Cazul Ostrowski / 4 , 8 dec.'36

2.)**M.Negură** (ministr.Cooperației) / pr.de lege / 10 dec.'36

(DAD. MO 8, șed. din 10 dec.'36

/ Instit.de cercetări agricole-Cluj / catedre Facultatea Agricolă Chișinău /

3) **Salt peste numărătoare ! Iasă așa !**

4.)M.Mora (" *Universul*" , L. A. R.), Comunicare ,10 dec.'36

/ Falsificarea adevărului privind intervenția armatei române la Budapesta , 1919 /

(DS, M.O. nr. 9, șed.de joi, 10 dec.'36 , p. 188)

-M.Mora : Dle președinte, d-lor senatori, am onoare a întreba pe dl președ. al Consiliului de miniștri [Gh.Tătărașcu] și pe dl ministru de Externe [Victor Antonescu] dacă nu cred că se impune o reacționare grabnică , documentată și hotărâtă împotriva nesocotirii grave a adevărului istoric în rândurile de mai jos , cuprinse într-un articol publicat în *Revue des deux Mondes* , numărul din 4 dec. 1936, pag. 564, intitulat "*Amiralul Horthy*" și semnat "Verax " :

< Era în noiembrie 1919 . Deja aspru încercată de războiul mondial, Ungaria trebuia să îndure timp de 12 luni , care urmasse armistițiului, mai multe nenorociri decât în timpul celor 4 ani precedenți : dislocarea imperiului , înlăturarea dinastiei seculare a Habsburgilor , regimul sângeros al lui Bela Khun, după scurtul intermediu al guvernului Karolyi - acel Kerenski al Ungariei - **intrarea trupelor române.**

Budapesta suferise ocupația inamică , rechizițiile, jafurile .

Românii părăsiseră Budapesta , la rândul lor, lăsând în urma lor mizerii și ruine ...

Care este forța omenească în stare să mențină ordinea în această țară devastată și înfometată , ieșind dintr-o încercare

comparabilă cu vechile invazii ale turcilor și tătarilor ? >

În cazul când dl ministru al țării la Paris, sau dl atașat militar , sau dl atașat de presă , nu crede că dl președinte al Consiliului de miniștri și dl ministru de Externe , că este neapărată nevoie de a interveni pe lângă guvernul francez , spre a cere unei reviste de autoritate mondială să restabilească adevărul istoric , în sensul că armatele române , care au intrat la Budapesta

- singurele armate ale aliaților care au pătruns într-o capitală inamică - au salvat Ungaria de anarhie și nu au jefuit-o . (aplauze unanime , îndelung prelungite)

" Această nesocotire a adevărului istoric este cu atât mai regerabilă , cu cât vine din țara aliată ieri , azi și mâine,

și cu cât documentarea nu lipsea publicațiunii *Revue des deux Mondes* , fiindcă un studiu apărut odinioară în aceeași revistă și datorat nu unui anonim, ci ilustrului ambasador și academician francez Cambon, stabilise motivat, nu afirmase numai, că armatele române au salvat , n-au jefuit la Budapesta ."

-Daniel Ciugureanu (vicepreșed.Senat) : Se va comunica d- lor președinte de Consiliu și ministrului de Externe. Desigur dl președinte al Consiliului va da răspunsul cuvenit afirmațiilor făcute în revista franceză , de care a vorbit dl senator Mora.

Cred însă că Parlamentul, care nu intră și care nu poate intra în polemică cu ziarele sau revistele din țară și străinătate, trebuie totuși să constate , cu tot regeratul, că într-o revistă importantă dintr-o țară aliată , mai pot apărea încă asemenea lucruri.

(**aplauze puternice , unanime**)

-prof.N.Iorga : Explicația este foarte simplă : autorul este un măgar ! (**aplauze**)

-prof.ACCuza : Mă unesc și eu la părerea d-lui prof.Iorga .

-Iorga : Pe această bază om face ministerul împreună (**ilaritate**)

-Em.Diaconescu : Rectificarea oficioasă este cerută de întreg Senatul .

-Iorga : Dar nu se poate rectifica o revistă .Nu avem atașat de presă la Paris ?!

-Em.Diaconescu : Să se sublinieze acest lucru , Atașatul de presă de acolo

încasează numai salariul ?

M.Mora / 10 dec.'36

5.)G-ral Gh.Mărdărescu : Propaganda ungurească /lipsa de reacție românească ,12 dec.'36

G-ral Gh.Mărdărescu , asociere la Comunicarea lui Mora , 12 dec.'36

/ Adevărul despre intervenția armată din 1919 ; pasivitatea vinovată de reacție la falsificări / (DS, M.O. nr. 10, șed. de sâmbătă , 12 dec.'36 , p. 201- 206 ; la "Sumar ")

▣ Pasivitatea contra-propagandei românești
▣ Replică la art. "Bolchévistes de Hongarie "
(*Revue des deux Mondes*)
▣ Nepăsare românească !
▣ Replică la Jurnalul g-ralului Bandholtz
▣ Indolența românească !
▣ Replica la " Amiralul Horthy -salvatorul omenirii "
("*Journal de Gene`ve*")
▣ Efectele lipsei unei propagande active
▣ Replică la " Amiralul Horthy"
(*Revue des deux Mondes*)

g-ral Gh.Mărdărescu / 12 dec.'36

▣ **Pasivitatea contra-propagandei românești**

" Dle președinte, d-lor senatori, regeter foarte mult că , din cauza unei indispoziții, nu am putut fi prezent la ședința de joi a onoratului Senat ; m-aș fi asociat la Comunicarea -protest , făcută de colegul nostru , dl senator Mihail Mora, cu privire la articolul apărut în *Revue des deux Mondes* , prin care se atinge , într-un mod revoltător, prestigiul armatei române. " De ani de zile s-a deslănțuit o propagandă desmățată ungurească , în închipuirea că ea susține cauza revizionistă maghiară și poate știrbi drepturile noastre istorice.

Dar , d-lor senatori, nu este suficient să constatăm un fapt .

Întrebarea firească, care se pune este : Cine sunt vinovați de această stare de lucruri ?

" Dacă ungurii își pledează cauza lor revizionistă - și pentru acesta fac sacrificii în afară de orice proporții - trebuie să recunoaștem că au un deosebit merit .

Dureros este , însă, că noi nu înțelegem pericolul unei asemenea propagande .

Trăim într-o completă indiferență. Nu am întreprins cea mai slabă contra-propagandă.

Și această stare de lucruri, această pasivitate a noastră, pe lângă că încurajează pe maghiari, dar , ceea ce este mai dureros, atinge grav interesele capitale ale neamului românesc, atinge drepturile noastre istorice .

" Am făcut de mult această afirmație , concomitent cu un distins ziarist, dl. deputat Seișanu

Ca să vă fac dovadă certă de propagandă deșănțată maghiară,

vă voi da câteva exemple , care vor provoca revolta dvs sufletească "

g-ral Gh.Mărdărescu / 12 dec.'36, retro'20

▣ **Replică la art. "Bolchévistes de Hongarie "**

(*Revue des deux Mondes*)

În anul 1920, în *Revue des deux Mondes* , scriitorii francezi Jero^me și Jean Tharaud (cari , se pare , au fost conferențieri la Universitatea din Budapesta) în trei numere ale revistei au publicat un articol intitulat "*Bolchévistes de Hongarie* " ,

aricol prin care este îngenuncheat poporul și, mai ales, armata română, care a luat parte la campania din 1919-1920.

În calitatea mea de fost Comdant al trupelor din Transilvania, am găsit că este de datoria mea să răspund d-lor Tharaud , într-o serie de articole apărute în *L'Independence Roumaine* , sub titlul "O jignire adusă armatei române "

. Iată ce scriam în 1920, răspunzând fraților Tharaud :

< Nu mă voi ocupa de fondul lucrării d-lor Tharaud, ci numai de afirmațiunile făcute la adresa armatei române , pe care am comandat-o , spre a dovedi , că ele sunt pe cât de jignitoare , pe atât de neexcte .

Frații Tharaud afirmă că , în aprilie 1919 , Românii au trecut Tisa sub pretextul de a ajuta pe frații lor de sânge , rămași dincolo de Tisa .

Sub *pretext* ? În prima ofensivă contra Ungariei , din aprilie 1919,

armata română nu a trecut Tisa, ci a înaintat numai până la țărnul stâng al acestui fluviu, în scopul de a opune un obstacol serios , de valoarea Tisei, între ea și trupele ungurești.

Este adevărat însă, că, spre a stabili legătura cu armata cehoslovacă din regiunea Mischoletz , armata română a organizat un cap de pod pe dreapta Tisei, în regiunea Tokay , și evenimentele au dovedit că această măsură a fost foarte judicioasă , căci numai așa românii au putut sprijini , la timp, aliații lor Cehoslovaci, numai așa **tovarășii lui Bela Khun** au fost împiedicați să dea mâna cu **cu acei ai lui Lenin** , ceea ce ar fi avut ca consecință separarea Occidentului de Orient , printr-un **brâu bolșevic** , care , cu siguranță , s-ar fi lătit treptat și ar fi contaminat întregul continent european. Așa dar,să fie bine stabilit, că în ofensiva din aprilie 1919 , Românii n.-au trecut Tisa, **deși** era cu puțință, tocmai pentru că n-au fost împinși din munții Apuseni spre Vest de *pretexte* - ci de suferințele reale ale fraților lor răslețiți până la Tisa , care este **limita românismului spre Apus.** [-----]

1. Cunosc d-lor suferințele Românilor din fostele ținuturi ungurești , din momentul năvălirii Ungurilor în centrul Europei și până în prezent ?
2. Își dau seama d-lor , cât au avut de luptat Românii din fostele ținuturi ungurești contra încercărilor persistente de a fi maghiarizați ?
3. Au idee d-lor, la ce tratamente erau supuși Românii din fostele ținuturi ungurești , chiar în cursul războiului mondial , când floarea românismului se jertfea cu credință pentru coroana Sfântului Ștefan , adică pentru o cauză potrivnică neamului românesc ?
4. După ce armata română a trecut Carpații, știu d-lor :

Ce-a devenit floarea românismului (intelectualii) din fostele ținuturi ungurești ?
Câte suflete românești și-au găsit sfârșitul în temnițele și spânzurătorile ungurești ?
Cu câtă profuziune curgeau lacrimile pe obrajii bătrânilor , femeilor și copiilor apăsați de sălbătecia ungurească ?
Câte blesteme se ridicau zilnic spre cer din piepturile văduvelor și orfanilor lăsați fără sprijin de furia ungurească ?
Ce dăre de oroare lăsau în urma lor autoritățile și bandele armate ungurești , în retragerea lor spre apus , dedându-se la violuri și la cele mai teribile nelegiuiri ?
D-nii Tharaud afirmă că , atunci când Românii au năvălit în Ungaria,
ridicând tot ce puteau lua cu ei, au fost văzuți evreii , întâmpinând pe năvălitori
cu remarcabilă umilință, și era monstruos de văzut cum ei,
după ce au fost favoriții bolșevismului, fură și ai Românilor ,
care veneau să pună la loc lui pe Bela Kuhn și tovarășii săi, etc etc.

[Contraofensiva română]

La această afirmație a d-lor Tharaud , observ că , în conformitate cu planul de operațiune al Comandamentului frontului român de Vest , ofensiva maghiară a fost lăsată să pătrundă adânc pe stânga Tisei , iar la momentul prielnic , armata română trecând la contraofensivă , **trupele lui Bela Khun** au fost lovite fulgerător, aruncate în debandadă peste Tisa, și, fără a li se da răgaz să se refacă , au fost urmărite cu energie pe dreapta Tisei , operațiune care a avut ca rezultat capturarea celei mai mari părți din armata maghiară , completa ei dezorganizare , și , în definitiv, ocuparea Budapestei , centrul **mișcării bolșevice maghiare** .
Prin ocuparea Budapestei , armata română a împrăștiat norii amenințători ce se ridicau în Europa Centrală și a redat toată liniștea populațiunii pașnice a Ungariei , garantând viața , onoarea și avutul tuturor , fără deosebire de naționalitate și confesiune.

[Pogromuri evrești]

Astfel stând lucrurile , , firește , că Evreii din Ungaria s-au bucurat și ei de aceeași largă ocrotire din partea trupelor române și declar că nu mi-a fost ușor să înăbușesc pornirea de pogromuri a populațiunii din Budapesta , care era în căutarea țapului ispășitor. În adevăr, în ziua de 7 august , când mi-am mutat cartierul de la Torok.Szent -Miklos la Budapesta, în momentul când intram în Budapesta , se deslănțuia un pogrom extraordinar .Ajuns la comandament ,am luat cele mai severe măsuri pentru oprirea pogromului , dar, cu toată energia măsurilor luate,

în ziua de 7 august , în Budapesta , au fost 10 morți și 100 de răniți evrei .

Aveam tot interesul să înăbuș pogromul , pentru că altfel , s-ar fi spus de prietenii noștri Unguri , că noi, Românii , am fost purtătorii pogromurilor la Budapesta . [-----]

[Ofensiva și regimul lui lui Bela Kuhn]

" De la începutul lui Mai '19 până în iulie '19 , armata română a stat de strajă pașnică de-a lungul Tisei , așteptând hotărârile Conferinței de Pace .

Către mijlocul lui iulie, **armata lui Bela Kuhn**, care se organizase solid, a pornit o viguroasă ofensivă contra armatei române , în tot lungul Tisei.

Să fie bine stabilit : Ungurii au provocat armata română în iulie 1919 .Ei au scos mai întâi sabia din teacă , căci îmbătați de succesul ce l-au avut contra Cehoslovacilor,

nădăjduiau că vor putea arunca pe Români peste Carpați și , probabil, gândeau ei, că acest fapt de arme va pune în încucătură Conferința de la Paris,

care se găsea tocmai asupra stabilirii frontierei româno -maghiare . [-----]

"Dar se va spune , poate , este nedrept să sufere Ungaria

de pe urma regimului nesocotit al lui Bella Kuhn.

Acest adevăr este numai aparent , căci este bine cunoscut , **că sub masca bolșevismului ,**

Bela Kuhn continua cea mai curată politică șovinistă din trecut ; așa dar ,

singura deosebire în starea de lucruri din Ungaria , din acel moment, era că,

în loc ca frânele guvernului să le dețină politicieni de firmă,

ele **trecuseră în mâinile unor derbedei cu aceleași apucături șoviniste.**

Acest adevăr îl putem completa cu afirmațiunea că nu armata română în Ungaria ,

ci ocupanții României au ridicat tot ce puteau lua cu ei ,

lăsând în urma lor pustiu și desnădejde . [-----] >

g-ral Gh.Mărdărescu / 12 dec.'36

▣ Nepăsare românească !

Acest răspuns cu greu a fost publicat în *L'Independence Roumaine* ,

dar pentru că articolul fraților Tharaud apăruse în *Revue des deux Mondes* ,

s-a adresat celor în drept pentru a găsi câteva mii de lei ca să-l publice

în *Revue des deux Mondes* . "Ori, cu părere de rău, nu s-a găsit suma necesară !"

Trăgea nădejdea că răspunsul lui să fi ajuns la frații Tharaud ,

dar deși trecuseră 16 ani ... frații Tharaud nu l-au onorat cu un răspuns...

De aceea, trece la al doilea exemplu de criminală pasivitate

care încurajează pe vrăjmași ...

g-ral Gh.Mărdărescu / 12 dec.'36, retro '33-'35

▣ Replică la Jurnalul g-ralului Bandholtz

" În 1933 , prietenii și urmașii generalului Bandholtz , fost șef al misiunii americane

la Budapesta în 1919 -1920, au publicat Jurnalul său nediplomatic ,

deși defunctul preciza în corpul jurnalului ca lucrarea să nu fie publicată , probabil că din cauză

că-și dădea socoteală că conținea o sumă de inexactități , de informații necontrolate .

" D-lor senatori, vă mărturisesc că în zilele mele nu mi-a încăput în mâini

o lucrare mai vulgară ca Jurnalul generalului Bandholtz .

Într-o zi, la Senat, m-a întrebat dl prof.Iorga dacă am cunoștință de numitul jurnal.

I-am răspuns că nu ; și, cum erau deja doi ani de când apăruse, l-a rugat ,

dacă are lucrarea, să i-o procure. I-a procurat-o .

S-a adresat apoi Ministerului de Externe cu rugămintea să dispună traducerea lucrării

din englezește în românește .

" D-lor senatori, am rămas înmărmurit când am citit-o , pentru că nu am văzut o lucrare mai lipsită

de delicateță , ca jurnalul generalului Bandholtz : insultă pe Majestățile Lor Regale și Regina,

insultă națiunea și poporul românesc, insultă armata și corpul ofițeresc,

fără să mai vorbesc de persoana mea ,

de care generalul Bandholtz se ocupă în trei sferturi din jurnalul său .

" Am răspuns la Jurnalul generalului Bandholtz printr-o lucrare de vreo sută de pagini

de tipar, și cred că am reușit să dărâm toate afirmațiunile sale jignitoare și neîntemeiate, sprijinindu-mă pe documente . "

Spunea în Prefață că, deși *Jurnalul* a apărut în '33, el l-a citit cu întârziere , deoarece :

1. Literatura americană nu este prea răspândită în România ;
2. Editorul , prof. Frantz Konrad Kru"ger , ar fi trebuit să știe că , atunci când într-o lucrare te ocupi de o persoană încă în viață, este o obligațiune de delicatețe să trimiți un exemplar și celui vizat , spre a se vedea la timp în oglindă, fie că oglinda redă exact imaginea, fie că ea este așa făcută încât să deformeze tot ce se prezintă în fața ei.

" Or , oglinnda generalului Bandholtz este un exemplar dintre cele mai reușite oglinzi diformante ; ceea ce s-a prezentat opiniei publice de către generalul Bandholtz, este o monstruozitate meșteșugită , tendențioasă , alcătuită într-un anumit scop.

Cu siguranță , acesta este motivul pentru care editorul - prof. Frantz Konrad Kru"ger - nu m-a onorat la timp cu un exemplar al *Jurnalului* , editat de d-sa .

M-am gândit mult dacă trebuie sau nu să mă ocup de lucrarea generalului Bandholtz, și mărturisesc că dacă ar fi fost vorba numai de mine , nu i-aș fi dat nici o atenție ;

dar , fiindcă autorul *Jurnalului* atacă într-un mod ce mă opresc să-l calific , neamul românesc , patria mea, guvernul țării și armata ce am comandat în Ungaria în anii 1919-1920, m-am hotărât să dau generalului Bandholtz replica ,

lucru ce n-a fost anevoios , pentru că inexactitățile se spulberă cu ușurință .

În definitiv, în concluzie ziceam :

a) Generalul Bandholtz a descins la Budapesta hotărât să se războiască cu Români ;

așa se explică faptul că , din prima zi , a stabilit un plan de campanie ;

b.) În *juranelul* său nediplomatic, autorul a aștenut zi cu zi impresiile sale,

lucrurile văzute și faptele auzite , în cea mai mare parte neexamine și necontrolate , fără a da atenție redactării , pentru că defunctul n-a avut intenția să publice lucrarea ;

c) Astfel stând lucrurile , rezultă că : generalului Bandholtz trebuie să-i acord circumstanțe ușurătoare , pentru că el a intrat fără voia lui în scenă , numai prin violarea dorinței sale decâtre prof. Kru"ger . DI prof. Kru"ger poartă răspunderea indignării ce a provocat *Jurnalul* nediplomatic al generalului Bandholtz [-----]

d) *Jurnalul* g-ralului Bandholtz fiind un simplu *memento* , în care faptele înserate nu sunt examinate și controlate [-----]

e) Dacă g-ralul Bandholtz a fost , indiscutabil, un înfocat ungarofil,

dl prof Kru"ger este un reușit exemplar revizionist ;

așa se explică faptul că d-sa, bruscând voința defunctului său prieten,

a dat publicității *Jurnalul* în chestiune , în credința că , prin aceasta , servește cauza revizionistă , probabil , nu fără lipsa de oarecare interes.

f .) Oricât de binevoitor aș fi față generalul Bandholtz , și cu toate că i-am acordat circumstanțe ușurătoare , rămâne însă neîndoielnic stabilit că :

- A fost de o vulgaritate revoltătoare , înjositoare .

- S-a prezentat vădit contra românilor .

- A falsificat adesea adevărul în mod grosolan , numai pentru a veni în sprijinul prietenilor săi Unguri (cu care a jucat cardașul la Budapesta) , în dauna aliaților Români .

g-ral Gh.Mărdărescu / 12 dec.'36

▣ Indolența românească !

S-a adresat diverselor reviste , dar i s-a refuzat publicarea pe motivul ridicol că răspunsul este prea lung și publicul nu gustă articole în mai multe părți

S-a adresat lui Pamfil Șeicaru - " un bun român" - care i-a pus la îndemână coloanele ziarului său , " *Curentul* " .Dar răspunsul său, publicat doar în " *Curentul* " nu era suficient , nu pătrundea peste tot . A convenit să-l publice ca extras din *Jurnalul* " *Curentul*" , în l.franceză și engleză, ca să fie răspândit în America , Franța ș.a.

" Ei bine, d-lor senatori, a trecut peste un an și jumătate și nu s-au găsit câteva mii de lei ca să se traducă și să se tipărească în l.engleză răspunsul meu , pentru a dărâma acuzațiunile nedrepte și injurioase care mi se aduceau . Acesta este un al doilea exemplu . "

▣ **Replica la " Amiralul Horthy -salvatorul omenirii "**

("Journal de Genève")

▣ **Efectele lipsei unei propagande active**

Nu trece multă vreme , și în *Journal de Gene`ve* unde este sediul Ligii Națiunilor , unde noi avem reprezentanți : consilieri de presă, ministru etc etc ...

un articol intitulat "**Amiralul Horthy -salvatorul omenirii "**

lată ce se afirmă în ziarul respectiv :

< În 1919, când pacea nu se restabilise pe continent și situațiunea internațională se agravase din cauza întinderii **bolșevismului** în Germania, Austria, Ungaria și Italia, s-a găsit un popor conștient de misiunea sa , care sub impulsul unui șef întreprinzător , cavalier fără teamă de reproș, de tipul lui Bayard, a înfrânt **armatele roșii** , a distrus **bolșevismul** și a adus astfel cel mai mare serviciu tuturor națiunilor , **păcii și însăși civilizației .** >

Cine credeți că a fost acel popor conștient de misiunea sa ? **Poporul Maghiar !**

Cine credeți că a organizat acea expediție salvatoare , impusă de interesele supreme ale civilizației , grav amenințate de comunismul distructiv ? **Amiralul Horthy !**

La apariția acestui articol, un distins ziarist, dl deputat Seișanu , scoțând un strigăt de alarmă , arăta unde duce lipsa de propagandă și pasivitatea noastră ; [-----] lată ce zicea dl Seișanu :

" *Efectele lipsei unei propagande active în străinătate le constatăm de atâta vreme , fără să reacționăm , fără să luăm măsurile impuse de interesele noastre superioare politice , naționale, culturale și chiar economice .*

Profitând de indiferența și indolența noastră în această materie , Ungaria trage maximum de avantaje din propaganda ce o face în străinătate , bazată pe falsuri, calomnii, reclamă , lamentări și protestări

împotriva rânduiei fixată în Europa centrală , în urma aplicării tratatelor. Până și evenimentele istorice recente , în care România a avut rolul important și decisiv, sunt exploatare de propagandistii maghiari , în străinătate , în favoarea Ungariei . Cum ? Adevărul istoric este brutal înlăturat și în locul lui apare versiunea falsificată , care , o dată pusă în circulație , prin jocul repetațiunii trece drept expunere onestă , obiectivă , a unor evenimente istorice . "

Atunci , cu toată puterea mea de reținere , m-am văzut antrenat de dl deputat Seișeanu , și rânduindu-mă alături de d-sa , am scris și eu un articol sub titlul

"Strigătul unui deznădăjduit" publicat în două numere din "*Curentul*"

Spunea în articolul său :

<Prin ocuparea Ungariei de către armata română

se înăbușă **bolșevismul** în centrul Europei ,

se înlătură compromiterea păcii , se salvează civilizația continentului ,

iar Ungaria - sub protecția baionetei soldatului român-

se organizează și reintră în viața normală . [-----]

În speranța că adevărul istoric va pătrunde până la Geneva ,

în biroul ziarului *Journal de Gene`ve* , cu această ocaziune

va lua la cunoștință și eruditul cronicar al menționatului ziar elvețian , că :

a) Recunoștința și admirațiunea tuturor națiunilor civilizate

ce luptă împotriva primejdiei **comuniste** ,

se cuvine în întregime României și glorioasei sale armate .

b) Amiralul Horthy, cavalierul fără teamă de reproș, de tipul lui Bayard ,

n-a comandat în 1919 nici o căprărie , în scopul stărpirii comunismului din Ungaria ,

ci întreaga operațiune de înfrângere a **armatei roșii ungurești**,

a fost înfăptuită de glorioasa armată română (160.000 oameni de trupă și 5.000 ofițeri) , sub comanda unui modest general român , ce se găsea în capul ei.

c.) De alteța Sa Serenissimă , actualul regent Horty, îmi amintesc numai că,

În timpul ocupației Ungariei de către trupele române, mi-a cerut o audiență.
Primindu-l, între altele, și-a arătat recunoștința că Românii au salvat Ungaria de bolșevism
și mi-a sugerat părerea să nu stau prea mult în Ungaria ,
ca nu cumva să se **bolșevizeze** trupele românești ; bine înțeles,
că am zâmbit și l-am asigurat pe amiral , că nu duc nici o grijă din acest punct de vedere , pentru
că soldatul român nu s-a contaminat de comunism de la ruși,
deși a trăit luni de zile cu ei împreună.>...Acesta este al treilea exemplu.
g-ral Gh.Mărdărescu / 12 dec.'36

▣ **Replică la " Amiralul Horthy "**

(*Revue des deux Mondes*)

La 1 dec.1936, în *Revue des deux Mondes* - articol semnalat de senatorul Mora .

În 1920, această revistă a publicat articolul fraților Tharaud.

În 1927, aceeași revistă a publicat articolul academicianului francez Jules Cambon ,
în care se aduceau elogii României ;

La 1 decembrie 1936 , aceeași revistă publică articolul semnalat în care compară

intrarea trupelor române în Budapesta cu " invazia Tătarilor și Turcilor " ;

În care se spune că Budapesta a suferit " rechizițiuni și jafuri nemaipomenite " ;

< Românii au părăsit Budapesta , lăsând mizerie și ruină . >

Deoarece aceste calomnii nu trebuie să rămână în picioare ,

m-am hotărât să răspund de la această tribună

autorului articolului din *Revue des deux Mondes* ,

și să-i arăt cu privire la pretențiile jafuri săvârșite de armata română , care este adevărul adevărat
, sprijinit pe afirmațiile unor oameni cu totul dezinteresați :

a) Ziarul unghuresc "*Vilagpiac* " din 16 oct. 1919 :

< Comandamentul trupelor române de ocupație a făcut pași uriași ,

ca aprovizionarea Capitalei să se îmbunătățească în toate privințele .

Acest comandament urmărește să se mențină și să sporească numărul trenurilor alimentare ,

formate de Români . În general, comandamentul trupelor române de ocupație

se ocupă de aprovizionarea Budapestei cu carne,

pentru că prețurile de pe piață sunt așa de ridicate ,

că populația săracă nu este în stare să-și procure acest aliment . [---- ----]

Reluându-se mersul regulat al trenurilor, se speră să se aducă alimente

și din partea sudică a Dunării , prin bunăvoința autorităților românești . >

b.) Ziarul "*Nemzeti Ujsag* " : < Generalul Mărdărescu , comandantul trupelor române de ocupație,
tratând personal cu ministrul unghuresc respectiv chestiunea aprovizionării cu grâu,

a expediat o telegramă zonei militare de la Debrețin ,

ca imediat să trimită 10.000 vagoane cu grâu , pentru nevoile Budapestei >

c.) Afirmația d-lui Karoly Erdely , ministru unghuresc la alimentării ... [-----]

d.) Afirmația locot. Col.Causcy : Situația la Viena e mult mai proastă ca la Budapesta

e) Profesorul Iorga : Capitala Ungariei a fost în stăpânirea Românilor timp de mai multe luni și va
veni o zi când acuzațiunile neântemeiate care se aduc comandamentelor armatei vor fi judecate
după valoarea lor proprie

f.) Românii au luat material rulant , unelte agricole, vite și alte aritcole , care fuseseră furate în
timpul războiului de la poporul lor , și le-au trimis în țară , ca pradă de război , fără multă vorbă...

g.) Sir Georges Clark etc etc [**tot felul de doc. - 23 de doc. - care probează preocuparea
comandamentului pentru ordinea , hrana , transportul, spitale, lemne, carbuni, etc din Budapesta**]

"D-lor , aceasta a fost preocuparea comandamentului român ca să înlănească viața populației
din Budapesta și din ținuturile ocupate de români.[-----]

Părerea mea este să ne deșteptăm în ceasul al 12-lea.

Cred că este nimerit ca națiunea întreagă, guvernul, Ministerul Afacerilor Externe, miniștrii noștri
din străinătate, atașatii și consilierii de presă , să întreprindem o contra .propoagandă de mari

proporții , sprijinită pe documente , care singură poate dărâma propaganda necinstită care se
face în contra noastră. (**apaluze puternice, unanime**) [-----]

D-lor, să nu ne amăgim cu ideea că lumea se prăpădește după țara noastră.

Când primim jurnale și scrisori cu adresa : Bucarest -Bulgaria , sau Bucarest .Chili , suntem îndreptățiți să credem că singurii noștri apărători suntem noi înșine. "

(**aplauze puternice**)

G-ral Mărdărescu / 12 dec.'36

6.) In memoriam : Vasile Lucaciu (statuie la Oradea) , Senat , 12 dec.'36

(D.S., M.O. nr. 10 , șed. din 12 dec.'36 , p. 201)

[LD : 13 oct. 2003 .Nu dau deloc formal această manifestare .

O dau ca un exemplu de normalitate , de etică politică creștină , privind prețuirea oamenilor ce au făcut ceva pentru această țară (mereu cu gândul mâncătoarea care a urmat Unirii și la destinul tragic al atâtor patrioți ,sub dictatura comunistă !)

În interbelic , când omul își sfârșea misiunea pe acest pământ , parcă era santificat , se lăsau la o parte disputele de partid , diferențele de generație , apartenența la o confesiune sau alta . Omul era venerat în Parlament , decorat de Rege , i se turna efigia în bronz , i se făcea o statuie. Vasile Lucaciu este printre norocoșii care au avut parte de acest ritual]

-Al.Lapedatu (președ. Senat) : [-----] De aceea , în ceasul suprem al despărțirii , nația l-a dus la lăcașul de veci ca pe un suveran - suveran al drepturilor și libertăților poporului român câștigate pe vecie , iar Regele țării l-a onorat cu cea mai înaltă dintre distincțiuni ce-i putea acorda -*Coroana României* .

Iată de ce azi , când efigia lui de roman , reappare , în bronz , din nou ,

în văzul contemporanilor întârziați și urmașilor entuziaști ,

Românimea întreață se pleacă , cu respect și admirație ,

înaintea memoriei lui Vasile Lucaciu , spre a-i aduce prinosul iubirii și recunoștinței

pe care i-o datorește și i-o va păstra deapănura .

Iar Senatul țării se asociază , prin glasul meu , la aceste sentimente , omagiind , la fel , memoria aceluia dintre Românii unității noastre naționale , care , mai mult decât oricare altul , ar fi reprezentat prin înfățișare , prin fire și prin fapte , adevărata maiestate romană , în rândurile sale , dacă Providența nu l-ar fi chemat la sine , ca să-i acorde răsplata ce i-a rezervat lumea celor drepti .

Înalt Prea Sfințitul Alexandru Niculescu , mitropolitul greco-catolic român

al Albei Iulii și Făgărașului , are cuvântul .

-IPSS Alex.Niculescu (mitropolitul greco-catolic român al Albei Iulia și Făgărașului ;

vremelnic mitropolit al Blajului)

"În existența sau viața viforoasă a neamului nostru din Ardeal de sub vechia stăpânire austro-ungară , personalitatea doctorului Vasile Lucaciu a însemnat de sigur unul din punctele cele mai luminoase .

Ela fost decenii dearândul farul poate cel mai luminos al căilor idealului nostru național .

El a fost întruchiparea năzuințelor noastre spre înfăptuirea unității naționale .

" Cine l-a cunoscut , nu-i poate uita figura de veritabil și autentic roman din efigiile monedelor romane . Cum spunea ministrul italian Torre : Figura lui de senator roman justifica ea înșăși descendența noastră din vechiul trunchi romano-latin .

Cu sinceritatea lui , cu spontaneitatea lui , cu firea lui impulsivă de o comunicare cuceritoare ,

te câștiga din primele clipe . Verbul său de tribun al poporului răpea sufletele ,

cucerea masele și le răscolea în cele mai tănuite adâncuri ale sufletului .

Rupea sau frângea orice piedică i s-ar fi pus în cale . Nu cunoștea dificultăți .

Digurile se frângeau în fața valului impetuoșității verbului său inspirat .

" Ca secretar al *Partidului Național Român* , ca deputat în Parlamentul maghiar

din Budapesta , a fost totdeauna printre cei dintâi , reprezentând programul integral și radical al

revendicărilor noastre naționale . Profund cunoscător al legiurilor nedrepte maghiare ,

și cu urechile mereu înclinate la șoaptele de durere ale neamului său ,

el era ecoul cel mai puternic al revendicărilor noastre în casa țării ,

și șfichiul de foc care biciuia toate nedreptățile , ce ni se făceau cu duimul .

Tresăreau cu toții sun pleasna de foc a usturătoarelor sale cuvinte ,

pe care n-o puteau atupa corul de indignare al impilatorilor .

" A avut partea leului în alcătuirea Memorandumului nostru de la 1894 și procesul Memorandumului pe el l-a lovit mai crâncen , la patru ani și jumătate de temniță grea . Poporul l-a și divinizat prin cunoscuta doină a lui Lucaciu , răspândită pe toată întinderea românismului . " Era cunoscut și la Roma , atât în lumea ecleziastică , cât și în cea civilă politică . Toți îl admirau și-l însuflețeau la luptă împotriva împilării milenare ce ne amenința cu dispariția . " Războiul l-a găsit în România, la frații din Vechiul Regat , unde pledase pentru intrarea în război împotriva Puterilor Centrale, alături de tovarășul său de luptă, Octavian Goga, poetul pătimirii noastre . " Înainte de sfârșitul războiului , a plecat prin Rusia, Japonia, în Statele Unite , unde a pledat pentru cauza națională , câștigând cauzei pe marele Roosevelt și o seamă de alți intelectuali și oameni de seamă ai politicii americane . De acolo pleacă în Franța și mai târziu în Elveția , sustinând cauza națională la Congresul păcii și în țara libertăților, care este Elveția. " Îl vede și Roma și Italia, organizând acțiunile voluntarilor noștri- Albano, Marino, Frascati , Rocca di Papa, Alta Mura , Taranto - centre ce nu-l vor uita nici odată , pentru că le-a străbătut cu forța-i impetuoasă de legionar , pe care vârsta nu-l doboară . " Reîntors în țară , este numit ministru fără portofoliu , putând odihni pe laurii victoriilor sale. Merita la adânci bătrânețe acest repaus binecuvântat , după o viață întreagă de lupte neîncetate . Se stinge în Siseștii săi dragi, unde ridicase biserica neamului , cu gândul la unirea tuturor . " Statuia ce l-a ridicat la Satu -Mare , prin opera sculptorului Medrea, este o recunoștință postumă pentru acest vajnic luptător al neamului. Țara , prin guvernul său și miile de intelectuali și țărani, se închină în fața acestui legionar autentic de marcă antică . Fie-i memoria binecuvântată. " Biserica română-unită , al cărui fiu și preot așa de vrednic a fost , a ținut să-și aducă prinosul său de recunoștință , prin graiul meu , al mitropolitului ce deține acum vremelnic scaunul mitropolitan de la Blaj. -D.luca (ministr.de Interne) : " Măine, la Satu -Mare , cu ocazia dezvelirii monumentului ridicat în cinstea sa, guvernul va aduce prin prezența și cuvântul său, recunoștința întregului popor pentru lupta dârză și neînfricoșată , pe care acest distins fiu al neamului a purtat-o pentru izbânda finală a cauzei națiunii române " (**aplauze**)
In memoriam : Vasile Lucaciu / 12 dec.'36

7.) Ștefan Baciu , Praful de pe tobă / Emil Cioran / - 1936/ 1937

Editura Eminescu, 1995 , p. 393-405

[**LD : rețin doar o fixare subiectivă în timp și spațiu**]

La liceul "Andrei Șaguna" (confesional ortodox) din Brașov (unde Baciu era elev) a venit profesor de Filozofie și Logică, Emil Cioran.

Numele le era cunoscut elevilor doar din reviste și ziare , deși Pe culmile disperării , fusese premiată , în 1934 , de Fundațiile Regale pentru Literatură și Artă, alături de alți tineri scriitori : Constantin Noica, Eugen Ionescu (" NU "), Eugen Jebeleanu ș.a. ...La clasică întrebare despre autorul și titlul manualului pe care urmau să-l folosească, Cioran le-a răspuns : " Nici una ! Lecțiile se desfășurau nu în sensul didactic al cuvântului , ci erau adevărate ore de cultură , fiind o prelungire a problemelor ce-l frământau pe Cioran. ...Când a părut Lacrimi și sfinți , Cioran a oferit doar 3 cărți cu dedicație ... spunând că și așa nu putea fi înțeleasă

8.) Ghiță Popp (naț-țărăn.) - Comunicare : "Ardeleni" - "Regățeni" ,16 , 17 dec.'36

(DAD, M.O . 11, 16 dec,'36 , p. 265 - 270)

(DAD, MO 12 , șed. din 17 dec.'36, p. 282 -284)

N.Constantinescu -Bordeni (georgist) ; M.Ghelmegeanu (PNT) [C.Tătăranu](#) ,
O.Goga (PNC) Pamfil Șeicaru (presă) [Ghiță Popp](#) , Victor Moldovan ,
[Virg.Madgearu](#) , [Petre Andrei](#) , [Cezar Spineanu](#) , [Aurel Dobrescu](#) ș.a.(naț-țărăn.)
/ Scandal "ardeleni " -"regățeni" / Doc.integral :fișier [XIV - PNT](#)

[LD, 16 oct.2003 : Nu am *Comunicarea* de debut a lui Ghiță Pop (care nu a apărut în M.O. - hotărâre parlamentară fără multe precedente iar cenzura a interzis publicarea ei în presă.) , urmată de o încăerare cu gogo-cuziștii , în Care Popp a fost pălmuit . Acest incident a declanșat una din cele mai teribile polemici pe tema " *ardeleni*" - " *regățeni*" , Am fișat marele scandal ce a urmat , în care s-au aruncat în Parlament toate " *reproșurile*" , toate " *greșelile*" , toate " *gafele*" , dintre "frați" : [năpăstuirea Ardealului de către Vechiul Regat](#) , prin exagerata [centralizare](#) . Era calul de bătaie, ideea fixă , a lui Iuliu Maniu , [împotriva liberalilor](#), [împotriva Bucureștiului](#) , de la Consiliul Dirigent și până la sfârșitul sfârșitului .

Fenomenului acesta grav pe care eu l-am detectat la "provinciali" , în diverse momente , și care se manifesta ,uneori îndreptățit , cel mai adesea,inoportun , în toate confruntările politice . În 1937 ca și în 1928 ! În 1928, ca și în 1919 ! Reversul lozincii dezavuate a < *Ardealului fără ardeleni !* > a sunat : < *România fără regățeni !* >]

▣ [Valoarea elementului circulant românesc](#)

▣ [Poziția desamăgitoare a PNT](#)

▣ [Mihalache- Moldovan -Ghelmegeanu](#) ▣ [Interpelarea lui Ghiță Popp](#)

▣ [Furtuna montată de Șeicaru](#)

[-----]

Șeicaru ("Curentul") / 16 dec.'36

▣ **Valoarea elementului circulant românesc**

[LD : invidie sau intoleranță ? ; complex de inferioritate sau de superioritate ?]

-Pamfil Șeicaru : [D-le Goga](#), dar mai este și un alt aspect .De ce uită ardelenii ...

-Goga : Dar nu uită ardelenii !

-Șeicaru : ... [acea largă contribuție a ardelenilor care au trecut în Vechiul Regat ?](#)

Sunt județe întregi , ca Prahova, Buzău, Brăila, Constanța în care [sunt așezați ardeleni](#)

aici. La un moment dat , când reacțiunea împotriva influenței grecești a adus

elemente ardelenesti în Vechiul Regat .

Atunci mă întreb un singur lucru : de ce se uită că țara aceasta ,

[toată unitatea minunată românească](#) s-a realizat

[numai prin elementul românesc circulant](#) , de o parte și de alta a Carpaților ?

-Ghiță Popp : [Elementele românești care au venit în Vechiul Regat ...](#)

-Voci : Jos! Jos! [[Întreruperi, tumult , proteste la PNC](#)]

-Ghiță Popp : [" Elementele ardelenesti au venit în Vechiul Regat cu o muncă productivă](#)

[pe terenul economic, înlăturând pe străinii de aici, iar nu ca să ia locul românilor.](#)

([întreruperi, vociferări , sgomot](#))

-Pamfil Șeicaru : [Mai toți episcopii din Vechiul Regat sunt ardeleni.](#)

[Patriarhul României este tot din Ardeal și totuși nu a fost un singur glas împotriva lui .](#)

-Ghiță Popp : [Acestea sunt cazuri excepționale. Majoritatea ardelenilor au venit aici](#)

[să facă o muncă productivă](#) .

////////////////////////////////////

O.Goga / 17 dec.'36

▣ **Poziția desamăgitoare a PNT**

▣ **Mihalache- Moldovan -Ghelmegeanu**

[-----]

Reacția presei Cenzura !

-O.Goga Citiți toată presa , de orice nuanțe , și veți vedea că toți profeteau , pentru ziua de azi, o dezavuare netă , limpede, pentru ca fiecare om își dădea seama de profunzimea , de regretabila greșeală , pe care a făcut-o dl Ghiță Popp , într-o eclipsă de judecată , când a venit să se exprime în felul în care s-a exprimat de la această tribună.

-Cezar Spineanu : Opinie publică , cu cenzură !

-dr. M.Mcavescu : Ce are a face cenzura , cu actul de demență de ieri ?

-Virgil Solomon : Are, căci cenzura ne pune pumnul în gură : declarațiunile d-lui Ghiță Popp nu au fost publicate în ziare . "

[-----]

Victor Moldovan / 17 dec.'36

▣ Interpelarea lui Ghiță Popp

▣ Furtuna montată de Șeicaru

" [...] cred că sunt foarte puțini dintre dvs.care cunosc textul comunicării d-lui Ghiță Popp , și vă mărturisesc în mod sincer că și eu am luat cunoștință de textul acestei comunicări abia astăzi.

-Voci PNC și PNL: Noi am fost aici și am auzit .

-Vict.Moldovan : Am remarcat un singur cuvânt , subliniat de dl deputat Pamfil Șeicaru , cuvântul de "invazie" ...

-Șeicaru : Pe care l-am rugat să-l retragă .

-Moldovan : ... pe care noi , cu toții, l-am dezaprobat .

Încolo, textul acestei comunicări sau anunțuri de interpelare , mi-a fost imposibil să-l pot auzi .Ei bine, d-lor, înainte de a se produce această comunicare , dl Ghiță Popp , prieten cu dl Pamfil Șeicaru...

-Șeicaru : Cer cuvântul .

-Moldovan : ... a făcut imprudența de a-i da d-lui Pamfil Șeicaru , textul acestei comunicări .

-Șeicaru : Cer cuvântul .

-Moldovanu : Și se crede, d-lor deputați - să mă ierte dl Pamfil Șeicaru că-i fac un proces de intenție - se crede că toată furtuna de ieri a fost montată de d-l Pamfil Șeicaru (aplauze prelungite la PNȚ) care , în momentul când s-a pronunțat cuvântul de "invazie" s-a ridicat și a protestat, de drept, împotriva acestui cuvânt.

-dr.N.Hasnaș : "Tot spiritul de la Bădăcin predomină și asupra dumitale" (întreruperi)

-Moldovan : Ei bine, d-lor, eu regret că onoratul guvern a luat măsura ca textul acestei comunicări să fie suprimat din Monitorul Oficial

-Voci PNL : Camera , nu guvernul !

-Moldovan : ... regret că s-au luat măsuri ca textul acestei comunicări să nu fie publicat în gazete . De ce d-lor ? Poate fi cât de grav acest conținut , însă opinia publică presupune că Dumnezeu știe ce chestiuni grave a atins d-l Ghiță Popp , în această comunicare (întreruperi)

[-----]

Scandalul *ardeleni-regățeni* / 16 -17dec.'36

9.) Comunicări și polemici : "Rusia și Mica Înțelegere" , 3 , 6 febr.'37

(DAD, MO 23, șed.de miercuri , 3 febr.'37 ; MO.24, șed. de sâmbătă, 6 febr.'37)

Doc.integral- fișier Diplomatie VII

[LD Care erau marile dileme ale României ? Subiecte demne de interes.
Dezbateră este interesantă și pentru șocanta devoluare a "imaginii României", în concepția unor țări amice și aliate, mai ales din Mica Înțelegere : Cehoslovacia și Iugoslavia.]

d.) Pamfil Șeicaru ("Curentul") - la Sumar-(p. 876-878) / 6 febr.'37

A ajuns în discuția Camerei, cartea lui Jan Șeba. Un ministru acreditat la București, este obligat să tacă. Ce i se impută lui Șeba este că ... n-a știut să tacă !

[Cenzura !]

El, Șeicaru, a scris un articol care nu cuprindea nimic care să justifice o atenție specială din partea cenzurii, deoarece, în materie de polit.externă, cenzura se exercită pe răspunderea ministrului de interne, care nu are absolut nici o legătură cu această chestiune. Deoarece urmează răspunsul ministr.de ext. la întrebări, el vrea să citească articolul scris de el, "Cartea d-lui Jan Șeba", în care spunea :
< Dl Șeba a scris o carte .Pe cât se pare, foarte puțin diplomatică [-----] mai mult o carte de propagandă ,decât o carte de strictă, de rece, obiectivitate ; [-----] Dl.Jan Șeba este un om de stânga, am putea spune, chiar cu evidente înclinări spre soviete, și în judecarea fenomenelor de la noi, nu-și poate desminți aceste înclinări . >

[Diplomatul imprudent !]

< Firește, fiecare ministru străin acreditat în România, trimite rapoarte în care sunt notate, cu o rară minuțiozitate, aproape toate nervurile structurii politice, în care sunt consemnate opinii sincere, bogat material informativ necesar ministerului de externe al țării sale . Dar aceste rapoarte sunt strict secrete; meseria îl obligă să plimbe mereu o față amabilă, să zâmbească protocolar și să ocolească, excesiv de prudent, orice discuție pe subiecte nevrologice.
< Dl Jan Șeba s-a făcut vinovat de un exces de sinceritate ; și în loc să trimită discret rapoartele (prin însăși natura lor, confidențiale), le-a dat o tentă de imprudență publicitate, într-o carte prefațată (spre a-i mări imprudența !) chiar de dl dr. Kamil Krofta, ministrul de externe al Cehoslovaciei !
Și cartea a devenit un element incitant; definește o concepție de clasă ce conturează păreri mai puțin acceptate pentru o bună parte a Românilor, căroră Rusia Sovietică le apare ca o permanentă, o activă amenințare a viitorului nației .
Dar dl Jan Șeba nu-și ascunde profunda părere de rău asupra unei mari greșeli, săvârșite prin tratatele de pace, care n-au dat Cehoslovaciei frontieră comună cu Sovietele, interpunând între cele două țări Polonia .[-----] Este o chestie de nuanțe ; ori tocmai această înțelegere a nuanțelor îi scapă d-lui Șeba. [-----]
Își are fiecare meserie disciplina ei . Iar diplomația impune un anume protocol, pe care orice țară cu demnitate îl impune să fie respectat, fără să fie nevoie ca, alături de viza de intrare, să se mai adauge, ca o recomandare inoportună : "Murdăria strict oprită !", "Nu vă faceți necesitățile pe gardul publicității !" etc etc.
Ne pare foarte rău de neplăcuta întâmplare a d-lui Jan Șeba... > [-----]

[Disperarea Cehoslovaciei]

[-----]
< De aceea, socotim cartea d-lui Jan Șeba, fiindcă mărturisește o stare de spirit smucită de febra unei disperări . Cehoslovacia se agață, mizează ca pe ultima, pe unica speranță, pe Soviete. Mă întreb : ce s-ar întâmpla dacă, din sângerosul proces intern al Sovietelor ar ieși (cu Voroșilov sau alt militar) un fel de comunism antisemit (ceea ce nu-i exclus, în lupta ce s-a început împotriva trotzkismului) curent care, spre a-și asigura libertatea de mișcare în interior, ar lua legăturile cu Berlinul ? Cum s-ar descurca Cehoslovacia

- așa de complet integrată politicii externe a Sovietelor ?

În orice caz, pentru Cehoslovacia , nu există decât o singură și delirantă obsesie : Germania .
Din această obsesie se alimentează cartea d-lui Șeba . >[-----]

[Iugoslavia]

" Nu ne sfiim să ne mărturisim admirația pentru robustul realism al politicii externe al Iugoslaviei , care un singur moment nu s-a simțit prizoniera a nu știu căror directive generale ale *Micii Înțelegeri* : și fără să se întrebe dacă supără sau nu, lovește sau nu, în sensibilitatea Cehoslovaciei, a reluat raporturile afectuoase cu Germania. Și raporturile sunt așa de afectuoase , încât în discursul rostit la 30 ianuarie de cancelarul Adolf Hitler , printre statele enumerate ca prietene ale Germaniei se afla și Iugoslavia. [-----]

< Dar pentru a completa imaginea exactă a situației, mai adăugăm și adversitatea fățișă a Iugoslaviei față de Soviete - socotite ca mântuire cehă. > [-----]

< Continuând definirea unei politici proprii, după netezirea raprturilor cu Italia, ni s-a mai pregătit de către Iugoslavia încă o surpriză : apropierea de Bulgaria .> [-----]

[România]

< Și între aceste două state- cu orientări în politica externă diametral opuse - ne situăm noi : ca să multiplicăm eforturile menite să salveze aparențele unei unități politice europene , să mai amăgim (pe cine oare mai poate amăgi ?) cu fardul viabilității " *Micii Înțelegeri* " , care nu mai există decât în ceea ce privește raporturile cu Ungaria. Mă întreb însă : și sub ceastă formă , cât va mai fi valabilă ?

[-----] Dar avem tot dreptul să ne întrebăm : de ce să continuăm noi să ne amăgim asupra conținutului de solidaritate al " *Micii Înțelegeri* " ?

Și, mai grav : de ce să dăm țării iluzia unor certitudini perimate ? [-----]

De ce - în definitiv - s-ar continua să se treacă la bilanțul activ al politicii noastre externe , ceea ce este , de fapt, un pasiv ?

[Cartea lui Șeba]

< Nu este nimeni vinovat dacă împrejurările au golit conținutul unității politice a *Micii Înțelegeri* .Nu putem împiedica Iugoslavia să întindă o mână amicală Germaniei , și nici Cehoslovacia să ridice pumnul.

Cum cartea d-lui Șeba , *Rusia și Mica înțelegere în politica mondială* , a pus în dezbatere însăși realitatea *Micii Înțelegeri* , noi nu putem decât să-i fim recunoscători , regretând , firește, plecarea sa inevitabilă ...

Viața indivizilor, ca și a indivizilor, este o înlănțuire a actelor de curaj.

Să avem forța de a brava dramatica noastră situație de amăgiți :

fiindcă nimeni nu se mai înșală asupra conținutului real al *Micii Înțelegeri*

Și nu vom fi noi nătângii unei iluzii spulberate .>

-Șeicaru : Iată deci articolul care i-a fost cenzurat ! În care nu există nici un atac la adresa d-lui Șeba ! În care el a gândit numai la interesele românești .

De ce un gazetar din România nu ar avea voie să comenteze faptul ?

"Am refuzat să cred un singur moment ,d-le ministru de externe, că dvs ați îngăduit un asemenea act nesăbuit din partea cenzurii !

-Victor Antonescu : Ministerul de Externe nu are nici un amestec !

-Șeicaru : Tocmai de aceea, eu țin să subliniez acest fapt de la tribuna Camerei .

-Madgearu : Iată expresiunea unui guvern unitar : Ministerul de Externe nu știe ce face Ministerul de Interne (întreruperi)

-Șeicaru : D-le ministru, dvs sunteți unul din colaboratorii lui Ion Brătianu , care a fost șeful acestui partid ; și-mi aduc aminte că , în 1919 , Ion Brătianu ducea în politica europeană o concepție așa de orgolioasă , că a plecat de la *Conferința păcii*, trântind ușile !

Refuz să cred că de la 1919 , simțul de mândrie , în ce privește politica internațională ,

a ajuns până acolo , încât să spuneți : < **Dlor, nu mai discutați nimic !** >
Ce , suntem minorii politici ai Europei ? Ce este țara aceasta ?
Nu mai putem discuta nimic ? [-----] În definitiv, ce să ascundem , d-lor ?
[-----]

" Realitățile au luat în politica europeană o așa de mare proporție,
încât se refuză unei politici < **de-a v-ați ascunselea** > .

**Realitatea este că Mica Înțelegere nu mai are acea coeziune de odinioară ,
și că politica noastră externă se cere revizuită .**

Dar , d-le ministru, cum n-am intențiuinea să iau în dezbatere politica externă a României ,
am ținut numai să vă arăt **cât de abuzivă este cenzura față de dvs.** Atât am avut de spus. "

////////////////////////////////////

g.) Oct.Goga (PNC) (p. 881 - 884) - replică / 6 febr.'37

[-----]

la cuvântul pentru "a legitima " prezența sa la tribună, pentru a confirma faptul că
Leon Scridon este membru al PNC și pentru a protesta față de faptul
că presa este gătuită în problemele de politică externă.

[Cenzura versus presa națională / presa jidănească]

" Eu nu știu ce evenimente grave sunt în perspectivă , dar știu un lucru :
poporul nostru românesc nu poate sta în fața lor într-o absolută nepregătire și
protestez cu toată tăria față de ideea de a se gătui orice tendință de examen în presă
a marilor probleme de ordin internațional

(**aplaude la PNC ; Leon Scridon aplaudă puternic ; majoritatea râde**)

Văd așa, un mic fel de ilaritate , o rumoare a dvs. Nu știu la ce să o atribui

Voci : La aplauze .La castagnetele d-lui Scridon(**ilaritate**)

Goga :Poate dvs refuzați subiectul

Voci : Nu , ne interesează

-Goga : " Dl Leon Scridon a pus această chestie din partea partidului meu.

Ziarul partidului s-a crezut dator să explice , în termenii cei mai cuviincioși și mai normali ,
această atitudine , să o legitimeze prin prisma vederilor partidului .

Am aici articolul , din care voi citi și care a fost suprimat cu totul de cenzură .

Ziare însă , care nu reprezintă nici un fel de răspundere , pe care eu le-am calificat totdeauna ,
din punct de vedere național , primejdioase , ziare care nu sunt naționale ,
care nu au nici un fel de răspundere morală, care nu au nici o justificare intelectuală,
sunt libere să discute problema , să ia atitudini, să se transforme , în cazul de față ,
în apărătoare . Când acești israeliți vin să-și formuleze părerea ,
lansând în același timp și **un fel de bănuială la adresa deputaților care au venit la tribună**
să pună această chestie , în ziarul PNC acest pasaj a fost pur și simplu suprimat .

În aceste ziare , care au toate motivele ca să ne compromită pe noi,
se vorbește că ceea ce a prezentat dl deputat Scridon **este o infamie** - băgați de seamă
termenul - **că este un pretext pentru atacuri nepermise** și într.un alt loc , într-o gazetă ,
se spune că se pretează deputații români la **rolul de instrumente ale unor țări străine ,**
care vor să se amestece în afacerile noastre interne și aceste instrumente
pot purta eticheta de patrioți români. [-----]

[Ravagiile cenzurii]

[**citează din articol pasajele suprimate de cenzură , în majoritate citate din opiniile
lui Goga privind politica externă ;**]

" Iată, d-le ministru de externe , textul acestui articol. Am spus de la început că în el este
moderație și liniște de judecată .Atunci , întreb : **cum se poate întâmpla , în numele cărei**
înțelepciuni politice poate să vină cineva să cenzureze un asemenea articol care înfățișează
atitudinea politică internă a unui partid , care are pe aceste bănci peste 20 de deputați. ?
Poate fi acest articol pur și simplu suprimat ? Guvernul face asemenea acte ? Să știm atunci.

-Madgearu : Desigur că guvernul ! Am în buzunar mai multe articole cenzurate ,

În aceeași chestiune , la alte ziare .

-Goga : Dar eu vin aici să pledez dreptul meu natural , ca reprezentant al unui partid , de a înfățișa în politica externă atitudinile pe care înțeleg să le iau , grație unei judecâți chibzuite și unor impulsuri de maturitate și de simțăminte românești . " [-----]

["monopolul " Titulescu = "izolarea " Titulescu]

" A fost foarte rău că de 10 ani de zile , dl Titulescu a luat asupra lui însărcinarea să gândească pentru țară , într-o chestiune care privea interesele noastre, ale tuturor ; a fost foarte rău , din punctul de vedere al educației politice a poporului român , ca să nu i se îngăduie să se rostească asupra marilor probleme internaționale , strict legate de existența noastră. Vă dați seama dvs de marea răspundere pe care o acumulați ? Eu mă gândesc la zbulcimentul sufletesc al amicului meu Titulescu și mă gândesc ce mare frământare trebuie să fie în acest suflet sensibil , când își dă seama că , după 10 ani de strădanie , rămâne pur și simplu izolat ? Care este explicația izolării lui ? Este faptul că n-a solidarizat nici opinia publică , nici sentimentul general al țării în atitudinile , pe care le-a luat dânsul ; că a făcut acte pur și simplu personale și , aunci când norocul politic s-a schimbat , d-sa se găsește singur într-o penibilă izolare morală și politică .

[Cartea lui Șeba]

Nu are nimic, personal, cu Șeba ; Nu-i cunoaște biografia ; faptul că a călătorit prin țară și știe românește era pozitiv , dar colateral ; prin cartea lui a făcut un deserviciu și României și țării sale ; pentru această carte a fost criticat și în țara sa ("Venkov "oficiul P.Agrar -președ. Milan Horza ; " Narodny Listy") și semnalat la Roma ("Tribuna") .

Această carte pledează pentru " teza sovietică " Pe coperta ei, este harta Miciei Înțelegeri și pe deasupra un aeroplan sovietic. Totul se ține în " intimitatea slavă " dintre Cehia și Soviete, făcându-se elogiul armatei roșii a lui Vorosilov. [-----]

" Iar suntem în plin echivoc ; este un joc al aparențelor care este contrar intereselor României [-----] Dvs trebuie să lămurii acest lucru .

Nu aveți nevoie să citiți cele 600 de pagini ca să dați un răspuns clar în fața lumii .

Să se știe : România va merge, într-o viitoare conflagrație militară alături de Soviete ? Sau , mai bine zis, va mai pune problema unui pact de asistență mutuală cu Sovietele ? Da sau Ba ? [-----ponegrirea generalilor români ----ponegrirea Poloniei -----

ignorarea relațiilor iugoslavo -ungare -----]
Ne găsim pe un teren în care mergem înainte legați la ochi , neștiind unde vom ajunge. Imprecizie și mutism [-----] puneți la o parte această tăcere ,

și vorbiți, vorbiți liniștitor , d-le ministru " (aplauze la PNC)

////////////////////////////////////

i.) Virgil Madgearu (PNT) (p. 885-886) / 6 febr.'37

[Răspunderea guvernului : scandal diplomatic !]

Discuția la tribuna Parlamentului este " penibilă " și putea fi evitată dacă :

guvernul își procura textul, răspundea clar și precis , la polemicile din presa străină și românească , nu asmuțind cenzura -....

nu apăreau broșuri de soiul " Protectorat ceho-sovietic " , merit să creeze o atmosferă [-----]

k.) Al.Popescu -Necșești (PNL-1) (p. 889 -) / 6 febr.'37

S-a asociat comunicării lui Atta Constantiescu ; a cerut traducerea oficială ; este mulțumit că ministrul de externe a fost de aceeași părere. Să nu se uite cum , la 1 dec.'36 , a întâmpinat Camera întregă pe aliații cehi și iugoslavi .

[Regimul presei : cenzura , confiscarea]

[LD : 24 oct.2003. Astă noapte am avut un lung chat cu Ion despre libertatea cuvântului... despre libertățile democratice El mi-a avansat câteva idei interesante și și-a exprimat îndoielile lui privind posibilitatea istoricului de a surprinde adevăruri generalizatoare . Aparent , păream în dezacord. În realitate, abordam subiectul din unghiuri diferite . El mi- a cerut să -i prezint contextul...acest context la care eu meditez de 2 zile. O fac acum , prin acest episod...
 Un banal și tachinant dialog, din ian.'37 , dar câte sugestii poate oferi privind ...schimbările contextuale ... schimbările individuale
 Goga , ex-ministrul de interne averesacn / Goga , șeful PNC / Goga , viitor primministru ; Călinescu , lider de marcă al PNȚ / Călinescu - viitorul ministru de Interne în guv. Goga , cu care PNȚ fusese în cea mai aprigă confruntare/
 Călinescu - viitor prim-ministru în guvernele carliste ;
 Gh.Brătianu - dezidentul "carlist " din 1930 -/ Gh.Brătianu - opozantul furios contra PNL / Gh.Brătianu - anticarlistul, reîntors alături de PNL , în 1938
 Complicate sunt traiectoriile și destinele oamenilor politici !]
 - Popescu -Necșești :Se asociază protestelor lui Goga (mai ales !) , Șeicaru și Madgearu privind cenzura .
 -Goga : Adică eu am patronat vreodată cenzura ? (mare ilaritate)
 -Popescu - Necșești : Dle Goga, ilaritatea acestei Camere, mă dispensează să răspund la întreruperea dvs .
 -Goga : Când am patronat eu cenzura ?
 -Popescu -Necșești : Când erați ministru de Interne
 -Goga : N-am cenzurat nici o dată (exclamări ironice , la PNL)
 N-am patronat cenzura nici o dată. Când am fost ministru de Interne , gazetele care scriau lucruri pe care le socoteam că nu sunt potrivite cu interesele generale, le confiscam , cu toată răspunderea pentru mine.
 -Zaharof : Dle Goga, am venit eu la dvs și mi-ați pus bun de tipar . Am venit la d-ta să nu confiști gazeta .
 -I.Răducanu : D-le deputat , trebuie să ne felicităm că un om care este împotriva dictaturii în politica externă, implicit va trebui să fie împotriva dictaturii și în politica internă . Și sper că o să-l vedem în această ipostază pe dl Goga "(ilaritate)
 -Zaharof : A fost la Goga după ce a venit în redacție un căpitan de la cenzură. Pe baza bunului de tipar dat de Goga , a tipărit ziarul : l-a fost confiscat în întregime. A fost atunci la prim-ministru Averescu , care i-a spus : < Foarte rău a făcut dl Goga >
 -Armd.Călinescu : Dl Goga , pe atunci, era în alt partid , reprezenta un alt punct de vedere . Îți vin în ajutor, dle Goga (ilaritate)
 ///////////////////////////////////////
 "cazul Jan Șeba " / 3, 6 febr.'37

10.) Incident diplomatic : înmormântarea lui Moța și Marin ,Cameră , 17, 18, 19 febr.'37

(DAD, MO nr. 28, ședința de miercuri, 17 februarie 1937, p. 1036 - 1069)

Declarații Răspunsuri Polemici

[LD : al III-lea " scandal diplomatic :

după cel cu Ostrovski (Rusia) , după cel cu Șeba (Cehoslovacia) , acum cu cel provocat de participarea diplomaților german , italian și portughez , la serviciul religios al înmormântării lui Moța și Marin.

Se discută foarte puțin , sau doar aluziv, despre Garda de Fier, despre sacrificiul celor doi , despre războiul civil spaniol.

Este doar o limpezire de ape : naționaliști - democrați ;

este doar un pretext de răfuială politică : opoziție - liberali ;

este un mijloc de capturare : a curentului naționalist ;

este un prilej de opțiune în politica externă : pro-Democrații - pro-Axă - pro-echilibristică ;

Subtitlurile, semnele și colorările , îmi aparțin .]

b.) Pamfil Șeicaru ("Curentul") / 17 febr.'37 (p.11065- 106 7)

[LD : ce mare sforar era Șeicaru ! Mie mi se pare de-a -dreptul șantaj !

Ce speculații a putut să facă pe această temă ... numai pentru a salva de consecințe participarea diplomaților străini ! Mi se pare , de altfel, ciudat faptul că la toate aceste crize

(ca în cazul scandalului Șeba) , Șeicaru a scos din mânecă un articol ..."cenzurat" .

Altfel, lunecos, lunecos ...greu de taxat]

" Presa s-a abținut de la orice comentariu

cu privire la solemnitatea religioasă care a avut loc.

Dar atunci când primul ministru al țării , răspunzând unui deputat reprezentant al opoziției,

aduce problema participării unor agenți diplomatici la solemnitatea religioasă ,

ca un semn de respect pentru șeful guvernului , m-am ținut obligat să comentez .

" Comentariul a fost găsit subversiv de cenzură !

[el indică și cuvintele cenzurate , pe care eu le voi scoate în relief pe fond galben .]

lata textul :

[Participarea diplomaților]

< Un moment grav în politica țării , una din acele situații,

în care simți cum stă să se frângă în două însăși conștiința națională,

un impas pe care nici în cel mai crâncen moment al neutralității noastre nu l-am cunoscut .

<Cine și-ar îngădui , oare, nesocotința de a aproba participarea reprezentanților străini, la frământările inerente ale vieții noastre publice ?

Cine ar putea să aibă o concepție așa de puțin măgulitoare despre prestigiul țării lui ?

Cine nu s-ar simți umilit , prin aceste verificări de vasalitate a patriei ?

Ce este de fapt independența unui Stat , decât o răspicată hotărâre a suveranității ?

< Participarea agenților diplomatici , la serviciul divin , [-----]

a fost sau nu un act de raliere la o manifestare politică internă ?

Și da și nu.

< Da, prin faptul că cei doi voluntari ai unei credințe , căzuți în luptă împotriva comunismului,

aparțineau unei organizații politice [Totul pentru Țară], erau doi fruntași ai acestei organizații.

[" Șah " la implicarea Bisericii ortodoxe]

< Nu, fiindcă fusesse neutralizat caracterul politic,

de participarea șefului bisericii noastre de Stat, patriarhul Miron.

Ceva mai mult. Șeful bisericii nu s- a mărginit la participarea sa personală ,

ci a dat o chemare către toți preoții ,

socotind pe cei doi ostași nu numai luptători ai ideii naționale ,

ci drepti ostași ai bisericii creștine , în luptă cu apocalipsul marxist,

vrăjmaș de moarte al bisericii .

< Dacă solemnitatea religioasă a avut un caracter politic,

pe care l-a dat faptul că a fost făcută sub egida unui partid [Totul pentru Țară] ,

atunci , implicat , șeful bisericii noastre de Stat și-a pierdut calitatea de neutralitate

în cele laice, de păstor al tuturor sufletelor creștine , și a coborât în arena politică.

< Dacă se dă solemnității religioase un caracter de manifestare politică

- și cum partidul [Totul pentru Țară] nu-și renege caracterul revoluționar față de actuala

rânduială a Statului, nu-și ascunde hotărâta lui voință

de răsturnare totală a organizației politice a Statului ,

atunci prin participarea lui , patriarhul , șeful bisericii ortodoxe ,

prin prezența lui, dacă nu a anulat orice caracter politic solemnității religioase,

s-a raliat unei organizații politice în insurecție împotriva Statului. [-----] atunci , simultan cu

luarea în gravă considerare a situației create prin participarea unor agenți diplomatici , guvernul

va fi obligat să examineze și situația bisericii ortodoxe , ca biserică de Stat .

Participarea șefului bisericii noastre de Stat , cum și chemarea către toți preoții din eparhie, n-a fost un act izolat , fiindcă mitropoliții și episcopii celorlalte eparhii au făcut la fel,

,deci s-ar putea interpreta ca o unanimă participare a bisericii ortodoxe la solemnitatea religioasă. Și socotind că această participare nu a anulat caracterul politic, atunci examinarea graverii situații create , ar impune două soluții : anularea autonomiei acordate Bisericii ortodoxe , sau separarea bisericii de Stat .>

" Iată ce neașteptate probleme ridică răspunsul dat de dl prim-ministru Tătărescu întrebării pusă de dl Călinescu. Este o examinare a complexului de probleme pe care l-a dat calificarea care s-a dat participării unor agenți diplomați la o solemnitate religioasă. În adevăr, eu am socotit că nu a avut un caracter politic , ci a avut mai mult un caracter religios ; [-----]

" Biserica de Stat , când a participat , a făcut un act politic ? Întreb pe dl prim-ministru . Atunci, cum actul politic l-a făcut alături de o organizație politică, care se declară în insurecție revoluționară față de Stat , vrea o transformare radicală a ordinii de Stat , atunci d-sa [**Tătărescu**] se găsește în fața Bisericii ortodoxe , care este în stare de insurecție împotriva Statului. "

[Șantajul cenzurii]

Dar întreb pe dl ministru de Interne [**D. Luca**] : care este elementul subversiv din pasajul citit ?

Întreb Camera : în conștiința dvs , întrebarea pe care o pun eu este o întrebare legitimă sau nelegitimă ?

Dacă este legitimă , unde este legitimitatea bunului simț în exercitarea aceluia [**cenziura**] care este chemat să stea treaz , paznic la orice îndemn subversiv ?

Unde este îndemnul subversiv ? Din pasajul pe care l-am citit dvs, pe care dl ministru l-a găsit subversiv, se degajă, dimpotrivă, un spirit împăciuitoare, o deosebită grijă , de a numai adăuga problemelor inerente ale Statului , alte probleme, cu mult mai grave, care deschid perspective iritante .

Încă o dată , întreb pe dl ministru de Interne dacă nu este bine ca , în exercitarea cenzurii , în afara precipitării creionului censorilor , și puțin bun simț politic ? Aceasta am avut de spus."

////////////////////////////////////

f.) Aurelian Bentoiu (subsecretar de Stat) (p. 1068.1069)

[**LD** : o lecție de demnitate și responsabilitate , nu atât în serviciul instituției cenzurii, - nu prea dorite și hulite- cât în apărarea prestigiului bisericii și a capului ei suprem .]
Bentoiu /

[**Cenzura - răspuns lui Șeicaru**]

Se grăbește să răspund lui Șeicaru ., la întrebare

"Cred că dl Șeicaru este ultimul om care are a se plânge de asprimea cenzurii , pentru că d-sa sa s-a bucurat tot timpul de un regim deosebit , datorat trecutului său și datorită simțului de răspundere profesională .

Este de ajuns să arăt , și asta nu se poate nega,

că în 6 luni , s-au suprimat d-lui Șeicaru, 3 articole .

- **Șeicaru** : Aceasta pentru că sunt prudent .Dar eu v-am întreat : pasajul cenzurat , este subversiv sau nu este subversiv ? Atât am întreat .

-**Bentoiu** : De vreme ce trebuie să răspund de pe banca ministerială , nu aștept să-mi dați îndrumări . Eu răspund la întrebarea dvs și solicit atâta deferență prietenească , cât am avut eu totdeauna pentru dvs , când ați luat cuvântul. Lăsați-mă să vorbesc și , dacă veți avea ceva de adăugat , veți adăuga la urmă .

" În toate cele trei prilejuri , când vi s-au cenzurat articole în "*Curentul*" , ați intervenit la tribună. Ați făcut-o în așa chip, încât, să mă iertați, m-am întreat : cine vorbește , mandatarul națiunii sau proprietarul gazetei ? (**aplauze la PNL**)

Bentoiu /

[Biserica - ferită de orice jignire !]

" Vă voi demonstra imediat că necazul d-lui Şeicaru nu este justificat .

Într-adevăr , noi am dat la cenzură , între alte norme generale,

şi ordinul ca biserica să fie obiectul unui deosebit respect ,

a unei constante preocupări de a fi ferită de orice jignire .

Şi astfel formulat principiul , ca principiu,

cred că toată această onorată Cameră este de acord cu el.

Venim la speţă, la articolul pe care l-a scris dl deputat Şeicaru astăzi

şi care i-a fost suprimat . Şi răspund la somaţia d-sale , **dacă** are sau nu ceva subversiv .

Iată, vedeţi, dle Şeicaru, nimic catastrofal în articolul dvs,

nimic care să surpe temeliiile societăţii româneşti .

Dar ceea ce am să examinez eu acum este **dacă** serviciul cenzurii ,

de la care d-ta te întrebi dacă nu a evadat bunul simţ

şi pe care eu îl găsesc că este unul dintre cele mai bune dintre serviciile publice ,

fiind că este condus de foarte vigilentul şi foarte vrednicul colonel Hotineanu ,

a tras just concluzia logică, cu privire la articolul dvs, din norma pe care a primit-o,

adică **dacă** a făcut o justă aplicare a acestei norme.

" Dle Şeicaru, tonul face muzica .Dvs aţi citit articolul în aşa fel ,

încât aţi trecut foarte mios peste părţile lui tari.

-Şeicaru : Care sunt acelea ? Poftim textul (**protestări la PNL**)

-Bentoiu : Este în acest articol o oarecare lipsă de deferentă , prin aceea că

se pune în discuţie şi se angajează polemică cu exponentul suprem al bisericii noastre ,

care nu poate descinde , în plan polemic , ca să facă polemică cu dl Şeicaru. .

Care este cuprinsul articolului şi rostul lui ?

Comentariul semnificaţiei participării Înalt Prea Sfântului Patriarh

la îngroparea celor doi români , morţi în Spania.

Ei bine, d-lor deputaţi, este de discutat **dacă**, în ce priveşte alte persoane ,

semnificaţia poate să fie complexă ; **dacă** , cu alte cuvinte,

din complexul ideologiei partidului căruia aparţineau cei morţi,

cinema , prin faptul participării , şi-o însuşeşte în întregul ei ,

implicând şi elementele politice ale ideologiei partidului .

" Cu privire la exponentul suprem al bisericii,

mi se pare că faptul nu poate să sufere comentarii , fiindcă este absolut univoc.

Nu poate să ducă la altă interpretare , nu poate să se dea alte semnificaţii acestei participări,

decât aceea al adeziunii la gest , privit în partea lui de spiritualitate creştină.

"Se pare că şi d-ta crezi lucrul acesta , fiindcă nu afirmi altceva .

Pui în sens interogativ problema şi apoi tragi unele consecinţe ,

care sunt deadreptul catastofale, d-le Şeicaru .

D-ta vorbeşti acolo - atât am reţinut din articolul d-tale - că dacă semnificaţia este aceea

care ar putea să fie, în credinţa d-tale , **trebuie să mergem la autonomia Bisericii** ,

la separaţia bisericii de Stat şi aşa mai departe .

"Ei bine, iartă-mă, **găsesc că serviciul cenzurii nu a greşit atunci când a aplicat suprimarea**

acestui articol. Eu cred, d-le Şeicaru , că verva d-tale caustică şi spiritul d-tale polemic

se pot liber exercita în atâtea domenii. Ai această putinţă să o faci .

Menajează cel puţin capul suprem al Bisericii noastre ,

fiindcă nu va câştiga neamul nostru nimic ,

dacă băgăm pe teren politic şi instituţia bisericii .

Aşa încât , nu este un sentiment de duşmănie care a prezidat la suprimarea aceasta ,

faţă de d-ta personal .Ferească Dumnezeu !

Nu aş putea găsi ca singură explicaţie a acestei suprimări **decât** prietenia ,

fiindcă am voit să te împiedic de a fi autorul unei schisme bisericeşti "

(**Aplauze la PNL**)

- Pamfil Şeicaru / replică /

[**Este ironic , este şicanator , este încăpăţânat , este Şeicaru !**

În rest revine cu explicațiile inițiale, accentuând faptul că ceremonia funerară nu a avut caracter politic , deci nici participarea biseicii, nici a diplomaților nu putea fi încriminată]
Declarații la sumar / 17 febr.'37
Incident înmormântarea Moța și Marin / 16 -19 febr.'37

11.) **Atentatul contra lui Tr.Bratu, / Declarații, Sena, 2, 3 mart.'37**

(D.S., MO 36 - 37 , șed. de marți, miercuri, 2 și 3 mart '37)
prof.C.Stoicescu prof.I.Botez prof.Dragomir Hurmuzescu
prof.dr.C.Angelescu (ministr. Ed.Naț), prof.Ai.Lapedatu (președ.Sena)
prof.N.Iorga prof. DRloanițescu IPPS Miron Cristea
prof.ACCuza

[LD : au cuvântul rectorii, profesorii universitari. Cuvântul lor cântărește greu , în balanță.
Solidaritatea lor cu Traian Bratu , absolut justificată .
Indignarea lor față de actul scelerat perfect legitimă.
Politica pătrunsesse profund în universități, și printre cadrele didactice .
Fiecare milita pentru partidul și cauza îmbrățișată .
Înțelegerea față de tânăra generație, față de studenți , era ea pe măsură ?
Cunosc ei cauzele profunde și amploarea stării de spirit care domnea în universități ?]

prof.C.Stoicescu (rector Univ.București) / 2 mart.'37

▣ **Pedeapsă pentru autorii materiali și pentru autorii morali !**

A aflat din ziare de mișelescul atentat . " **Această sălbatecă agresiune**
a stârnit indignarea tuturor oamenilor de bine , indiferent de partidul căruia aparțin.
Îmi permit să întreb onoaratul guvern , **ce măsuri înțelege să ia,**
pentru a curma aceste continui turburări , pentru a curma aceste continui neorândueli,
care vin din partea unor indivizi care nu se sfiesc să proclame sus și tare ,
că sunt mai presus de Stat și de lege.
"Aaug că , după părerea mea,
dacă veți lovi numai brațul care execută și nu creerul care poruncește,
numai autorul material și nu și cel moral, nu veți obține nici un fel de rezultat ."
(Aplauze prelungite) **Eu însămi am fost prevenit ieri, după eufemismul la modă ,**
că voi fi "sanționat", dar n-am cedat friicii ; n-o cunosc (aplauze prelungite)
și o dată mai mult îmi voi face datoria "
(Aplauze prelungite)

////////////////////////////////////

prof.I.Botez (Univ.Iași) / 2 mart.'37

▣ **Lipsa colegialității între profesori**

[LD : Semnalează tensiunea ce domnea în corpul profesoral , adversitățile politice dintre profesori care antrenau și pe studenți .
" Eu sunt profesor și coleg cu Traian Bratu .La Universitatea din Iași toți am fost cuprinși de durere .Nu facem , când este vorba de cultură , nici o politică în Universitate .
Suntem grupați cu toții în jurul colegului Bratu și protestăm în numele Universității din Iași ,
împotriva infamiei care s-a produs (aplauze)
Această infamie este rezultatul necolegialității în universitate și al împărțirii în grupări politice. O
spun aici cu curaj , și , în numele Universității și culturii românești ,
dorim ca politica să iasă din Universitate "

////////////////////////////////////

prof.Dragomir Hurmuzescu (?) / 2 mart.'37

▣ **Vinovații morali pentru atentat : toleranța, demagogia, instigarea**

▣ **Prăpastia dintre studenți și educatorii naturali**

" De la tibun Senatului , trebuie să arătăm indignarea noastră revoltată față de **agresiunea sălbatecă în contra colegului nostru ,profesorul Bratu** [-----] Vinovați de această stare sunt și **cei care au tolerat excesele tineretului** , dar cu mult mai vinovați sunt cei care **l-au încurajat în violența acțiunii lor** , cei care l-au scos din rostul lor, pentru a-l îndruma **în politica militantă** și cei care au căutat să și-l apropie , ca să le ajute în propaganda unor idei violente și agresive, incompatibile cu atmosfera de studii și cercetări universitare .

" S-a făcut o campanie pătimașă pe chestiunea taxelor și s-a căutat a se introduce un fel de proces între profesori și studenți, pentru a-i separa printr-un zid de neîncredere de educatorii lor naturali , pentru a-i folosi în alte direcțiuni .

Este timpul ca cei care au greșit cu bună credință , să-și examineze atitudinea, iar ceilalți să-și examineze conștiința " (aplauze)

////////////////////////////////////

prof.dr.C.Angelescu (ministr.Ed.Naționale) (p. 1901) / 2 mart.'37

▣ **Politica scoasă din universități !**

▣ **Guvernul își va face datoria**

" Guvernul se asociază cu toți vorbitorii de astăzi , și cu dvs toți, pentru a înfieră această faptă mișelească comisă la Iași (aplauze prelungite) în contra unui om de seamă, fost președinte al Senatului, un mare cărturar , care nu a făcut decât să-și facă datoria , în tot timpul, ca rector al Universității .(aplauze)

" Nu putem admite ca la Universitate să se facă politică .

Studenții sunt chemați acolo să învețe carte , iar nicidecum să facă politică . .(aplauze)

"D-lor, vom lua măsuri în această privință . Aveți încredere în guvern , că va căuta să-și facă datoria , ca să nu se mai petreacă astfel de fapte , reprobate de către toată lumea civilizată . [-----]" (aplauze prelungite)

////////////////////////////////////

prof.Al.Lapedatu (președ.) (p. 1901) / 2 mart.'37

[LD : Solidaritatea ardelenescă iese la suprafață, trecând peste adversitățile de partid. Un amestec de frustrare pentru ingratitudea față de contribuția ardelenescă la lupta pentru unire , cultură , școală perfect adevărate.]

" Sentimentul de revoltă și de indignare cu care Senatul țării, prin glasul colegilor ce s-au perindat la tribună, a ținut să condamne și să înfieraze de la tribună **odiosul atentat** la viața vrednicului rector al Universității ieșene, și distinsul fost președinte al acestui Matur Corp, dl Traian Bratu, sentimentele acestea , zic, au găsit în sufletul meu ardelenesc un ecou de puternică rezonanță , dat fiind starea de amărăciune în care Ardealul întreg a fost pus prin **infama încercare de suprimare** a unuia din cei mai aleși și mai meritoși fii ai săi. Născut și crescut în una din cele mai frumoase regiuni ale Ardealului, umblat și purtat la școli ungurești ,Traian Bratu , călăuzit de instinctul său național și de atavicele sale sentimente românești , nu s-a putut aclimatiza în mediul de cultură maghiară de la Budapesta , ci pre pilda nemuritorului înaintaș Gheorghe Lazăr, a luat toiaagul pribegiei , a trecut munții , în țară, la Universitatea București . Aici a studiat , ca toți acei asemenea lui , cu multe lipsuri și mari greutateți ,

dar și cu multă iubire și mare ardoare pentru învățătura și cultura națională.
A terminat în chip strălucit studiile universitare , a dat examene de capacitate și a funcționat ca profesor secundar .A luat prin concurs o bursă pentru studii de specialitate la Berlin, și, tot prin concurs, o catedră universitară la Iași . Așa s-a format și și-a făcut cariera Traian Bratu , cu muncă și jertfă , dar și cu elan și idealitate .

Iar când țara a cerut fiilor ei sacrificiul suprem ,
a încins sabia de ofiter în rezervă și a intrat în foc, pe front .

"Unitatea românească l-a găsit , așa dar, pe Traian Bratu , om întreg și deplin format cu situația și reputația bine și temeinic așezată . N-a trebuit să ceară , deci, nimic de la România întregită, afară de favoarea de a-și face mai departe datoria,
în același loc, în care și-o făcuse și în România Mică . [-----]

" Și pentru toate acestea , precum și pentru faptul că a căutat să cheme tinerimea la datorie și la muncă, [-----] **Traian Bratu a fost ciopârțit în România întregită** , pentru a cărei realizare a luptat , nu numai cu lumina minții , ci și cu armele morții . **Și a fost ciopârțit , ca o rușine indelebilă** , în orașul celei mai glorioase tradiții de lumină și cultură , în Iașii marilor dascăli ardeleni, al căror ultim reprezentant antebelic , a fost . Iată de ce ziceam că ecoul pe care l-a răscolit în sufletele ardelenilor de origine , **odiosul atentat din capitala Moldovei**, este mult mai vibrant și mai dureros.. [----]
Căci prin aceasta, Senatul țării a vestejit și înfierat **pe atentatori , criminali** , nu numai pentru că **pumnalele lor sângeroase s-au îndreptat** asupra unui eminent fost președinte al său, ci și pentru că **ele s-au îndreptat** asupra unuia dintre cei mai aleși și merituoși fii ai Ardealului , veniți pe vremuri, în țara mămă, spre a cinsti acest Ardeal [-----]

////////////////////////////////////

prof.N.Iorga (p.1902) / 2 mart.'37

▣ **Responsabilități morale : îngăduință și atâtare**

[LD : Iorga este Iorga. Ce să comentez ? Cuvânt cu cuvânt adevărat , apăsat , direct .
Dar până și dintr-un asemenea episod nenorocit , el își extrage doza de otrăvă contra partidelor ,
ca instituții, mutând accentul pe **tărâmul indefinibil al moralei** .]

" Nu eram aici când s-a semnalat **odiosul atentat de la Iași** .

Am aflat că reprezentanții tuturor partidelor au luat cuvântul ,
pentru ca să-și arate scârba **față de aceea ce s-a întâmplat acolo**.

" Eu n-am de reprezentat un partid, într-o chestiune care nu este de partid,
ci interesează **viața morală și rânduiala țării** , și ar fi bine ca fiecare , în tot ceea ce facem,
să ne gândim la **viața morală a țării și la această rânduială**.

" **Nesocotii și criminalii care au făcut ceea ce au făcut la Iași**,
și n-au avut nici curajul să se predea poliției , prin urmare **au fost mișei, Iași**,
aceștia sunt produsul unei stări de spirit ,
și în stare aceasta de spirit **sunt multe responsabilități** :

sunt responsabilități de îngăduință și responsabilități de atâtare .

"Este foarte ușor ca pe un criminal să-l trimiți la închisoare ,
dar **este trist că nu poți să pui mâna pe autorii morali, care sunt mulți**."

(**aplauze prelungite**)

prof.N.Iorga / 2 mart.'37

▣ **Partide violente, instigatoare la război civil**

▣ **Canaliile din umbră**

" Nimeni nu crede că ar trebui să se împiedice activitatea legală a partidelor
care se succedă la putere cu forțe înprospătate , și fiecare aduce țării ceea ce poate ;
dar de o bucată de vreme, în activitatea a trei sferturi din partide,
s-au introdus metode de război civil, care au dus acolo. (**aplauze**)

" Prin urmare , **dacă** avem de a face cu **3 criminali**,
avem de a face - **scutiți cu dibăcie** , fiindcă oamenii aceștia cunosc cum să se pună la adăpost -
cu **un număr de canalii** , pe care conștiința acestei țări **să-i pedepsească**
în lipsa unor mijloace judecătorești de a-i trimite alături
cu aceia a căror mână au înarmat-o " (**aplauze unanime, prelungite**)

" Cine este om cu conștiință și cu simț de răspundere **să înțeleagă** că vechia politică
se putea face prin anumite mijloace ,
fiindcă nu exista materialul inflamabil care este acum,
și nu exista un îndemn din străinătate , care, fiindcă a dus acolo la biruință,
în anumite împrejurări, se crede că la poporul acesta cuminte , în fond,
poate să ducă tot la biruință.

Să ne modificăm mijloacele de luptă politică ! " (**aplauze unanime , puternice**)

" Și împotriva acelor cari prin ziare - **ziare a căror citire este o scârbă și o groază** -
prin ziare și prin cuvântări de întrunire publică , **aduc un tineret neexperimentat și nesocotit în**
situațiunea de a deveni ucigași și călăi ,

împotriva acelor trebuie să se ridice orice om cu iubire de această țară,
și orice om care are respectul umanității, care nu se exprimă în nici o formă mai frumoasă decât
libertatea gândului onest , **care nu trebuie să aducă după dânsul**
nici gloantele revolverului , nici înțepătura pumnalului "

(**aplauze unanime , puternice , îndelung repetate**)

////////////////////////////////////

IPSS Miron Cristea /- la Sumar- 3 mart.'37

▣ **Biserica condamnă atentatul, crima ,**

" D-le președinte, d-lor senatori, ieri - după ce capii tuturor partidelor politice au condamnat
sălbatecul atentat în contra fruntașului român, rectorul Bratu, de la Iași - unul din domnii
senatori , venind la mine, mă întreabă : **ce opinie are Biserica în această chestie ?**

" Spre a nu se naște bănueli fanteziste , care -durere - mișună în atmosfera vieții noastre publice
astăzi , ca și fulgii de zăpadă de afară , țin să declar ,
că **Biserica mea română s-a pronunțat clar și categoric** ,

cu ocazia asasinării prim-ministrului Duca,
împotriva oricărui atentat , crime și a oricărei violențe ,
căci nu există biserică creștină , ba nici un alt cult religios,
care să aprobe asemenea fapte criminale.

Deci , de sine se înțelege , că și în cazul d-lui Bratu , **Biserica noastră are același cuvânt de**
dezaprobare și de înfierare . (**aplauze unanime**)

" În ce mă privește pe mine personal, am avut - îndată ce l-am cunoscut -
legături de stimă și prietenie , încât atentatul împotriva lui ,
îmi apare **îndoit odios și vrednic de pedeapsă** . (**aplauze unanime**)

IPSS Miron Cristea / 3 mart.'37

▣ **Memoriile IPSS Miron Cristea**

[LD: **iată semnalat un fir care poate duce la semnificarea încrederii ce i se va acorda ,**
de către Regele Carol II, în febr.'38 . Deocamdată... suntem în martie '37]

" În general, observ , cu privire la situația din țară , că,
indiferent de cele întâmplare la autoritățile competente ale țării noastre ,
există **numeroase memorii ale mele**, în care am arătat - după modesta mea părere -
și **unele din cauzele adânci ale stării ce s-a produs**,
indicând și mijloacele de îndreptare , în deosebit , unde sunt mai competent ,
cu privire la școli și tineret .DI. ministru al școlilor și educației naționale , dr.C.Angelescu ,
cunoaște multe din vederile mele.
Și îmi rezerv - de voi mai avea zile - dreptul și datoria de a le repeta ocazional și în fața dvs.

IPSS Miron Cristea / 3 mart.'37

▣ Schimbarea mentalității liderilor de partid

▣ Idealuri naționale și creștine

" Întreagă mentalitate a conducătorilor partidelor noastre politice ,
trebuie revizuită sub raportul idealurilor naționale și creștine ,
ce străbat azi sufletul poporului român, ale cărui jertfe de viață și de sânge
stau la temeliiile Statului Român, mai ales că toate au în programul lor aceste principii.

Chestiunile vitale ale neamului a fi rezolvate strict și consecvent
prin prisma acestor postulate cu cel mai desăvârșit dezinteres
și cu delăturarea oricăror interese lăaturalnice - precum cu bucurie constat ,
că în timpul din urmă a început a se face ,

fără a atinge nimic din drepturile etnice , religioase și culturale
ale cetățenilor români de altă origine decât noi, căci am înființat această Românie "
////////////////////////////////////

prof.ACCuza (PNC), la Sumar. , (P.1964-1965) / 3 mart.'37

▣ Condamnă atentatul dar ...

▣ Respinge psihoza creată

Nu a luat cuvântul pe data de 2 martie , pentru că a vrut să se informeze,
să nu facă " o înferare solemnă " - cum au făcut reprezentanții partidelor -
fără să știe motivele pentru care atentatorii au făcut acea faptă .

Poate prof Costăchescu , care vine de la lași , " știe mai bine decât noi " ,
care au fost cauzele care au determinat acel atentat .

-Iuliu Mumaiu (PNC) : **Nu se cunosc nici atentatorii, dle profesor !**

-ACCuza : Prin urmare, nu știm ce a fost . [-----] Se vorbește că ar fi oarecari
simpatii pentru anti-fasciști, pentru comuniști, nu știu ce

.Și atunci, s-ar putea explica acest atentat .

-IIPurcăreanu : Oricum, tot atentat rămâne !

-ACCuza : Rămâne atentat , pe care-l condamnăm din toată inima .

-Prof.N. Costăchescu : Indiferent cine au fost atentatorii , și indiferent care ar fi cauzele ,
eu cred că dvs, la vârsta dvs și de la tribuna Senatului ,
nu trebuie să aprobați o asemenea faptă(**aplaude puternice, întreruperi**)

-Mumaiu : Protestez . Dl prof.Cuza n-a aprobat atentatul.

-ACCuza : D-tale , d-le Costăchescu , îți interzic să insinuezi .

Eu nu am aprobat nimic.D-ta visezi că eu aprob.

-Costăchescu : Ați încercat să-l scuzați .

-ACCuza : Dar n-am încercat să-l scuz , fiindcă nu știu ce să scuz . [-----] "

prof.ACCuza (PNC) ; / 3 mart.'37

▣ Contra închiderii universităților și căminelor

[LD : Vorbește experiența de profesor și înțelepciunea de vârstă a lui ACCuza .

Dar în starea emoțională care se crease, cine îl mai putea auzi și asculta !]

"... eu mă refer la măsurile care, dupăatentat , le-a luat guvernul.

Și să-mi dați voie să spun , de la început , că îmi face impresia că guvernul acesta e pe sfârșite,
nu numai din p.d.v. constituțional , ci e pe sfârșite și din p.d.v. guvernamental,

adică nu mai are putere să guverneze, [-----] mă grăbesc a vă prezenta condoleanțele mele .

[-----] Sunt măsuri care **sunt profund dăunătoare țării și absolut inutile** [-----]

Dvs luați măsura de a închide toate Universitățile din țară și toate căminele .

-Voci : Foarte bine !

-ACCuza : Pentru ce foarte bine ? La răspunsul dvs , eu zic : foarte rău !

-Voce : Trebuia o dezinfecție!

-ACCuza : De ce ? Pentru ca să coți din Universitate tinerii care sunt invitați să învețe ,

pentru ca să scoți din Universitate 40.000 de studenți , pentru că 3 - dacă vor fi studenți, că nici asta nu se știe ! - au atentat la viața rectorului Universității de la Iași . [-----] protestez cu toată energia împotriva și a închiderii Universităților, și a acestor procedee samavolnice , pe care eu nu le admit , ca în 24 de ore , fără ca studenții să fie preveniți, să fie scoși astfel din viața universitară [-----]

Dvs aruncați nedumerirea în spiritele mulțimii și jigniți profund pe părinții aceia care fac sacrificii ca să întrețină odraslele lor. [-----]

Dvs compromiteți prestigiul acestei țări în străinătate , când, pentru un atentat regretabil, dați spectacolul cum că țara aceasta este în stare de anarhie în clasele sale superioare , necesită închiderea Universităților. [-----]

Dvs infiltrați în sufletele acestor tineri , scoși din Universitățile lor, desnădejdea și introduceți amărăciunea profundă , căci ei nu înțeleg nimic ce înseamnă aceasta , ca dvs să-i scotați din Universități , pentru că s-a întâmplat un incident la Universitatea din Iași .

lată de ce vin și protestez contra acestei măsuri , pe care o cred și profund dăunătoare țării " prof.ACCuza (PNC) ; / 3 mart.'37

▣ **Da : interzicerea studenților de a se înscrie în partide**

▣ **Nu : interzicerea studenților de a face politică**

-ACCuza : "Dar ați mai luat încă o măsură , măsură care înseamnă , cum ziceți dvs, să introduceți un nou articol [*legea de organizare a inv.superior , în Parlament*] , prin care se interzice studenților , sub sancțiunea exmatriculării , să facă parte din vreun partid politic .

-Voci : **Foarte bine !**

-Luliu Mumuianu : Vă luați angajamentul să dați afară din Partidul Liberal pe studenții înscriși în acest partid ?

-Voci : **Da!**

-Mumuianu : **Toate partidele să facă declarația aceasta , și atunci suntem de acord .**

-ACCuza : Dlor senatori, cât de fericit aș fi să fiu întotdeauna în acord cu dvs , precum sunt acum ! (*exclamări*) Da, fiindcă dvs protestați contra înscrierii studenților în partidele politice . **Sunt absolut de aceeași părere , dar adaog : și din partidele dvs. Sunt în contra politicii de partid , căci această politică de partid a nenorocit țara, astfel cum ați făcut-o dvs !" (dl Luliu Mumuianu aplaudă)** Și fiindcă sunt contra acestei politici de partid, sunt în contra înscrierii studenților în partidele politice . lată d-lor că suntem de acord.

-Mumuianu : Aplaudați , d-lor !

-ACCuza : Dar , este și o altă parte cu care eu nu mă unesc, care intră în concepția dvs , regretabilă concepție, aceea că studenții n-au dreptul să facă politică .

Dar d-lor, cine a făcut politica care a adus țara aceasta în starea care se găsește , dacă nu studențimea , adică tinerii reprezentanți ai culturii române ?

Voiți dvs ca studenții să nu se mai ocupe de politică ?

Îi condamnați dvs numai la buchea sterilă a cărții ?

Eu protestez cu toată energia contra unei asemenea măsuri , dacă ați putea să o luați .

Dacă pe mine, student, veniți să mă chemați în judecată , și-mi spuneți :

-Te dau afară din Universitate .

-De ce mă dați afară, dle rector ?

-Fiindcă faci politică

-De unde rezultă că fac politică ?

-Te-ai dus la o întrunire publică și ai ținut o cuvântare

-Dar de ce să nu țin o cuvântare care să lămurească pe frații mei

cu luminile dobândite la Universitate ? Nu este de datoria mea să fac aceasta ?

" Prin urmare nu se poate admite , sub nici un cuvânt, ca să se interzică studenților dreptul de a face politică . "

-prof.dr.C.Angelescu (ministru Ed.Naționale) : Veți discuta această chestiune imediat ,

fiindcă vine în discuția Senatului legea învățământului universitar "

////////////////////////////////////

M.Manoilescu (Liga Național -Corporatistă) / 2 mart.'37

Se raliază la sentimentele unanime exprimate în Senat , cu atât mai mult cu cât este singurul senator care a fost studentul prof.Bratu .

Cei vinovați, trebuie prinși și pedepsiți

////////////////////////////////////

Atentatul Bratu / Senat / 2-3 mart.'37

12.) O.Goga , Comunicare : statut studenți ; statut preoți; uniforme ; 3 martie' 37

Vict.Iamandi (ministr.Culte și Arte) ;I.Nistor (ministr.Muncii) - răspunsuri

(DAD, MO 39, șed.de miercuri, 3 mart.'37 , pag. 1828 - 1837)

Octavian Goga / 3 mart.'37

Goga / 3 mart.'37

▣ Închiderea căminelor studențești = un abuz guvernamental.

Generozitatea statului român față de studențime a fost foarte " măsurată " , nu s-a întemeiat pe o " instituție serioasă " cum ar fi " cetatea universitară " Consideră măsurile luate de guvern ca " nepotrivite " : trebuia să se facă un *Regulament* pentru funcționarea căminurilor, și nu să fie închise .

Goga / 3 mart.'37

▣ Interzicerea studenților de a face politică ?!

Comunicatul guvernului spune :

< **Consiliul de miniștri aprobă ca în legea depusă la Senat să se insereze un nou articol , potrivit căruia se interzice studenților , sub sancțiunea exmatriculării, să facă parte din vreun partid politic sau să participe la manifestări politice , obținându-se astfel despoliticizarea studențimii universitare . >**

Deocamdată, își exprimă o mare nedumerire în fața acestei măsuri :

" Cum adică exercițiul drepturilor politice la aceia care sunt majori se poate suprima ?

Când un student împlinește 21 de ani, el nu intră , conform legilor în vigoare , în deplinul exercițiu al drepturilor politice ? [-----]

-Tiberiu Moșoiu (subsecretar de Stat) : " Dvs credeți că orice guvern poate rămâne indiferent , când 3 dintre cei care asasinază pe un bolnav și-l ciopârțesc cu topoare , după ce este deja cadavru [LD : Mihai Stelescu] , sunt studenți ai unor facultăți sau academii teologice ? (aplauze la PNL)

-O.Goga : Eu trebuie să vă răspund foarte natural , că dvs , în calitate de guvernanți, dacă hotărâți să mențineți ordinea, trebuie să pedepsiți crima , oriunde s-ar găsi ea.

Prin urmare , nu puteți rămâne indiferenți în fața crimei însăși .

Că între aceia au fost și 3 studenți de la teologie , este cu atât mai rău

-Moșoiu : Pentru mine este simbolic .

-Goga : Ce simbol vedeți dvs aici ?

-Moșoiu : Că există în organizația bisericii noastre "ceva" care trebuie corectat .

-Goga : Vorbiți în sens dodonic ; ceva ! Acel " ceva" aș vrea să-l sesizați dvs și să-l corectați Nu puteți putea vorbi aici cu aerul de sibilă .Care este acel "ceva" ?

-Moșoiu : O anumită ambianță , creată , dvs știți de cine [G de F ?] și în ce împrejurare [Moța și Marin ?] [-----]

////////////////////////////////////

Ion Nistor (ministr.Muncii) (p. 1835) / 3 mart.'37

▣ Închiderea și reorganizarea Universităților și căminelor

Răspunsul detaliat la întrebare îl va da dl ministru Angelescu . [LD : era la Senat]

Până atunci , unele deslușiri :

"**Turburările regretabile din timpul din urmă, care s-au produs la universități și cămine, au determinat guvernul ca să vină cu măsuri drastice , pentru a pune capăt acestor turburări , închizând în mod temporar universitățile și căminele.**

" Dar , pentru ca răul să poată fi curmat din rădăcină, odată pentru totdeauna, **Ministerul Educației Naționale a elaborat un proiect de lege pentru reorganizarea vieții universitare** , stabilind dispozițiuni pentru disciplina studenților , o lege prin care să se stabilească condițiile în care universitățile să poată funcționa în mod normal.

" Legea aceasta a trecut ieri prin Comisiunea Senatului ; azi se discută în Senat .

Ea va veni în fața onoratei Camere .Atunci dvs veți avea ocaziunea să apreciați după cum merită , dispozițiile acestei legi care , de bună seamă, că vor crea condiții favorabile pentru o dezvoltare normală și firească a vieții noastre universitare .

" De aceea, eu rog pe dl Goga să aștepte cu încredere această lege, care va da cel mai bun răspuns la observațiile ridicate aici"(**aplauze la PNL**)

////////////////////////////////////

Universități, Cămine / Studenți/ 3 mart.'37

13.) **G.I.Brătianu (PNL-g), intervenție : Programul partidului ; relațiile cu G de F**

(DAD, MO 40, șed de joi, 4 mart.'37 , pag. 1890 - 1892)

Gh.Brătianu / 4 mart.'37

▣ PNL-g (ca și PNȚ) față de Garda de Fier

▣ Guvernul Tătărescu : încurajarea extremelor ; preludiu de război civil.

▣ Guvernare condiționată : națională și morală

România , Românilor ! ; fără represiuni ! ...sau ... Părăsirea guvernării , succesiunea !

Gh.Brătianu / retro'33 /4 mart.'37

▣ **Echivocul guvernului liberal față de Garda de Fier.**

▣ **Alternarea violenței cu toleranța**

[LD : subscriu aproape în întregime la concluziile lui Gh.Brătianu .

Dacă sunt și eu rămasă însă " în ceață" - după 70 de ani ! - privind "autorii morali" ai asasinării lui Duca - Carol ? camarila ? Titulescu ? CZCodreanu ? - nu am nici un dubiu privind "profitorii" : aripa tătărăsciană din PNL]

[Dizolvare]

" Ați început prin dizolvare , prin acea măsură luată în momentul alegerilor , acea măsură samavolnică , împotriva căreia toată opoziția , nu numai noi, am protestat la vreme, fiindcă lipseați o mișcare de tărâmul ei legal, prin care ea se putea manifesta , prin alegeri .

[Represiune]

" Ați deslănțuit o atmosferă de violență și - pot adăuga acest lucru - eu cred că măsura aceasta nu a fost combătută numai de noi, din opoziție ; eu cred că **nu era nici în asentimentul real al șefului guvernului de atunci** [**IGDuca**] și a multora din colaboratorii săi , și dvs , nu ignorați, în urma căror presiuni și din care parte s-a luat acea măsură nefericită.

-Octavian Goga : Despre aceasta s-ar putea vorbi .

-G.I.Brătianu : S-a deslănțuit atunci o atmosferă de violență

care a culminat prin crima de la Sinaia,

pe care am reprobato , cum reprobăm din toată inima , orice acțiune de violență și orice vărsare de sânge, de ieri sau de astăzi ; (**aplauze pe băncile opoziției**)

a culminat în acest fapt , în împrejurări care nici astăzi nu sunt complet lămurite , pentru că , dacă nu mă înșeală amintirea, de mai multe ori ,

unii membri ai majorității au cerut să se lămurească și cererea lor a rămas zădarnică.

" Trebuie să mai remarc un fapt.

[**Relaxare - Toleranță**]

Guvernul [**Tătărescu !**] nu s-a împiedicat de căderea șefului său , de căderea șefului partidului ; ba, pentru mulți din componenții săi , se poate spune că , departe de a fi o piedică, a fost un folos .

" Și atunci , după regimul de violență , ați trecut în a doua fază, ați trecut la regimul de toleranță , ați permis reconstituirea partidului desființat , i-ați îngăduit deplină libertate în toate manifestările sale

[**Represiune**]

și astăzi constatăm că vă speriați de propria dvs operă

și confundați , în măsuri de represiune, toată studentimea (**aplaude la PNL-g**)

toată Universitatea, tot tineretul, cu toți profesorii lui ,

cu o acțiune politică [**G.de F**], pe care

dvs ați desființat-o, și tot dvs ați reînviat-o" (**aplaude la PNL-g**)

" La rândul meu întreb : unde este echivocul ? "

Gh.Brătianu / 4 mart.'37

14) dr.C.Angelescu :Legea pentru învățământul universitar (modificări) Senat , 5 mart.'37

Emil Diaconescu (raportor) ;

a) **Elemer Gyarfás** (P.Maghiar) ; b) **prof.Teofil Sauciuc Săveanu** (PNȚ)

c) prof. V.Loichița (?)

(D.S. , MO 38, 39 , șed. din 5 și 6 mart.'37)

[LD : Din păcate, am rățăcit (sau nu am) discursurile " celebrităților" în materie, mai ales a lui Iorga . Legea nouă modifica o serie de articole la Legea - Organizarea învățământului universitar - " Legea Iorga " - (22 apr.1932)

Dau doar câteva exemple, care ridică probleme deosebite

a) **Elemer Gyarfás** (P.Maghiar) (p. 2047-2048) / 5 mart.'37

▣ **Legea și mișcările studentești extremiste**

[LD 10 nov. 2003 .Cu gândul la problemele ultra actuale ale învățământului universitar din România, cu gândul la presiunile actuale ale UDMR și această nerezolvată problemă.

Sunt conștientă că devin , dintr-o dată , subiectivă. Că nu-mi pot păstra obiectivitatea , ba chiar mă bântuie resentimente pe care (teoretic) le resping.

Gyarfás, care era printre cei mai " moderați" politicieni maghiari ;

este atâta trufie, atâta rea credință , atâta cinism , și atâta răsturnare de logică în ceea ce spune , încât ... mă voi mărgini să -l citez, ca să nu-i deformeze gândurile.

Ceva care ar suna cam așa : <dacă nu putem sa mâncam pâine neagră, vom fi siliți să mâncăm pâine albă ! >

Încerc să definesc noțiunile care i s-ar potrivi , și propun :

șovinism maghiar **minoritar** = revers al șovinismului maghiar **majoritar** ,

(de pe vremea când era națiune dominantă în stat) .

Datele, argumentele, exemplele.... răsturnate " pe dos" , în beneficiul lor !

Pe de altă parte, ca nici într-un alt domeniu, apare consecința nefastă

a **conurenței politice neloiale** între partidele politice românești,

de care minoritățile au profitat din plin.

Își exprimă regretul și compătimirea pentru atentatul contra prof. Bratu .

Au fost colegi la Liceul din Sibiu . Îi dorește însănătoșirea grabnică .

Guvernul a găsit necesar să închidă , din cauza acestui atentat , Universitățile din țară până la modificarea legii înv. superior .

Își însușește în întregime criticile aduse de prof.Iorga, că proiectul nu are nici un rost , deoarece scopurile puteau fi atinse pe baza legilor deja în vigoare și de drept comun.

Își însușește și criticile aduse de prof.Costăchescu că politica școlară , complet greșită , a adus la situația gravă de astăzi .

Mentalitatea și starea sufletească a unei părți - relativ mici - a studențimii ,
îngrijorează pe orice cetățean. Urmărim de un deceniu încoace, cu mare atenție și îngrijorare ,
neliniștea și impaciența crescândă a tineretului universitar .Semnalează etapele :
Prima manifestare îngrijorătoare , în 1926, cu ocazia Congresului studențesc de la Oradea, când
au fost devastate sinagogile de la Oradea și Cluj.

În nov.'32, un profesor adunase studențimea de la Universitatea din Cluj,
instigând studenții că Adunarea generală a Diezezei catolice din Ardeal
trebuia împiedicată , cu orice preț, în interes național ...

-**Laurențiu Onea** (PNL) : Nu este nici o legătură între mișcarea studențească
și Statusul Catolic de la Cluj ! Contra acestei organizații a dvs , ne-am ridicat cu toții,
pentru că o avere pe teritoriul României , era folosită contra Statului .

Elemer Gyarfás / 5 mart.'37

▣ Spiritul șovin al legislației școlare românești

-**Elemer Gyarfás** : "Nu vreau să fac cu această ocazie un proces politicii școlare .
Am dezvoltat de nenumărate ori părerile și convingerile noastre diametral opuse.
Mă mărginesc să declar că, după convingerea noastră,
spiritul șovinist care domină politica noastră școlară ,
care conduce pe actualii noștri conducători ai înțălmântului
și care se manifestă chiar și în manualele școlare , aprobate de acest minister,
inspiră tineretului școlar mentalitatea impacientă față de toți cetățenii țării de altă limbă, origine
și credință, și inspiră tineretului părerea că concetățenii lor de altă limbă și credință ar fi dușmanii
țării și neamului românesc și , în consecință, și dușmanii acestui tineret care , cu impulsivitatea sa
, trebuie să reacționeze în urma acestor sugestii greșite "

[-----]

-**Laurențiu Onea** :Nu se poate ca întreaga politică a generațiilor care ies
de la universitate , să fie criticată de dl Gyarfás !

-**Elemer Gyarfás** : Dovada acestui spirit nerăbdător și injust o găsim
și în Expunerea de motive a proiectului de față ,
unde se vorbește de o afirmativă creștere a elementului minoritar la universitatea
din Cluj, și că această creștere ar fi păgubitoare intereselor naționale.
Această creștere - dacă ar exista - se datorește , în primul rând ,
împrejurării că , de un deceniu încoace, din rândurile tineretului minoritar ,
nimeni n-a putut pătrunde într-o funcțiune publică,
și au fost constrânși, astfel, la continuarea studiilor ,
pe când o mare parte a tineretului românesc
s-a plasat în diferite funcțiuni , numai cu pregătirea liceală .
Având în vedere că nici în viitor nu sunt prea multe șanse de plasare în funcții publice,
pentru tineretului minoritar , nu pot înțelege de ce ar fi o simptomă îngrijorătoare și păgubitoare
intereselor naționale ,dacă tinerii minoritari -care se vor plasa fatal numai în profesii libere
- urmează cursurile universităților din țară ?!

-**Laurențiu Onea** : Cum să se plaseze tinerii dvs , care merg la studii în universitate ?
Aș era pe vremea dvs ?!

-**Emil Diaconescu** (raportor) : Și primesc educațiune cu manulae venite de la Budapesta .

-**Gyarfás** : Contest orice statistică , până ce nu se va înfăptui ideea d-lui Vaida,
de a se face un cadastru al minoritarilor .

-**Diaconescu** : Dvs nu recunoașteți statisticile făcute pe baza declarațiilor făcute de studenți ?

-**Laurențiu Onea** : Vom înfăptui " *numerus nullus* " ,
până vom înfăptui proporția cuvenită românilor.

[-----]

-**Gyarfás** : În concluzie, cerem revizuirea spiritului naționalist care conduce politica școlară ,
fiindcă suntem convinși că numai prin această cale și nu prin măsuri polițienești , vor putea fi
îndreptate relele de astăzi, care ne amenință cu consecințele cele mai dureroase. [-----]
Trebuie să recunoască toată lumea că în acest tineret universitar ,

care a fost trimis acasă, și care nu mai poate urma cursurile,
cel puțin 20 -30% pot fi elemente care au produs dezordini ici și acolo,
dar restul de 80-70% au fost elemente care au muncit serios.
De aceea , d-le ministru, și d-le ministru subsecretar de Stat,
vă rog să aveți această bunăvoință să re deschideți Universitățile cât mai degrabă
pentru ca studentii să nu sufere de pe urma acestei dispoziții "

////////////////////////////////////
b.) **prof.Teofil Sauciuc -Săveanu** (Univ.Cernăuți) (PNȚ) / 5 mart.'37
[LD : **prof.de Litere , fost decan al Facultății, fost rector al Universității din Cernăuți ,**
considera că Legea din 1932 ajungea ca să curme toate inconvenientele
și să pună capăt tuturor scăderilor din universitate .

Cu experiența a peste 30 de ani de învățământ, ca fost decan și rector ales ,
nu pentru a face opoziție de dragul opoziției , cum spunea prof.lorga în strălucitul discurs,
vrea să-și spună părerea că acest proiect de lege **este " un cod penal al universității "**
este o "lege polițienească" și mai este și " jignitoare" pentru profesorii care și-au făcut datoria , și ,
cu cele 3 duzine de articole, mai este și " inoperantă , ineficientă "

" Mă tem că această lege va fi o dovadă în plus a faptului că legile se fabrică la noi
pentru a ocoli o greutate , nu pentru a se înlătura cu desăvârșire.

Și legea aceasta , care se ocupă mai mult de formalism, care nu atacă problema de fond,
va contribui , prin nerespectarea ei , prin încălcarea ei, și mai mult,
la știrbirea autorității de Stat, a cărei lipsă se constată tot mai mult,
și tot mai dureros , în atât de multe direcțiuni . "
Legea înv.universitar / 5 mart.'37

15.) **M.Manoilescu : întrebări-comunicări , 10 mart.'37**

a) Cenzurare discriminatorie : pentru comuniști și naționaliști ?!

b) De ce a fost revocat J.Th.Florescu din Spania ? , 10 mart.'37

(D.S. , MO 41, șed. de miercuri, 10 mart.'37, p. 2269 - 2270)

a.) Cenzurare discriminatorie pentru comuniști și naționaliști ?

A semnalat prim-ministrului și ministrului de Interne - Tătăărăscu - cazurile grave de jignire aduse
de zoarele de stânga fruntașilor țării care aparțin mișcărilor naționaliste ,
prin contrast cu severitatea arătată de cenzură față de presa naționalistă .

Se vede nevoit acum să arate alte cazuri de inexplicabilă rigurozitate a cenzurii care a suprimat
orice articole menite să denunțe activitatea comunistă din lume și din România.

Astfel , ziarului " Buna Vestire " i s-a cenzurat complet :

/ articolul " **Activitatea Kominternului** " , de strictă informație despre propaganda bolșevică ;

/ articolul " **Tehnica și tactica școlarului roșu** " (Liceulcomercial din Piatra Neamț)

/ articolul " **Spionii pașaportari de la CFR** " (semnalați de M.St.M)

Cenzura suprimă toate expresiile polemice dacă sunt adresate unor ziariști evrei

de la " **Adevărul** " , sunt inatacabili , declarați parcă " **instituții de stat** " !

În schimb, oameni de proporțiile d-lor Cuza și Goga , sunt înfățișați " trădători "

și " vânduți " pentru bani , unui stat străin . Un desen caricatură (apărut pe 7 martie) ,

în care Goga este înfățișat ca un pui ieșit din ou, care cere grăunțe, iar ACCuza ("cloșca")

îi spune că " **tăticul Gobels** " (ministrul Propagandei Reichului) va avea grijă de toți...

16.) **Lege ptr.prelungirea fără limită a activității prof.N. Iorga și dr. G.Marinescu**

la Univ.București , 18. mart.'37

(DS , MO 48, șed. din 18 mart.'37, p. 2827- 2828)

[LD : **16 nov.2003 . Iată un act de factură aparte.Pe de o parte, un Iorga modest dar orgolios,**
flatat dar obosit , mulțumit dar mâhnit , care nu acceptă privilegiile ;

pe de altă parte, cele două adunări legislative , deputați și senatori ,

care vor să-i acorde un semn de înaltă prețuire , dar respectând uzanțele legislative.

Și parcă un presentiment , sau numai o întâmplare care îl va ridica la rang de presentiment :

sfârșitul apropiat . Rostul cuvintelor în destinul unui om.]

▣ Lege ptr.prelungirea fără limită a activității

prof.N. Iorga și dr. G.Marinescu la Univ.București ,

" Articol unic. - D-nii profesori N.Iorga și dr.Gh.Marinescu de la Universitatea București, prin excepție de la dispozițiile înscrise la legea pentru organizarea învățământului superior , vor funcționa fără limită de vârstă la catedrele ce ocupă
Această lege s-a votat în Adunarea Deputaților în ședința din 15 martie anul 1937, și s-a adoptat cu majoritate de 108 voturi, contra 1. "

////////////////////////////////////

-N.Iorga : " Dle președinte, d-lor senatori, mulțumesc foarte mult deputaților care au binevoit să se gândească la mine, admițându-mi o prelungire până la marginile vieții, **care se poate ca să nu fie chiar așa de îndepărtate ,** fiindcă în viața mea este multă muncă și **sunt și oameni care îmi fac destule necazuri ,** și **se poate ca limitele acestora ale vieții mele să fie mai scurte .**

"Mulțumesc foarte mult dar vă declar că nu pot primi , și hotărît nu o pot primi din mai multe motive :

Întâi, pentru că eu sunt un om care îmi cheltuesc foarte multă activitate , și , prin urmare, se poate întâmpla ca, de la o bucată de vreme , să fiu obosit , și nu înțeleg ca această catedră pe care am servit-o atunci când eram în plenitudinea , și sunt și acum în plenitudinea (aplauze prelungite) facultăților mele, nu aș dori ca această catedră se devină **loc de adăpost al oboselii mele.**

" Al doilea motiv pentru care nu pot primi , este că,

dacă eu nu admit năvala unor grosolănii , foarte adeseori impertinente ,

ale unora din tineret, care-și cer locul înainte de a fi meritat ,

eu nu admit iarăși **ca generația mea să stea prin legi excepționale**

împotriva dreptului pe care-l are tineretul de a se manifesta și el.

" Eu nu am fost în viața mea piedică nimănui. De câte ori am văzut pe cineva care dorește locul meu - desigur că aș dori să-l văd luat de cineva format de mine , nu de un dușman al meu, ceea ce eu nu pot împiedica - m-am dat în lături , dar , repet, nu pot , nu vreau, cum nu am vrut în toată viața mea , **să fiu piedică nimănui și nu voi fi piedică nici în acest caz .**

" Când voi împlini 70 de ani, chiar și în mijlocul anului,

dacă, bine înțeles, o anumită atmosferă universitară nu mă va sili să plec înainte , ceea ce depinde de guvern și de rânduala pe care trebuie s-o facă în Universitate , **când voi împlini 70 de ani, voi pleca.**

" Și mai este altceva .Poate să-mi dau seama peste o scurtă vreme , că încep a mă pune la nivel cu unii colegi ai mei mai tineri .

Ce înseamnă aceasta ? Înseamnă că **eu , scăzând, să ajung să fiu ca dâșii.**

Și dacă aș ajunge să fiu ca dâșii, nu aș mai ocupa catedra mea cu prestigiul trebuitor ; câte unul din colegii miei mai tineri, obișnuște a plagia ori încearcă în zadar să găsească o idee generală , și e în afară de orice formă literară .

Eu aș fi deci dator să fiu puținel tot așa în Facultatea de litere din București .

Prin urmare , aș avea datoria a mă coborî, și Universitatea are datoria să păstreze la catedră pe cine nu se coboară .

" Mulțumesc și acelor care au vrut să mă voteze .

Eu înțeleg să plec de acolo cu regretul tuturor, **decât să rămân acolo cu părerea de rău a acelor pe care i-aș fi împiedicat în dreptul lor , și cu regretul opiniei publice ,** care cere , într-adevăr, **ca un om viu să ocupe o catedră universitară , fie a mea, fie a oricărui altuia. "**

////////////////////////////////////

-prof.D-R.Ioanițescu (Fr.Rom .) : D-lor senatori, cred că sunt în asentimentul întregului Senat , propunând **să nu primim refuzul d-lui prof.Iorga (aplauze prelungite)**

D-lor , nu este vorba de personalitatea d-lui Iorga , din p-d-v- al persoanei sale,

este vorba aici de o pierdere pe care ar încerca-o cultura românească ,
pe care dvs d-le prof.lorga ați servit-o cu atâta strălucire ,
încât cu drept cuvânt ați fost numit apostol al neamului (**aplauze prelungite**)
Dl prof lorga este însăși știința românească , cultura românească .
De aceea, nu dvs d-le profesor hotărâți, ci noi , în calitate de reprezentanți ai națiunii ,
suntem aceia care intervenim și vă ordonăm să rămâneți la catedra dvs.
Vă rechiziționăm , mobilizându-vă pe loc . " (**aplauze prelungite**)

////////////////////////////////////

-**ing.N.Miclescu** (P.Conserv.) : Dar nici nu poate dl prof să ne oprească.
Noi votăm legea, și rămâne ca d-sa pe urmă să hotărască ce are de făcut "

////////////////////////////////////

-**prof.NPBănescu** (raportor) : Dle președinte, d-lor senatori, proiectul de lege de față
are cu totul altă semnificație decât aceea care încearcă , să mă ierte prof lorga ,
de a se pune în discuție. Proiectul acesta vine ca un omagiu al națiunii ,
prin dvs, reprezentanții ei, un omagiu datorat savantului și omului de acțiune ,
care a adus atâtea servicii acestei națiuni , în toate domeniile .

Noi, indiferent de opinia dlui profesor lorga, trebuie să votăm proiectul,
care exprimă acest omagiu adus muncii și meritelor , cu totul excepționale ,
cărora , în numele națiunii , le datorim recunoștința noastră "(**aplauze îndelung repetate**)

////////////////////////////////////

-Voci : la vot! La vot!

-**lorga** :Eu votez contra !

////////////////////////////////////

Rezultatul votului :

Votanți ----- 148

Bile albe ----- 147

Bile negre ----- 1

////////////////////////////////////

-**Prof.I.Nistor** (ministr.Muncii) : În numele Ministerului Educației Naționale ,
pe care am cinstea să-l reprezint în absența dlui prof.Angelescu,
mă asociez și eu la omagiul pe care Senatul și Camera,
l-aduc marelui nostru dascăl și învățat , dl prof.Nicolae lorga .

Să trăești, dle profesor ! (**aplauze îndelung repetate**)

lorga , profesor pe viață / 18 mart.'37

17.) Lege: desființarea comunității de avere "Universitatea Săsească și a celor 7 Juzi"

și înființarea așezământului cultural "Mihai Viteazul" .

▣ **Legea** ; Gh.Tătărașcu ,*Expunere de motive*, D.luca ,Mesajul regal /raportul la lege/
(DS, MO nr.48 din 11 mart. ; MO 48 , șed. din 18 mart. '37, p. 2833-2834)

DS , MO 50, șed. din 20 mart. , p. 3.364 ...)

[LD : nu am urmărit toată polemica .Redau câteva fragmente pentru a semnala chestiunea .]

Gh.Tătărașcu / 20 mart.'37

▣ Expunerea de motive

Prin acest proiect de lege se soluționează în mod definitiv o problemă ardelenescă
care de la Unire încă așteaptă să fie rezolvată.

Instituțiile *Universității Săsești* și a celor *Șapte Juzi*, au fost reglementate
prin *Legea XII Ungară*, din 1876 .

Organizarea și funcționarea lor, ca instituții de ajutoare a culturii locuitorilor
din județele fostului "*Pământ Crăesc*" (*Fondus Regius*) ,
se cuprind în dispozițiile acestei legi.

După Unire, instituțiile au funcționat , conduse de câțiva funcționari .
În mai 1935 , s-a numit o Comisie interimară , compusă din prefectul jud. Sibiu ,
și 6 membri care administrau instituțiile. Prezentul proiect de lege , s-a născut
din necesitatea de a schimba fundamental administrația ,
care nu mai corespunde necesităților de azi.

Proiectul separă averea cuvenită beneficiarilor de origine etnică săsească ,
predând-o bisericii evanghelice . instituția principală susținătoare a culturii săsești ;
Averea beneficiarilor români și de alte naționalități, va fi predată
"Așezământului Cultural" Mihai Viteazul" , nou creat prin prezentul proiect .
Cotele de împărțire a averii , au fost calculate după procentul etnic al beneficiarilor.
////////////////////////////////////

▣ Legea .

Capitolul I

Art. 1. [-----] Patrimoniul pe teritoriul a 7 județe : Sibiu, Târnava Mare, Brașov, Făgăraș,
Hunedoara, Năsăud și Alba , se lichidează și se împarte în condițiunile prevăzute
de prezenta lege.

Art. 2. Se înființează Așezământul Cultural " Mihai Viteazul" , stabiliment de utilitate publică,
personalitate juridică, cu sediul la Sibiu. Scopul așezământului este de a îndeplini opera de
ajutorare culturale și de învățământ pe terit.celor 7 județe ale "Pământului Crăesc"

Capitolul II

Art.3. Întreg patrimoniul se împarte între Așezământul Mihai Viteazul și Biserica Regnicolară
Evanghelică din România.[Urmează lista de imobile ,școli, cu păduri, , arhivă,
cu adresa, nr, din Sibiu, Mediaș, Rășinari, Voineasa, ș.a.]

Capitolul III

Art 10. Scopul Așezământului Mihai Viteazul este

- 1.Ridicarea culturală economică și sanitară a locuitorilor români din comunele celor 7 județe .
2. Să cultive sentimentul de solidaritate națională în raza lor de activitate

Art.11. Mijloacele :

a) Să dea ajutoare pentru clădiri și întrețineri de școli, biserici, dispensare ; [-----]

Art. 20 . Așezământul cultural Mihai Viteazul funcționează
sub controlul Ministerului Educației Naționale

Art.23. Legea XII (1876) și legea XII(1916) se abrogă .

Legea a fost votată de Adunarea Deputaților la 19 mart.1937 ,
cu 111 voturi pentru, contra 1

D.luca / 11 mart.'37

▣ Mesajul regal

Pe lângă Raportul președintelui Consiliului Nostru de Miniștri și ministru secretar de Stat la
Departamentul Internelor , nr. 3.987 din 11 martie 1937

Prezentându-Ni -se proiectul de lege pentru desființarea Comunității de avede denumită

" Universitatea Săsească și a celor 7 Juzi " împărțirea patrimoniului ei

și înființarea așezământului cultural "Mihai Viteazul" .,

asupra căruia Consiliul Legislativ și-a dat avizul nr.50 din 1 martie 1937 ;

Văzând și expunerea de motive ce însoțește acest proiect de lege,

Eu îl înaintez în deliberările domniilor voastre .

dat în București, la 11 mart.1937 , Carol "Contrasemnat Gh.Tătărescu .

////////////////////////////////////

În Senat , după debateri, s-a votat la 20mart.'37

Votanți ----- 86

Bile albe -----86

Guvern Tătărescu . Vacanța parlamentară . Succesiunea. Alegeri . 1937

18.) Congresul tineretului PNȚ- Ilfov. , 4 oct.1937

("Dimineața" , an 33, nr. 11.060, 5 oct.1937)
d.) prof. **I.C. Petrescu** (secretar g-ral PNȚ-tineret)
Virgil Madgearu / 4 oct.'37

d.) prof. **I.C. Petrescu** (secretar g-ral PNȚ-tineret)

▣ Statul național -țărănesc

▣ 4 pietre unghiulare : **Lumină , sănătate, gospodărie și dreptate .**

La congresul profesorilor universitari PNȚ , unde s-a discutat problema tineretului , **președintele PNȚ I.Mihalache** , a lămurit în chip plastic, **imaginea statului național -țărănesc. Cele patru pietre unghiulare de la temelia construcției statului național-țărănesc , sunt : lumină, sănătate, gospodărie și dreptate .**

Lumină ! E dovedit cu cifre precise că un milion de copii nu pot urma nici școala primară .

Un milion la o populație școlară de **trei milioane** .

În programul său, partidul prevede măsuri efective, ca învățământul să fie gratuit [**LD ?!**] , prin ajutorarea elevilor săraci cu haine, cărți , hrană.

Aceleași măsuri , pentru elementele distinse din lumea satelor ,

pentru a urma înv.secundar și superior. [-----]

////////////////////////////////////

e) **Virgil Madgearu** (secretar g-ral PNȚ ; șeful PNȚ Ilfov)

La congresul trecut, a recomandat tineretului

să se întărească în credința național -țărănistă și să o răspândească .

[-----]

" Noi ne-am ridicat cu toată hotărârea împotriva introducerii violenței , ca armă de luptă politică.

Atitudinea noastră **nu** ne era dictată **numai** de convingerea necesității păstrării ordinii democratice

, întemeiată pe supremația dreptului și susținută pe principiul autorității , răzimată pe ordinea

legală . **Ci** era impusă de un comandament național ,

care poruncește să se păstreze unitatea sufletească a Națiunii ca să se chezășuiască propășirea

țării în timp de pace, și forța de luptă în vreme de război .

[**Guvern- Garda de Fier**]

"Acum un an , unitatea sufletească a Națiunii era grav amenințată prin excesele

și violențele exercitate de o anume grupare extremistă , care se bucura de impunitate și ,

prin anume acte ale sale, lăsa impresia că tinde să creeze un fel de stat în stat .

Deși primul ministru declara că nu e vorba decât de un simplu val artificial de agitațiune,

fie că voia să-l zăgăzuiască , pentru ași continua jocul de diversiuni în politica internă,

fie că nu era capabil , fiind lipsit de curaj și de autoritate ,

stările de dezordine luau proporții , actele de anarhie se înmulțeau ,

ordinea legală era primejduită și coeziunea națională amenințată .

[-----]

[**Disciplina universitară**]

" Avem în același timp satisfacția că, ne-am știut face ascultați și în ceea ce privește

disciplina în universități. Spuneam la congresul de acum un an :

< *La universități este momentul să se introducă disciplina* .

*Disciplina în ce privește pe profesori, ca să-și facă datoria la catedră,
disciplina în ce privește pe studenți,*

ca să-și dea silința să obțină maximum de cunoștințe. >

" Reforma universitară din primăvara trecută a corespuns acestei cerințe și
din primul moment al aplicării , disciplina a început să-și facă drum în universități.

[**Cumințirea extremiștilor**]

" Se pare că s-a înțeles în sfârșit și în rândul mișcărilor extremiste ,
că scoala pumnului și revolverului trebuie să fie exclusă
dintre îndeletnicirile extrașcolare ale tineretului universitar român ."

[-----]

Virgil Madgearu / 4 oct.'37

▣ **"Românizarea" vieții economice ,sociale, învățământ.**

[LD : de remarcat că , Madgearu se ocupă exclusiv de ceea ce generic se numea
" **problema națională** " ; ceea ce denotă că problema domina scena politică românească .
Dincolo de nota specific opoziționist- antiliberală, Madgearu - deci PNȚ -
se delimitează de mișcările și măsurile naționalist -demagogice.

Argumentele lui sunt realiste, moderate, democratice.]

Madgearu /

[**# românizarea învățământului ?**]

" De aceea, întreaga acțiune de românizare a vieții economice ,presupune un alt învățământ.

Fără a reduce rolul pe care l-a jucat în dezvoltarea națională ,

să recunoaștem că învățământul nostru n-a reușit încă

să stârpească analfabetismul și , în deosebi , n-a putut oferi vieții economice

elemente cu o pregătire tehnică și cu dorința de a îmbrățișa profesiuni economice .

În special , în raport cu nevoile vieții economice , învățământul nostru se cere radical

transformat . Ideea directoare a reformei trebuie să fie conformă cu nevoile unui popor ,

aflat într-o fază de tranziție și care este dator să-și organizeze forțele etnice

pentru așezarea lui națională , definitivă .

" Pentru pregătirea comercianților , meșteșugurilor și lucrătorilor calificați ,

organizarea cu concursul și contribuția patronilor ,

a unui învățământ complementar profesional , legat de perioada de ucenicie din comerț ,

meșteșuguri și industrie , este o imperioasă cerință.

" Am înfățișat acest program mai de mult pentru a-l expune dezbaterii opiniei publice.

N-avem cunoștință până acum despre criticarea acestui program , capabil să asigure

mai bine promovarea elementului românesc în economia noastră națională. "

[-----]

Virgil Madgearu / 4 oct.'37

▣ **Dezorientarea , neîmplinirile guvernului liberal : # românizarea economică**

lacunele învățământului # problema minoritară

Madgearu /

[**# lacunele învățământului**]

"Chiar limitată la promovarea personalului românesc , cât timp organizarea învățământului public
nu asigură producerea , în număr suficient, de elemente tehnice românești ,

nici locurile disponibile din întreprinderile existente , nu vor putea fi ocupate de români .

" Prin urmare , **dacă** nu se remaniază adânc , ucenicia și învățământul tehnic aplicat

de toate gradele și **dacă** nu se dă întregului învățământ o îndrumare ,

care să creeze elemente capabile și aplicate spre îndeletnicirile practice ,

destinate să forțeze introducerea elementelor românești în viața economică ,

vor rămâne material de agitație politică .

" Din 41.307 studenți înscriși în anul 1934/ '35 (din care 32.307 români) ,

n-au absolvit diferite facultăți decât 3.707 (din care 2.848 români) .

Deci nici 9% din totalul studenților înscriși
n-au fost promovați licențiați, doctori, ingineri, arhitecți etc.

Din aceștia, în timp ce au ieșit 1.055 licențiați în Drept,
decât 428 licențiați în Științe comerciale, 98 de licențiați în Științe agronomice,
133 ingineri, 271 medici umani și 61 medici veterinari .

" Cu asemenea randament al învățământului superior, lipsit complet de orice orientare ,
în raport cu interesele naționale, nu numai că nu se poate asigura promovarea elementului
românesc, dar nu pot fi satisfăcute nici nevoile elementare de administrare a Statului.

" În locul unei preocupări serioase în această direcție , se urmează , fără întrerupere , agitația.
Rostul unui guvern nu este însă să agite și nici chiar să favorizeze agitația problemei naționale,
ci determinând termenii reali ai fiecărei probleme ,
el este dator să îndrumeze , prin măsuri de Stat , rezolvarea lor "

Virgil Madgearu / 4 oct.'37

▣ Misiunea statului național -țărănesc :

ideea națională # solidarizarea cu țărănimii

cooperativizarea # stat cultural românesc # sănătatea țăranului

regim democratic, monarhic, constituțional .

[LD : "statul țărănesc" descris de Madgearu , seamănă leit cu "statul liberal" ,
din doctrina , programul și înfăptuirile PNL !

Deosebirea constă doar pe punerea unui accent de clasă , "țărănist" ,
care poate fi taxat fie de utopie fie de demagogie , în orice caz de iluzionare și flatare
a țărănimii , undeva , departe , în viitor]

Madgearu /

[# stat cultural românesc]

"Creindu-se un asemenea substrat material național

, statul național -țărănesc va deveni statul cultural românesc ,

prin promovarea unei politici școlare eroice , imprimată de gândul de

a se da copilului preferință , înainte de orice în societate ,

și de a dărâma bariera așezată de clasă și sărăcie , în fața educației și învățării ,

căci vor exista și mijloace bugetare [LD ? ! ?] care să înlesnească :

stărpirea analfabetismului , dezvoltarea largă a învățământului elementar și practic și
a tuturor celorlalte trepte și forme de învățământ , precum și așezămintelor de cultură.

[-----]

Congresul PNȚ-tineret , Ilfov / 4 oct.'37

19.) Săptămâna I.L.Caragiale- spectacole omagiale (25 ani de la moarte) , oct.'37

/ sub partonajul MSRegina Maria / : Conu Leonida și O noapte furtunoasă

(" Dimineața " , 8 oct.'37)

Pentru comemorarea a 25 de ani de la moartea lui Caragiale, în cadrul unei săptămâni festive
onorată de Înaltul patronaj al MSRegina Maria,

Teatrul Comedia reprezintă în fiecare seară Conu Leonida și O noapte furtunoasă

Din omagiala distribuție fac parte : V.Maximilian, G.Timică, Aur.Athanasescu Maria Filotti,

Leny Caler, Silvia Dumitrescu, Sereda sorbul și Ion Iancovescu .

Regia : Sică Alexandrescu

La un alt teatru , se desfășura un "spectacol unic" , după celebrul roman "Frații Karamasoff"
de Dostojewsky . În pauze, pe scenă , corul de cazaci "Guslear"
(cor, muzică , dansuri rusești)

Alte teatre aveau în program :

/ Mușcata din fereastră - de Victor Ion Popa

/ Titanic vals - de Tudor Mușatescu

/ Durnoaia - de Mihail Sorbul

20) C. Argetoianu, Partidul Agrar / Programul / , 31 oct.'37

(Rev. " *Parlamentul Românesc*" - (11-20) dedicat partidelor politice)

C. Argetoianu /

▣ **Programul PNA**

[-----]

[**Educație, școală, cultură ; problema tineretului**]

În concepția PA, statul poate să sacrifice, în organizarea lui, individul comunității, și să urmărească, după cum cer vremurile, integrarea efortului individual în efortul colectiv.

În lumina acestui principiu, PA privește organizarea și educația tineretului.

Tineretul nu trebuie lăsat în voia inițiativelor de organizare

pornite din ideologii străine sau scopuri politice [vizat legionarii și cuziștii],

ci grupat într-o organizație unică de educație fizică și sufletească,

sub controlul și sub conducerea statului . [LD : de tip străjerie, premilitărie]

Controlul statului trebuie de asemenea să se exercite

și asupra instrumentelor de educație socială și politică a poporului [LD : deci, cenzura] care sunt : presa, cinematograful, radiodifuziunea.

P. Agrar / 31 oct.'37

21.) Gh. Tătărașcu, Expozeu, șed. CC al PNL, / 4 ani de guvernare / 2 nov.'37

("Dimineața", an 33, nr. 11.089, 3 nov.'37 + foto Gh. Tătărașcu - sosirea de la Ankara)

[-----]

Tătărașcu / 2 nov.'37

▣ **Școala și cultura națională**

[dr. C. Angelescu - Alex. Popescu - Necșești / Alexandru Lapedatu /

Victor Iamandi - Iuliu Valaori - Fl. Ștefănescu - Goangă /

[LD : Tătărașcu le tratează împreună, deși, ca ministere, fuseseră despărțite]

[LD : 7 dec. 2003. In memoriam Ioan și Eugenia Dandara . Aduc mărturie că lucrurile în învățământ exact așa au stat . În anii aceia, părinții mei au ajuns la un punct important al carierei lor, bucurându-se de bunăstare materială și prestigiu în Miorcani.

Tineri căsătoriți (1932), cu doi copii ('33 - Liviu - '35 Livia), și-au cumpărat propria casă (primăvara '35), au fost numiți învățători la cursul supraprimar, făcuseră diverse cursuri de specializare (la Cernăuți sau Dorohoi), și astfel au "școlit" :

tata, seria băeților " frunțași" (specializați în plante tehnice, pomicultură, altoiri și lemnărie), mama seria fetelor " gospodine" (croitorie, țesut, cusut, brodat, bucătărie)

Școala avea un lot experimental lucrat cu aplicarea metodelor celor mai....

Maria Pillat (soția poetului Ion Pillat) înzestrase școala cu o bucătărie -atelier

Cu toate acestea, tata nu a încetat să fei " țărănist", în mijlocul unor colegi " liberali",

(fiind acolo reședința de vară a deputatului liberal Ion Pillat !)

Această viață normală a durat câțiva ani... Din 1936, tata era luni întregi concentrat la regiment, apoi, din 1939, concentrarea a devenit permanentă, războiul ... moartea în dec. 1945]

Reteaua de școli

" În domeniul școlii, am reluat cu hotărîre firul operei începute sub guvernările anterioare și am așezat școala în prim plan al preocupărilor și eforturilor guvernului nostru .

" În lupta contra analfabetismului, am construit peste 4.000 școli primare și

am creat 18.000 posturi de învățători la școlile rurale,

ajungând să avem astăzi un număr de peste 48.000 de învățători .

" Am făcut din învățământul rural o realitate, asigurând o frecvență a elevilor din primele clase primare de aproape 95% și în cele trei clase supraprimare, de 65% .

"Am reorganizat și am dat suflu nou de viață [învățământului supraprimar](#) , așezându-l pe baze practice : băieții primesc o temeinică îndrumare agricolă, iar fetele o bună pregătire gospodărească .

" Am organizat centre de gospodărie prin învățătoare ambulante , pentru cursuri de gospodărie și cursuri de agricultură pentru învățători .

" Am îmbunătățit apoi situația materială a învățătorilor : gradațiile, definitivările și gradele suprimate între anii 1930 -1933, au fost restabilite în 1933/ 1934, și plătite din credite în ceilalți ani , iar în acest an trecute în buget.

S-au prevăzut , de asemenea , gradația de merit , gradația militară și gradația a 6-a .

" Am reorganizat și îndrumat temeinic școala secundară , asigurând o selecționare severă a elementelor , prin examene și un bacalaureat serios.

" Am îndrumat tineretul școlar spre învățământul profesional și practic, organizând , [prin lege](#) , [învățământul comercial](#) și [învățământul industrial](#) . Am creat [Casa Învățământului Comercial](#) și [Casa Învățământului Industrial](#),

care vor veni în ajutorul absolvenților cu fondurile necesare pentru deschiderea de magazine și exercitarea profesiei ,

și am ridicat bursele elevilor săraci de la 17 milioane la 75 de milioane.

Am terminat construcția a peste [70 de școli de meserii, profesionale și menaj](#).

" Am acordat 79 .000.000 lei pentru construcțiile învățământului superior, și 91.000.000 pentru laboratorile și institutele universitare .

[Straja Țării](#)

[LD : gândește-te în ce măsură cele trei creațiuni noi - străjeria, premilităria și munca obștească - au fost imitații străine , nostalgii de adolescență a lui Carol, sau , pur și simplu au fost "confiscate" de la Garda de Fier , după ce s-a constatat succesul lor, atracția tineretului pentru [taberele de muncă și instrucție legionare](#) .

[Eu mai degrabă cred această filieră, cu care s-au dat mai multe lovituri de o dată !\]](#)

["Am acordat o grijă deosebită marelui probleme pe care o reprezintă disciplina și educația tineretului.](#)

Din inițiativa și sub îndrumarea directă a MSRegelui , s-a întemeiat marele așezământ de educație și disciplină națională " [Straja Țării](#) " , care înglobează întreg tineretul până la 18 ani .

În cadrul acestui așezământ , tineretul nostru își găsește astăzi un teren prielnic pentru întărirea și înălțarea suflului și pentru dezvoltarea tuturor însușirilor care pregătesc pe cetățeanul și pe soldatul de mână.

Iubirea de patrie, devotamentul față de Tron, cultul ordinii și al disciplinei , al forței și al sănătății - vor fi întărite în atmosfera străjeriei , deschizându-se astfel tineretului nostru drumul împlinirii marilor datorii față de Țară și față de Rege " [-----[revine concluziv](#) -----]

[LD : gândește-te în ce măsură cele trei creațiuni noi au fost imitații străine , nostalgii de adolescență a lui Carol, sau pur și simplu au fost "confiscate" de la Garda de Fier , după ce s-a constatat succesul lor, atracția tineretului pentru [taberele de muncă și instrucție legionare](#) .[Eu mai degrabă cred această filieră \]](#)

[" Străjeria, premilitarismul și munca de interes obștesc , vor rămâne cele trei creațiuni noi prin care se așază definitiv generațiile tinere pe drumul ordinii și al disciplinei naționale "](#)

[Disciplina în Universități](#)

[LD : scurt, laconic, fără explicații și argumente . Ingenios și prudent , Tătărescu nu părăsește caracterul de bilanț : arată unde s-a ajuns . De ce, și , mai ales , cum s-a ajuns la acest rezultat, nici o precizare, nici o explicație. În felul acesta dă dovadă de o mare abilitate (sau ipocrizie ? sau eschivare ? sau ambiguitate ?)

[reducând totul la o simplă frază cu caracter pedagogic !\]](#)

" Am restabilit spiritul de disciplină și de muncă în viața universitară , smulgând tineretul universitar din atmosfera luptelor politicianiste și l-am dus în sălile de cursuri unde trebuie să-și întărească mintea și sufletul. "

[Cultura și arta națională](#)

" În linia acțiunii noastre pentru școală și cultură se așază , apoi ,

toate actele săvârșite pentru ajutorarea literelor și artelor.

Importante donațiuni au fost acordate anual , din bugetul Statului, al județelor, al comunelor, - *Academiei Române*, marelor așezăminte culturale , teatrelor, societăților științifice și literare , căminurilor culturale, bibliotecilor și muzeelor .

" Prin *legea de organizare a spectacolelor* , s-a adus o nouă reglementare a funcționării teatrelor , operelor și celorlalte spectacole, în interesul culturii și al educației naționale , iar *legea încurajării artelor plastice* , constituie un nou stimulent pentru creațiunea românească "**Toate sectoarele culturii naționale au beneficiat astfel de sollicitudinea guvernului. "**
Gh.Tătărăscu / 2 nov.'37

Guvern Tătărăscu . Succesiunea. Alegeri 1937

22.) **I.Maniu** , Declarație de presă , / **Presa / Cenzura / Starea de asediu** / 26 nov.'37

/ *Pactul de neagresiune*, cu CZCodreanu și Gh.Brătianu : **libertatea alegerilor** / ("Dimineața",27 nov.'37)
Documentul / 26 nov.'37

▣ **Pactul de neagresiune - Codreanu -Maniu -Brătianu**

" *Se încheie , între partidele subsemnate, o înțelegere cu scopul de a apăra libertatea și a asigura corectitudinea alegerilor .*
Aceste partide încheie, pentru timpul alegerilor actuale, în vederea scopului propus, un pact de neagresiune.

"Pactul de neagresiune înseamnă înconjurarea actelor și limbajului de violență și de denigrare , dar nu împiedică afirmarea ideologiei proprii și discuția de bună credință.

" Se va aduce un cuvânt de chemare și celorlalte partide să se alătore acestei înțelegeri .
O comisiune comună va stabili modul de procedare și demersurile cari vor trebui puse în aplicare în cazul infrațiunilor ce ar fi să se producă .

Semnat C .Codreanu, I.Maniu, Gh.Brătianu "

////////////////////////////////////

Iuliu Maniu / 26 nov.'37

▣ **Declarația de presă**

Maniu a început prin a mulțumi presei pentru amabilitatea cu care l-a întâmpinat din primul moment când și-a început activitatea politică în România Mare .

Libertate presei !

[LD : la Maniu, o concepție impecabil liberal, democratică , progresistă, occidentală, privind relația om politic - presă - cititor]

" Indiferent de faptul că ne pot despărți , la un moment dat, deosebiri de păreri , prin atenția ce ați dăruit activității mele totdeauna, ați ajutat propagarea ideilor ce mă încălzesc și, prin urmare, m-ați ajutat ca ele să ajungă , din timp în timp , la izbândă.

" Politică sănătoasă, binefăcătoare pentru țară, nu se poate face fără publicitate, deci fără ziare, iar ziarele nu pot servi publicul cititor , dacă nu au contact cu oamenii politici .

De aceea am ținut totdeauna la libertatea presei , ca ea să oglindească fidel rezultatul acestui contact, și mulțumesc presei românești din Capitală

că a arătat față de mine , fără nici un interes personal, considerația sa, pe care am apreciat-o mult, chiar când eram combătut.

" Acum , când reiau președinția Partidului Național_țărănesc, și când sunt chemat să conduc o luptă politică atât de importantă, în zile, după mine, atât de hotărâtoare , aproape fatale pentru țară, nu am altă dorință către dvs **decât** să-mi arătați și în viitor aceeași considerație, să mă aprobați **dacă vă convine** ceea ce spun și fac, să mă combateți , cu argumente de-ale rațiunii , când veți crede că vorbesc sau acționez greșit .

Protest contra cenzurii

" Dvs cunoașteți părerile mele, programul meu și metoda mea de luptă , pe care le-am expus și alălatăeri [24 nov.] , în discursul ținut la ședința comitetului executiv al partidului. Cred, prin urmare, că în privința aceasta , nu mai aveți nevoie nici dvs , nici opinia publică, de vreo nouă lămurire . [**LD : la ședința a spus textual :**

< *Eu nu vă voi arăta dvs. **programul meu politic, nici metodele mele de luptă.***
*Am fost 12 ani președintele dvs. Mă cunoașteți. Cunoașteți programul meu ; cunoașteți metoda mea . Trăesc și mor cu ele. Nimic nu părăsesc când trec la locul d-tale. **Eu stau pe baza Preambulului atât de frumos făcut , al Programului nostru...>** [10 oct .1926]*

" Regret nespun că cenzura, contra căreia protestăm cu toții, dvs tot atât de mult ca și mine,

n-a lăsat să apară discursul meu în întregime și a șters unele din cele mai importante declarații ale mele de supremă actualitate politică și cari caracterizează în mod bine cunoscut schimbarea făcută prin venirea mea la președinția partidului.

Am însă o mângâiere și un noroc că suntem la începutul unei campanii electorale , care îmi va da ocazia , mai bine decât ședința comitetului executiv, să aduc la cunoștința opiniei publice , cele șterse de cenzură, chiar asociate de unele comentarii cari, cred, că nu vor fi tocmai lipsite de interes.

[-----]

" Înțelegerea încheiată se vede din textul pe care vi-l predau [**predă textul acordului**] și pe care îl va vedea opinia publică .Din el reiese că, fiecare partid își păstrează nealterat ideologia sa proprie, pe care va fi în drept s-o propage și perfecta sa independență .

"Singurul și limitatul scop al înțelegerii este

de a lăsa libera manifestare a voinței naționale și libera exprimare pentru fiecare cetățean - oricărui partid ar aparține - a credinței sale politice .

" La baza acestei înțelegeri nu stă decât gândul de a salvarda demnitatea națională , dând posibilitatea liberei și legalei afirmări a glasului ei și zădărnicierea eventualelor tentative de a falsifica voința națională .

" Oricine a citit splendidul discurs al d-lui Ion Mihalache și declarațiile mele [**24 nov.**] s-a putut convinge că - la baza gândului nostru,

ca și la acel al partidelor cu care ne-am întovărășit [**LD : oare ?!**] pentru scopul acesta nobil-este o fierbinte iubire de neam , un devotament nesfârșit pentru prosperitatea țării noastre și pentru păstrarea ordinei constituționale și legale [**LD oare ?!**]

" Cred că sunt în nota opiniei publice generale românești , când adresez un frățesc apel tuturor partidelor și tuturor cetățenilor să se alăture acțiunii noastre "

[-----]

lul.Manu / 26 nov.'37

23.) Al.Vaida -Voevod, Manifestul Frontului Românesc, 1 dec.'37

("Dimineața" , 3 dec.'37)

Scoala și cultura

" Pentru a face să renască în școală spiritul sănătos național, vom stărui întru împlinirea unuia din punctele de temelie ale programului nostru .

Cât mai mulți copii de la țară să fie trimiși la studiu și instruiți pe cheltuiala statului, ca astfel să ne făurim păzitorii pricepuți și devotați ai culturii și spiritualității românești , astăzi falsificată îngrijorător de numeroșii intruși în câmpul vieții noastre spirituale.

24.) Iuliu Maniu , Declarații de presă , București , 3 dec.'37

("Dimineața" , 4 dec.'37)

[LD ; reîntors din Ardeal, la București, Maniu realizează din plin atacurile , confuziile și derutaiscate de Pactul de neagresiune. Nimeni , dar absolut nimeni nu-l cruță : de la extrema stânga la extrema dreapta . Imperturbabil, Maniu își reafirmă convingerile .]

▣ Ședința C..Ex. a PNT Ardeal și Banat (29 nov.)

▣ Dezinformări de presă, prin cenzură .

▣ Remediul : intensă acțiune de informare directă .

▣ Pactul de neagresiune

▣ Politica externă

Doc.integral : [fișier PNT XV](#)

Iul.Maniu / 3 dec.'37

▣ Dezinformări de presă, prin cenzură .

▣ Remediul : intensă acțiune de informare directă .

[LD : coroborează cu declarația " ciudată" a lui Maniu , publicată de "Dimineața" pe 2 dec]

" Am mai fost întrebăat privitor la unele informații venite din Cluj și cari și-au găsit loc în câteva ziare- de altfel cu totul de bună credință - în ceea ce privește discursul meu ținut la ședința comitetului executiv. Într-adevăr , trebuie să constat că ziarele în chestiune s-au găsit în eroare , de oarece informațiile pe care le-au primit au fost complet greșite și necorespunzătoare adevărului .

" Am fost și sunt pentru democrație și în contra dictaturii .

Fără să vreau prin aceasta să devin vinovat de imixtiune în afacerile interne ale altor state,nu am fost nici o dată admiratorul sistemelor dictatoriale ci, dimpotrivă , aderentul monarhiei constituționale , întemeiată pe sistemul Parlamentar ,pe baza reprezentanței naționale , liber și sincer exprimată .

" Evident că sunt în imposibilitate de a rectifica totdeauna informațiile și impresiile pe cari le găsește opinia publică în ziare , din dările de seamă cenzurate .

Nici eu nu mai recunosc declarațiile mele când le privesc în ziare și nici nu pot ca , după fiecare discurs, apărut cenzurat , și după fiecare informație greșită , să dau explicații ocazionale .

" Trebuie atunci să mă refugiez la metoda cea mai simplă și cea mai firească : voi lua parte la întrunirile cari se vor ține în București, în orașele mai importante din provincie și vă invit pe toți ziaristii și pe iubii cetățeni ai acestor orașe la aceste adunări ,unde voi avea fericita ocazie ca să arăt pe larg opiniile mele ce privesc viața publică și problemele ei de actualitate . Și vă asigur că nimeni nu va rămâne neclarificat și nedumerit , nici nu mă voi găsi în echivoc, fiind că principala mea năzuință este să vorbesc clar , categoric și hotărît și în perfectă consecvență cu părerile mele , în toate chestiunile ce interesează și cu toate declarațiile mele anteioare , pe cari le cunoașteți prea bine. [-----]

" Este foarte interesant și mă găsesc înaintea unui fenomen care mă amuză , că cu ocazia aceluiaș discurs, unele ziare îmi atribuie declarații care m-ar caracteriza ca om de dreapta , iar altele , prin care sunt prezentat ca unul care stau prea la stânga.

" Rog pe toți să fie perfect liniștiți , fiind că am răamas situat politicește , unde am fost și până acum și n-am pășit din acest drum , nici la dreapta , nici la stânga"

Iul.Maniu / 3 dec.'37

25.) Gh.Tătărăscu , discurs radiofonic, înfăptuirile de ieri, programul de mâine , 13 dec.'37

Răspuns la criticile lui Maniu .

(" Dimineața " , an 33, 14 dec.'37 + foto Tătărăscu la microfon)

Gh.Tătărescu / 13 dec.'37

▣ Campania electorală

" Lupta electorală este în plină desfășurare .

Pretutindeni se ciocnesc programele , criticile și făgăduelile , pasiunile și interesele .

În decursul acestor lupte s-au rostit critici și observațiuni obiective , privitoare la guvernarea noastră din trecut și la programul de guvernare pentru viitor .

" Am datoria să privesc cu mulțumire și cu recunoștință aceste critici și aceste observațiuni , întrucât el constituiesc și un imbold și un îndreptar .

" În același timp . însă , s-au rostit și critici nedrepte , care , alterând adevărul , au drept scop crearea unei atmosfere defavorabile guvernului .

Pe această cale voiesc să răspund acestor critici . "

Gh.Tătărescu / 13 dec.'37

▣ Guvernarea de 4 ani

" Așa dar , o parte din criticii noștri tăgăduesc opera de consolidare ce am săvârșit în ultimii patru ani . În fața țării , eu întreb pe acești critici :

[-----]

Da sau nu - am creat **18 mii de posturi noi de învățători** , care vor învăța pe fiii plugarilor noștri cartea dătătoare de lumină și de putere ?

Da sau nu - **am creat 4 mii de școli noi** , pentru adăpostul școlărilor noștri ?

Da sau nu - am creat noi cadre de disciplină națională [**Străjeria, Premilităria**] pentru tineretul nostru , pregătindu-l astfel mai bine pentru misiunea ce trebuie să îndeplinească în viața Statului ?

Da sau nu - am creat **700 de parohii noi** pentru sporirea slujitorilor bisericii

ce întrețin flacăra credinței noastre strămoșești ? [-----]

" **Iată 20 de întrebări , cuprinzând cele mai importante înfăptuiri ale guvernării noastre .**

Da , răspunde **evidența și realitățile de sub ochii noștri** . **Da** , răspunde **buna -credință** .

Nu - răspund **numai orbii care nu văd , surzii care nu aud și bârfitorii de meserie și toți interesații cari formează armata relei credințe și care nici nu vor să vadă și să auză** .

[-----]

Ce vom face mâine ?

Vom continua , în primul rând , acțiunea noastră de întărire a armatei , a scoalei , a bisericii , a sănătății publice , pentru care am cerut în trecuta guvernare jefre fără de număr .

Vom continua acțiunea noastră de gospodărire , care a dat în toate domeniile , în acești ultimi patru ani , atât de numeroase și de strălucite roade .

Vom continua într-un ritm și mai rapid această politică de construcție și de consolidare , dar , în același timp , vom face o hotărâtă politică de înoire , în toate ramurile vieții naționale "

[-----]

Gh.Tătărescu / 13 dec.'37

Guvernul și Ardeleni ?!

"În aceeași postură neprielnică se așază dl Maniu și când mă acuză că nu am cerut , cu prietul formării guvernului , colaborarea nici unui reprezentant al Ardealului și că disprețuiesc astfel mândria acestei provincii . [-----]

Ce a realizat , însă , dl Maniu pentru Ardeal , și ce am realizat noi ? [-----]

" **Am ajutat Școala, Universitatea și Bisericile naționale din Ardeal** , prin mărturii care stau vii pe tot cuprinsul Ardealului .

Am început în Ardeal acea operă de reparare istorică [**protecția elementului românesc ?**] pe care o revendicăm ca una din înfăptuirile cele mai importante a le guvernării .

" **Iată ce a făcut pentru Ardeal , guvernul nostru** "

" Ce a făcut dl Iuliu Maniu pentru Ardeal , în timpul guvernării sale ?

D.Iuliu Maniu obișnuiește să vorbească , din când în când , în numele creștinismului

și se arată a fi un suflet moral și creștin.

Ce a făcut pentru Biserica Românească dn Ardeal ?

Ce a făcut pentru Biserica Ortodoxă care a suferit atât de mult în trecutul vitreg al neamului nostru ? Ce a făcut pentru Biserica Unită , căreia îi aparține ?

D.Manu e om de cultură . Ce a făcut pentru așezămintele culturale ale Ardealului ?

D.Manu, ca șef al guvernului, a putut cunoaște toate problemele economice ale Ardealului .

Ce a făcut pentru soluționarea acestor probleme ?

[-----]

Nu cunosc această activitate și nimeni n-o cunoaște . [-----]

Gh.Tătărăscu / 13 dec.'37

▣ **Legenda forțelor oculte**

" În sfârșit, dl Iuliu Maniu formulează încă un cap de acuzare , afirmând că guvernul actual , ca și guvernul trecut , ar fi instrumentul unor forțe oculte.

Cunosc această legendă . Ea a fost întrebuițată ca armă de șantaj în mâinile câtorva iresponsabili , dar nădăjduisem că inconștiența se va fi ostenit și desarmat , răpusă de evidențe , și că această legendă va fi murit - și pentru totdeauna.

" Ea a reînviat însă o dată cu reapariția d-lui Iuliu Maniu și a fost din nou transformată în armă de agitare. Maska trebuie să cadă azi de pe fața ipocriziei . [-----]

" Patru ani am văzut pe Cel dintâi Servitor al Statului , ostenindu-Se cot la cot cu miniștrii și șefii oștirii , cu cărturarii, cu capii Bisericii, cu învățații și cu toți oamenii de muncă , gonind cu sufletul după tămăduirea tuturor durerilor obștești și după izbândirea omeniei și a dreptății.

" Patru ani am fost împreună cu membrii guvernului spectatorii acestei mucenicii regale , închinată marilor idealuri ale poporului nostru și călăuzite de glasul unei singure forțe oculte : iubirea de neam și de moșie !

" Dl Maniu, care a fost prim sfetnic al Tronului, încearcă să întineze nimbul acestei mucenicii . Cu ce scop ? Întreaga această campanie desfrânată voește să dea corp

legendei forțelor oculte , numai pentru a justifica rezultatele negative ale guvernelor d-lui Maniu . [-----]

Gh.Tătărăscu / 13 dec.'37

26.) Dr. Sabin Mănuilă , Le cho^mage intellectuel en Roumanie, [1938], 1937

(Extras din rev. "Affaires Danubiennes" ,
Inst.Soc. , Centrul de înalte studii internaționale, București, 1938)

[LD : ce să fac eu cu această statistică ?! Să arăt că ce ?

Că era o problemă plasarea celor peste 6.000 șomeri ? da !

Era o problemă plasarea celor 652 șomeri intelectuali ? da !

Putea fi ea rezolvată prin " *numerus valahicus* " sau " *numerus nulus* " ? Probabil că da .

Cum trebuia ea să fie astfel rezolvată ?]

Problema șomajului , în general, nu este considerată în România ca o problemă de importanță capitală , deoarece ea se manifestă în funcție de sezon , de arie geografică , sau ca o consecință a fenomenelor economice localizată .

Abia în anii crizei , și după aceea între 1933-1936 , a stârnit interesul devenind publică , problema șomajului intelectual .

În 1936 , s-a constituit , în sânul guvernului, o comisie însărcinată cu această problemă , care a făcut apel la Institutul de Statistică .

La 7 martie 1937 , toți șomerii intelectuali ai țării , au fost recenzați.

Rezultatul a fost următorul :

Total	Orașe	procent	Licențiați	Sate
6.075	3.554	58,5%	652	2.521

Licențiații șomeri , după criteriile demo -religioase

Religia	șomeri	procent șomeri	procent populație
---------	--------	----------------	-------------------

Ortodocși	470	72,1%	72,6%
Greco-cat.	39	6,0%	7,9 %
Catolici	50	7,7%	6,8 %
Protestanți	16	2,4%	2,2%
Reformați	13	1,9%	3,9%
Mozaici	63	9,7%	4,2%
Unitarieni	1	0,2%	0,4%
Alți	-	-	2,0%
Total	652		[LD : mă rog, nu concordă cu nr de 6.075!]

Se observă că proporția șomerilor corespunde în general proporției demo-religioase.

Licențiatii șomeri, după naționalitate

Provincia	Total	Români	Unguri	Germani	Evrei	Alte naționalități
România	652	509	30	29	57	27
Oltenia	15	15	-	-	-	-
Muntenia	265	233	-	1	30	1
Dobrogea	13	10	-	-	-	3
Moldova	99	95	-	-	4	-
Basarabia	56	37	-	1	5	13
Bucovina	51	25	-	6	11	9

Transilvania	102	65	21	10	6	-
Banat	22	11	3	8	-	-
Criș.Maram.	29	18	6	3	1	1

Total Transilv.	153	94	30	21	7	1

Șomeri intelectuali / 1937

27.) **N.Porsena** , **Proportionalitatea Etnică** , 1937

[LD : am fișat acest articol. Nu știu dacă era o broșură sau un art. în " Parlamentul Românesc.Răspund însă pentru ideile extrase .]

Doc.integral : [fișier Naționalism IV](#)

N.Porsena / 1937

▣ **Reacții evreești**

[LD : În puține cuvinte , chiar dacă pur și simplu tangențiale, Porsena receptează și câteva reacții evreești , care au darul de a sugera începutul derutei, al disperării sau al dramei evreești ; mie , care aș fi vrut să înțeleg " fenomenul " și din p.d.v. evreesc, mi-ar fi plăcut să gădesc și la alți autori români , atari considerații.

Pentru că , iată evreii au și ei păreri diferite : asimiliționiști , sioniști , sceptici]

De curând , au început a se ridica glasuri profetice și printre evrei.

Ei pretind și-și aduc aminte că sunt < *poporul profeților* > , al < *spiritului mesianic* > .

Intelectuali de bună credință , considerând obiectiv problema , având chiar curajul s-o scrie, sună alarma conaționalilor lor, în ceasul al 12-lea .

Ion Eduard Fuhn cere dispariția rasei iudaice prin < *botez și asimilare* > .

A. Wilman , solicită umanității o patrie, unde să se mute toți evreii de pe pământ .

Napoleon B.Arie , discutând < *sperietoarea*> cu care ziarele din Sărindar

amenințau pe români cu < *Geneva* > , scrie că Geneva este < *o glumă academică* > ,

tratatele sunt < *Glume diplomatice* > și umanitatea < *O glumă fățarnică și sinistră* > .

(p 34 / 35) [-----]

N.Porsena / 1937

▣ **Presa în mâinile poporului român !**

▣ Suprimarea ziarelor iudeo -comuiste : *Dimineața, Adevărul , Lupta*

Ea trebuie să fie în mâinile poporului român , având în vedere rolul ei de modelatoare de conștiință . " *Numerus nullus* -pentru minoritari Ei pot să-și aibă presa lor, în limba lor sau bilingv. De ex . "*Adevărul*" este ziar minoritar evreesc.

Să semneze cu numele lor veritabile : Traian Vlad - Alter Moise ; Matei Basarab - Sin Ghidale; Florin - Burăh Bercovici ; Călin - Honigmen .

Guvernul român să suprimă cele trei monitoare iudeo -comuniste : *Dimineața, Adevărul , Lupta* .
(pag. 56 -59)
N.Porsena / 1937

28.)Liviu Rebreanu, *Jurnal*, vol II, Ed. Minerva, 1984.

▣13 nov.'37.Criză guvernamentală

[LD :pe toată perioada guvernării tătărăsciene Rebreanu nu a mai făcut notații politice.Se rezumă la activitățile lui de scriitor , de familist și de "agricultor" de Valea Mare .Revine acum cu prime note și mă cam deconcertează.Ori într-adevăr nu a mai fost preocupat de scena politico-culturală, (ceea ce denotă o mare indiferență) ,ori nu a "jucat" decât în echipa ce i-a asigurat anume răspunderi și privilegii Cu toate acestea , opiniile lui sunt deosebit de interesante și denotă luciditate și bun simț ,dar și naivitate]

"Iar să însemnez decursul unei **așa-zise crize politice** în care **sînt interesat puțin** ,fiindcă mi se oferă anume participări.**Se pare** că mai demult **cercurile politice se agită**.Se împlinesc patru ani de când Duca a fost chemat la putere și prin urmare trebuie să se facă o schimbare .Evident, s-ar putea să se schimbe numai Parlamentul, dar cum la noi parlamentul e emanația guvernului și nu invers, cum ar cere un regim parlamentar , neschimbarea guvernului ar fi continuarea regimului parlamentar." (p. 110)

-Inflația de partide

"De vreo săptămână, **regele primește pe șefii de partide** , care se agită îngrozitor.Pentru rege situația e delicată destul.**El a încurajat fărâmițarea partidelor** și sporirea poftelor .În loc să avem două partide cu echipe ministeriale puternice ,**avem zece partidute** ,expresia paraponisellii și ambițiilor nemăsurate a unor **politicieni mediocri** care , în calitate de șefi de partide , au dreptul să aspire la conducerea totală a țării.**Sînt partide de astea pretențioase** , care ar fi **incapabile să înjgebe o listă ministerială** de nume măcar pasabile.De aceea mai ales ,partidele acestea **se maimuțăresc a se numi totalitare** spre a justifica inexistența unor individualități și a îndreptăți pe șef să-și considere drept slugi colaboratorii...(p.111)

-Regele în dilemă.

"Ca să poată guverna el,**regele a stimulat pe toți dușmanii partidelor mari** ,fie din partidele însăși , fie din afară.Probabil că le-a făcut și oarecari promisiuni vagi.Acum e ceasul răfuelilor. Și bietul rege nu poate plăti.**Acuma știe că trebuiesc partide mari** și că poate guverna doar cu ele.De aceea e criză.[...]

Dreapta , adică **Goga[PNC]** , **amenință cu revoluția** dacă revin național-țărăniștii.

Aceștia , în caz că n-ar fi aduși la putere ,**amenință cu Maniu** .

Mai încolo ,**Vaida ar fi complet distrus politicește** nevenind, fiindcă singurul rost al misiunii lui a fost să încurce pe național-țărăniști .Etc.Au fost zilele acestea diverse consultări.

Ieri s-au terminat prin **Averescu** [...] s-a prezentat din nou **Mihalache** .Imediat s-a anunțat că a fost însărcinat să formeze guvernul."

(Pe el,Mihai Popovici l-a căutat să-l îndrebe dacă vrea să fie deputat sau senator)

▣18 nov.'37.Guv.de alegeri Tătărăscu

-Solidaritatea ardelenescă spulberată.

[LD :mpresii foarte personale și "nepolitice" Numai notele lui Gheran sunt penibil de "actualizate"

pe calapodul istoriografiei comuniste.Nu are absolut nici o vină Probabil a fost "pașaportul" trebuitor pentru publicarea jurnalului]

"Luni,Tătărăscu a oferit colaborarea lui **Gh.Brătianu** și **Iunian**.Ambii au refuzat [...] Atunci a făcut apel la partidul **Iorga** ! Și cartel electoral oferit lui **Vaida** ! Cu iorghistii a mers pe loc.

Vaida,marele Vaida ,figura asta superbă , a șovăit pare-se să intre complct în serviciul liberalilor pe care i-a combătut o viață întreagă.Miercuri au mai fost zbuciumări sau numai târgueli conduse de **scârnavul Tilea**.Până seara , totul s-a consumat,**Vaida a fost cumpărat cu 50 de locuri** în Parlament .Și seara ,Guță a depus jurământul cu noul guvern[...] S-ar părea că toată comedia s-a făcut pentru satisfacția lui Vaida.[...]**Țopârlanul** [Mihalache] **a fost gentlemen , iar boierul**

Vaida a primit un blid de linte [...] Acuma, la național-țărăniști pare a stăpâni o liniște complctă.A fost o impresionată unanimitate în respingerea colaborării cu Vaida .Nici o defecțiune.**Poate să vină Maniu șef.**" (p. 113)

Rebreanu / dec.'37

29)